

บทที่ ๔

ประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ หรือในกรณีนี้คือตัวบทของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังนี้ ออกเป็นทั้งหมด ๓ ส่วนด้วยกัน โดยในส่วนที่ ๑ จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายของบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ตามองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง สำหรับส่วนที่ ๒ นั้น จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์บทเพลงดังกล่าว ตามองค์ประกอบทางดนตรี และสุดท้ายในส่วนที่ ๓ จึงจะเป็นการจะนำผลลัพธ์ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ในส่วนทั้ง ๒ ที่ได้กล่าวไปนั้น มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างไว้เป็นเกณฑ์การวัดหลักตั้งแต่แรกเริ่ม โดยต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงใจความในแต่ละส่วนของหัวข้อทั้ง ๓ ข้างต้น

๔.๑ ผลการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายของบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ตามองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายภายในบทเพลงชาติไทย ตามองค์ประกอบพื้นฐานของการเล่าเรื่องทั้ง ๗ ประการ (Narrative analysis) อันได้แก่ แก่นความคิดหลักของเรื่อง (Theme) โครงเรื่อง (Plot) ฉาก (Scene) ตัวละคร (Character) การปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้ง (Interaction & Conflict) สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) และมุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View) มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑.๑ แก่นความคิดหลักของเรื่อง (Theme)

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีเนื้อหาใจความที่มุ่งกล่าวถึงในประเด็นที่ว่า ประเทศชาติหรือประเทศไทยทั่วทั้งหมคนั้น เป็นประเทศซึ่งไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของประชาชนพลเมืองผู้มีเลือดเนื้อเชื้อชาติไทยเท่านั้น หากแต่พสกนิกรชาวไทยทุกคนยังมีสิทธิความเป็นเจ้าของประเทศชาติอยู่ร่วมกัน โดยในที่นี้ ปฐมเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติยังคงสามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นมั่นคงราบจนทุกวันนี้ได้นั้น ก็เพราะเจตนารมณ์ร่วมกันของคนในชาติต่อความรักสามัคคี ทั้งนี้และทั้งนั้น ถึงแม้ว่าโดยเบื้องต้นแล้ว ชาวไทยจะมีความรักสงบอยู่เป็นพื้นที่ตามที แต่หาก

คราใดที่มีเหตุวิกฤติหรือเภทภัยประการใดปรากฏขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมาจากการล่วงล้ำหรือรุกรานเข้ามาของฝ่ายอื่นฝ่ายใด ในเจตจำนงอันไม่ประสงค์ต่อเอกราชของชาติแล้วไซ้ ประชาชนคนไทยนั้นกลับกล้าหาญ ไม่กลัวเกรง อีกทั้งยังเต็มใจที่จะยอมเสียสละชีวิตของตนต่อการเผชิญหน้าและทวงคืน ตลอดจนประกาศเอกราชและศักดิ์ศรีของประเทศชาติกลับคืนมา ทำயที่สุดก็คือ การประกาศอวยพรและอวยชัยให้ชาติไทยนี้มีแต่จะยิ่งทวีความมีชัยชนะในทุกๆ ด้านสืบไปนั้น

ในการนี้ เมื่อพิจารณาดูแล้ว แก่นความคิดของเพลงดังกล่าว จึงไม่พ้นไปจากการบ่งชี้ถึงประเด็นของความเป็นชาติไทย การรวมไทย และการสร้างชาติ (Unity) อีกทั้งความเป็นภราดรภาพ (Egalitarian) การรู้จักสามัคคีอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชากร (Solidarity) การรักษาเอกราชของชาติ (Sovereignty) ความรักสงบสันติของชนชาวไทย แต่กล้ากล้าหาญและพร้อมที่จะรบอย่างสละชีวิตทุกเมื่อหากถูกข่มเหงตลอดจนการปลุกใจให้เกิดความรักประเทศชาติ (Nationality) ขึ้นมา

นอกเหนือไปจากที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น หากวิเคราะห์ลึกลงไปอีก จะพบว่าแก่นความคิดดังกล่าว นั้น เป็นแก่นความคิดที่เกี่ยวกับธรรมชาติและชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะในซีกโลกทางตะวันตก ซึ่งมุ่งเสนอให้ประจักษ์ชัดว่า การที่ผู้ใดหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถดำรงตัวรอดให้อยู่ภายในสังคมโลกทุกวันนี้ได้อย่างมีสิทธิ มีเสรีภาพ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และไม่เดือดดาลจากสภาพสังคมรอบข้างนั้น สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงจึงไม่พ้นไปจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนที่มั่นคงแน่นแฟ้น การรู้จักสามัคคีซึ่งกันและกัน การรักสงบสันติไม่เบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้งยังความกล้าหาญที่จะเผชิญหน้ากับศัตรูผู้คุกคามทุกรูปแบบ รวมไปถึงการรู้จักให้หรือเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนแก่ส่วนรวม กับการตระหนักและสำนึกรักในตนเองและพวกพ้องของคนในทางที่ถูกที่ควรนั่นเอง

๔.๑.๒ โครงเรื่อง (Plot)

จากการศึกษาวิเคราะห์โครงเรื่องภายในบทเพลงชาติไทย พบว่าเพลงดังกล่าวมีโครงเรื่องดังนี้

๔.๑.๒.๑ การเริ่มเรื่อง (Exposition) เพลงชาติมีการเริ่มต้นเปิดตัวและชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราวตั้งแต่ การแนะนำให้เห็นทั้งฉากและตัวละครของเรื่อง ว่าเรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้น ณ ประเทศไทย อันเป็นประเทศซึ่งกำเนิดเกิดขึ้นมาได้จากการรวบรวมและผนวกแคว้นต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ เข้ามารวมกันเป็นชาติเดียวกัน ภายใต้บรรยากาศของการสู้รบหรือสภาวะสงครามที่มีการเสียเลือดเนื้อและชีวิตของบรรพชนชาวไทยทั้งหลายในอดีต ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยนั้น ก็ประกอบพร้อมไปด้วยประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่า ในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศโดยเท่าเทียมกัน โดยดูได้จากวรรคที่ ๑ และที่ ๒ ในเพลงชาติ กับประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." และวลีที่ว่า "...เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน..." ตามลำดับ

๔.๑.๒.๒ การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) เพลงชาติมีการสานต่อเรื่องราวไปในประเด็นของการดำรงคงไว้ซึ่งความเป็นชาติและความมีเอกราชของประเทศชาติ ว่าขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ในความรู้รักสามัคคีซึ่งกันและกันของชาวไทย ผู้เป็นเจ้าของประเทศทุกคนเป็นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ดังในวรรคที่ ๓ และ ๔ กับวลีที่ว่า "...อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล..." และ "...ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี..." ตามลำดับ

๔.๑.๒.๓ ภาวะวิกฤติ (Climax) เพลงชาติมีการเปิดประเด็นความโกลาหลขัดแย้งหรือสภาวะปัญหา จากการล่งล้ำ รุกราน และก่อกวนไม่สงบของผู้ซึ่งประสงค์ร้ายต่อเอกราชของชาติไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติปัญหาซึ่งประเดประดังเข้ามาจากภายนอกโดยชาติซึ่งเป็นอริราชศัตรูคู่กับไทยแต่เก่าก่อนอย่างพม่า ชาติซึ่งเป็นหัวเมืองขึ้นและนานาประเทศราชผู้ก่อการกบฏ จลาจล และคิดแยกตัวจากไทยอย่างเขมร ฉวน มอญ และลาว ฯ ชาติมหาอำนาจจากซีกโลกตะวันตกซึ่งเข้ามาล่าอาณานิคมอย่างอังกฤษ และฝรั่งเศส ฯ และชาติซึ่งเข้ามารุกรานหรือก่อกวนไม่สงบให้กับไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเยอรมัน ออสเตรีย - ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี ในนามของฝ่ายมหาอำนาจกลาง สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑ ตลอดจนชาติอย่างเยอรมนี อิตาลี และโดยเฉพาะญี่ปุ่น ในนามของฝ่ายอักษะ สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และอื่นๆ ไปจนถึงวิกฤติภายในจากการคิดไม่ซื่อ ก่อกบฏ คดโกง ทฤษฎี หักหลัง และทำตัวเป็นไส้ศึกของบางกลุ่มบางจำพวกในชาติไทยเอง เป็นต้น

โดยทั้งนี้ถึงแม้ว่าหมู่ชนคนไทยเองจะมีความรักสงบสันติอยู่เป็นทุนเดิม แต่ในขณะที่เดียวกันนั้น ก็พร้อมที่จะยุติความวุ่นวายหรือแก้ไขสภาวะปัญหาเหล่านั้น ด้วยความเข้มแข็งและกล้าหาญในอันที่จะต่อสู้กับภัยอันตรายคุกคามต่างๆ ตลอดจนความเสียหายที่ทำให้คนไทยสามารถยอมพลีได้แม้กระทั่งชีวิต หรือประโยชน์สุขส่วนตัว ต่อการทวงคืนความเป็นเอกราชและชัยชนะของชาติ เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของเพื่อนร่วมชาติและประเทศชาติโดยทั้งหมด ดังที่เห็นได้ในวรรคที่ ๕ ที่ ๖ และที่ ๗ กับประโยคที่ว่า "ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด" วลีที่ว่า "...เอกราช จะไม่ให้ ใครข่มขี่..." และวลีที่ว่า "...สละเลือด ทุกหยาด เป็นชาติพลี..." ตามลำดับ

๔.๑.๒.๔ ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) เพลงชาติมีการกล่าวถึงการผ่านพ้นซึ่งปัญหาความขัดแย้ง หรือสภาวะวิกฤติอันเกิดขึ้นต่อประเทศชาติให้กลับมามีดังเดิม ในลักษณะของการสื่อความหมายรวบยอดไปยังชัยชนะและความสำเร็จซึ่งได้รับมาจากอริศัตรูผู้คุกคามและไม่ประสงค์ดีต่อเอกราชของชาติไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง ดังที่ปรากฏในวรรคสุดท้าย กับวลีที่ว่า "...เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย"

๔.๑.๒.๕ การยุติเรื่องราว (Ending) เพลงชาติมีการลงท้ายเรื่องราวไปในทิศทางที่ประสบกับความสุขสำเร็จ ทั้งจากชัยชนะซึ่งได้รับมาจากการทำศึกสงครามสู้รบกองทัพเอกราชและความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง ตลอดทั้งอุปสรรคนานัปการซึ่งได้ผ่านพ้นมา ไปจนถึงการอวยพร อวยชัย และเอาใจช่วยของประชาชนชาวไทย ให้ผลสำเร็จและชัยชนะเหล่านั้น เกิดบทวีเพิ่มพูนยิ่งขึ้น ไป ดังในวรรคสุดท้าย เช่นเดียวกันกับที่ปรากฏเป็นภาวะคลี่คลายของปัญหา กับวลีที่ว่า "...เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย" อันเป็นบทสรุปของโครงเรื่องทั้งหมดในเพลงชาติไทย

ตรงจุดนี้ หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์โครงเรื่องของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันลงไป ในรายละเอียดทุกส่วนแล้วนั้น ในที่นี้เพื่อให้ง่ายต่อการเห็นภาพที่ชัดเจนและต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้สร้างผลสรุปโครงเรื่องจำแนกตามแต่ละวรรคของบทเพลงดังกล่าวประกอบเพิ่มเติม ดังที่ปรากฏอยู่เบื้องล่างนี้

วรรคที่ ๑ "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย"	- แสดงการเริ่มเรื่อง (Exposition)
วรรคที่ ๒ "เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน"	- แสดงการเริ่มเรื่อง (Exposition)
วรรคที่ ๓ "อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล"	- การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action)
วรรคที่ ๔ "ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี"	- การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action)
วรรคที่ ๕ "ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด"	- ภาวะวิกฤติ (Climax)
วรรคที่ ๖ "เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่"	- ภาวะวิกฤติ (Climax)
วรรคที่ ๗ "สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี"	- ภาวะวิกฤติ (Climax)
วรรคที่ ๘ "เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย"	- แสดงภาวะคลี่คลาย (Falling Action) - แสดงการยุติเรื่องราว (Ending)

ทั้งนี้และทั้งนั้น เมื่อพิจารณาดูอย่างละเอียดแล้ว ถึงแม้ว่าโครงเรื่องทุกส่วนซึ่งปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทยนั้น จะมียุทธศาสตร์ประกอบของลำดับการเล่าเรื่องที่ชัดเจน ในแง่ของการรวมพลังความสามัคคีเพื่อปกป้องเอกราชและการดำรงอยู่ของประเทศชาติก็ตาม แต่อย่างไรแล้ว โครงเรื่องดังกล่าวก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของโครงเรื่องทั้งหมดซึ่งควรมีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทย อันเป็นบทเพลงสัญลักษณ์ที่น่าจะแสดงถึงความเป็นชาติโดยมวลรวม อาทิ โครงเรื่องซึ่งนำไปสู่มิตรไมตรีและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านหรือสังคมโลกโดยรวม เป็นอาทิ

๔.๑.๓ ฉาก (Scene)

จากการศึกษาวิเคราะห์ฉากซึ่งอยู่ในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนี้ พบว่าเพลงดังกล่าวมีฉากหลักที่ใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว อยู่ในลักษณะที่เป็นฉากทางช่วงเวลาหรือยุคสมัย ซึ่งเกิดเหตุการณ์ตามท้องเรื่องบนผืนแผ่นดินของประเทศไทย โดยสามารถแบ่งจำแนกฉากเด่นๆ ได้ออกเป็นจำนวน ๔ ฉากด้วยกัน ได้แก่

๔.๑.๓.๑ ฉากของการผนึกผนวกรวมชาติ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ฉากหรือสถานการณ์ที่พระมหากษัตริย์แทบทุกพระองค์ ได้ทำการผนึกผนวกรวมแว่นแคว้น ดินแดน อาณาจักร และประชาชนพลเมืองในแผ่นดินถิ่นฐานที่หลากหลายต่างๆ เข้ามาไว้รวมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสยาม (ไทย) ดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในวรรคแรก ของเพลงชาติไทย กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” ในการนี้สามารถยกตัวอย่างของฉากการผนึกผนวกรวมชาติที่สำคัญดังกล่าวได้ อาทิเช่น

- ฉากที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว) พระมหากษัตริย์พระองค์แรกของสยาม (ไทย) ได้ทำการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรก และประกาศเอกราชไม่ขึ้นกับขอมอีก โดยได้รวบรวมแว่นแคว้นต่างๆ ในบริเวณแหลมทอง (ด้ามขวานทอง) เช่น เมืองเชลียง (ศรีสัชนาลัย) เมืองพลัว (แพร่และน่าน) เมืองคณฑี (กำแพงเพชร) เมืองพระบาง (นครสวรรค์) เมืองแพรก (ชัยนาท) เมืองสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) เมืองนครศรีธรรมราช (ราชบุรี เพชรบุรี และศรีธรรมราช) เมืองสรวง (พิจิตร) เมืองสองแคว (กาญจนบุรี) เมืองฉอด (ตาก) เป็นอาทิ เข้ามาไว้เป็นดินแดนเดียวกันราวปี พ.ศ. ๑๗๕๒

- ฉากที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ได้สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีลำดับที่ ๒ ของประเทศสยาม (ไทย) เมื่อวันศุกร์ที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๕๓ ซึ่งเป็นเสมือนผู้หมุนวงล้อของการผนวกอาณาจักรสุโขทัย ละโว้ (ลพบุรี) สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ตะนาวศรี ทวาย นครศรีธรรมราช สงขลา มะละกา และจันทบูร (จันทบุรี) และอื่นๆ เข้ามาไว้เป็นทองแผ่นเดียวกันตลอดช่วงระยะเวลา ๔๑๗ ปี นับจาก พ.ศ. ๑๘๕๓ ถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

- ฉากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี) ได้สถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีลำดับที่ ๓ ภายหลังจากการทำสงครามกอบกู้เอกราชในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในครั้งที่ ๒ ตลอดจนรวบรวมคนในชาติสยาม (ไทย) ให้กลับคืนมาเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐

๔.๑.๓.๒ ฉากการบริหารปกครองในกรุงเทพมหานคร ในที่นี้หมายความว่าถึงฉากหรือสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองในกรุงเทพมหานคร อันเป็นทั้งเมืองหลวงและศูนย์กลางของกองบัญชาการสำคัญต่อการนำทัพขับเคลื่อนประเทศชาติ ในช่วงคร่อมเกี่ยวระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยประมาณ ซึ่งประเทศกำลังประสบกับทั้งปัญหาภายในอย่างที่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยดังในปัจจุบันไปไม่ช้าไม่นาน ชั่วทั้งประเทศยังกำลังคุกรุ่นอยู่ในบรรยากาศของลัทธิชาตินิยม (รัฐนิยม) ภายใต้การบริหารปกครองประเทศของหลายรัฐบาลในช่วงเวลาข้างต้น อย่างรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ท่านผู้นำ) เป็นสำคัญ บวกกับสภาวะของปัญหาภายในอย่างสงครามมหาเอเชียบูรพาและสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งได้แผ่อิทธิพลครอบคลุมทั่วทั้งโลกอยู่ในขณะนั้น คังนั้นแล้ว สถานการณ์โดยละเอียดของฉากดังกล่าว จึงอัดแน่นเต็มไปด้วยความตึงเครียดและความกดดันทางการเมืองการปกครอง การปฏิวัติรัฐประหาร และอื่นๆ ที่เรียกร้องความเป็นรัฐนิยมอยู่สูงมาก ดังที่ปรากฏอยู่ตลอดทั่วทั้งบทเพลงชาติไทย ให้เห็นเป็นความหมายของรัฐนิยม ไม่ว่าจะทั้งในลักษณะที่บ่งบอกว่าประเทศชาติเป็นของคนไทยทั้งหมด โดยเท่าเทียม ไปจนถึงการปลุกใจให้คนไทยทุกคนรู้จักสามัคคี กล้าหาญ และเสียสละฯ ดังที่ปรากฏความหมายดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดในวรรคที่ ๒ กับวลีที่ว่า "...เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน..." ทั้งนี้สามารถยกตัวอย่างของฉากหรือสถานการณ์การบริหารปกครองในกรุงเทพมหานครที่สำคัญข้างต้นได้ อาทิ

- ฉากที่รัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ประกาศนโยบาย "รัฐนิยม" จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ ออกมา เพื่อปลุกระดมความรักชาติและปรับปรุงวัฒนธรรมให้เหมือนอารยประเทศอย่างในรัฐนิยมฉบับที่ ๓ เรื่องการเรียกคนในประเทศว่า "คนไทย" แม้มีเชื้อสายอื่นก็ให้ถือ (เหมารวมแกมบังคับ) ว่ามีสัญชาติไทย โดยมีให้แบ่งแยก ซึ่งได้ประกาศใช้ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ทั้งนี้ก็เพราะต้องการให้ทุกคน ทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติและศาสนาในประเทศไทย ไม่ว่าจะมิใช่เชื้อสายจีน เขมร มลายู มอญ เขมร พม่า ลาว ไปจนถึงชนกลุ่มน้อยอย่างเกรียงและอื่นๆ ให้ได้มีสิทธิ์เป็นเจ้าของประเทศและรวมกำลังความเป็นไทยร่วมกัน

- ฉากที่รัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ประกาศนโยบายรัฐนิยมฉบับที่ ๖ เรื่องทำนอง และเนื้อร้องเพลงชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยให้ใช้ทำนองเพลงชาติของพระเจนดุริยางค์ ตามแบบที่มีอยู่ในกรมศิลปากร ส่วนเนื้อร้องเพลงชาติให้ใช้บทเพลงของหลวงสารานุประพันธ์ ซึ่งประพันธ์ขึ้นในนามของกองทัพบก ดังที่ได้ยิน ได้ฟังกันอยู่ในทุกวันนี้ เพราะทั้งต้องการให้ประเทศไทยมีเพลงชาติเป็นของตนเอง ตลอดจนมีเพลงที่เป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติและสามารถปลุกใจชาวไทยให้เกิดความรักสามัคคี กล้าหาญ และเสียสละตามมาได้

- ฉากที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๘๓ และได้กล่าวเปิดอนุสาวรีย์ว่า "อนุสาวรีย์นี้จะเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญก้าวหน้าทั้งมวล เป็นต้นว่า ถนนสายต่างๆ ที่จะออกจากกรุงเทพฯ ไปยังหัวเมือง ก็จะนับต้นทางจากอนุสาวรีย์นี้ ถนนราชดำเนินซึ่งเป็นแนวของอนุสาวรีย์ ก็กำลังสร้างอาคารให้สว่างามเป็นที่เชิดชูเกียรติของประเทศ และเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ที่ทรงตั้งพระราชหฤทัย จะทำให้ถนนนี้เป็นที่เชิดชูยิ่ง" อันเป็นเสมือนการรับรองยืนยันในสิทธิความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเท่าเทียมกันทุกคน

๔.๑.๓.๓ ฉากของการทำศึกสงคราม ในที่นี้ได้หมายรวมถึงฉากหรือสถานการณ์ซึ่งเกิดเหตุการณ์ผู้รบแย่งชิงความเป็นเอกราชของชาติไทย อันทำให้เกิดทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้หรือความสูญเสียชีวิตเลือดเนื้อของชาวไทยทุกคนที่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในด้านการฝึกกำลังรวบรวมความเป็นชาติ การปกป้องรักษาชาติอย่างเข้มแข็งกล้าหาญ ไปจนถึงการยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนอย่างไม่คิดชีวิตเพื่อชาติ ฯ ภายในฉากและสถานการณ์การทำศึกสงครามต่างๆ ของประเทศชาติทั้งหมด ดังที่ปรากฏความหมายดังกล่าวอย่างชัดเจนอยู่ในวรรคที่ ๑ ที่ ๕ และที่ ๗ ในประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." กับ "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." และวลีที่ว่า "...สละเลือด ทุกหยาด เป็นชาติพลี..." ตามลำดับ ทั้งนี้สามารถยกตัวอย่างของฉากหรือสถานการณ์การทำศึกสงครามสำคัญข้างต้นได้ อาทิ

- ฉากของการทำสงครามปกป้องกรุงศรีอยุธยาจากการรุกรานของกองทัพพม่า ระหว่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและสมเด็จพระศรีสุริโยทัย กับพระเจ้าแปร ผู้เป็นทัพหน้าของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ (มังตรา) แห่งกรุงหงสาวดี (พม่า) ที่ทุ่งลุมพินี (ทุ่งภูเขาทอง) ตำบลมะขามหย่อง กรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๕๑

- ฉากของการทำศึกสงครามยุทธหัตถี (ชนช้าง) กอบกู้เอกราชของประเทศสยาม (ไทย) จากการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ ๑ ระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับพระมหาอุปราชามังสามเกียด ที่ตำบลตะพังกรู ใกล้หนองสาหร่าย เมืองสุพรรณบุรี ในวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๑๓๕

- ฉากของการทำสงครามกอบกู้เอกราชและประกาศอิสรภาพของชาติสยาม (ไทย) ในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในครั้งที่ ๒ ระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กับสุกี้พระนายกองหัวหน้าทหารพม่า ที่ค่ายโพธิ์สามต้น อำเภอบางปะหัน ใกล้พะเนียดคลองช้างทางเหนือของเมืองอยุธยา เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๑๐

- ฉากของการทำศึกกับญี่ปุ่นหรือฝ่ายอักษะที่ได้รุกรานเข้ามาในแผ่นดินไทย ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตลอดจนขอความร่วมมือเกมบังคับให้ไทยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ซึ่งเป็นปณิธานของคน อย่างที่ไทยยากจะปฏิเสธ

๔.๑.๓.๔ ฉากของชัยชนะในศึกสงคราม ในที่นี้หมายถึงทั้งฉากหรือสถานการณ์ที่กองทัพทหารหรืออีกนัยหนึ่งคือชนชาวไทย ได้รับชัยชนะและเอกราชของประเทศชาติกลับคืนมาจากการทำศึกสงครามไม่ว่าจะในครั้งใด และถ้าหากยากแก่ผู้เพียงใด ไปจนถึงฉากหรือสถานการณ์ที่ชาวไทยทั้งประเทศ ได้อวยชัยให้พรต่อความสำเร็จและชัยชนะของประเทศชาติเหล่านั้น ให้มีทบทวีเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น ไปอีกนั่นเอง ดังที่ปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดในวรรคสุดท้ายของเพลงชาติไทย กับวลีที่ว่า “... เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย” ทั้งนี้สามารถยกตัวอย่างของฉากหรือสถานการณ์แห่งชัยชนะในศึกสงครามที่สำคัญข้างต้นได้ อาทิ

- ฉากที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้รับชัยชนะ จากการทำศึกสงครามยุทธหัตถี (ชนช้าง) และมีชัยเหนือพระมหาอุปราชามังสามเกียด ในการกอบกู้เอกราชของประเทศสยาม (ไทย) จากการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ ๑ ที่ตำบลตะพังกรู ใกล้หนองสาหร่าย เมืองสุพรรณบุรี ในวันจันทร์ที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๑๓๕

- ฉากที่กองทัพทหารไทยได้เข้าร่วมสวนสนามกับฝ่ายพันธมิตร อันประกอบด้วย แคนาดา ประเทศอย่างอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และอเมริกา ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส หลังจากที่ได้ชัยชนะจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ควบคู่กันกับฉากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประกอบพิธีบรรจุธาหารอาสาจำนวน ๑๕ นาย ที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ ดังกล่าว ณ อนุสาวรีย์ทหารอาสาสงครามโลกครั้งที่ ๑ บริเวณพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของสนามหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าฉากทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในเพลงชาตินั้น จะมีความโดดเด่นชัดเจนในแง่ของการผนึกกำลังกันทุกคนในชาติให้เป็นปึกแผ่นที่สามัคคี เพื่อปกป้องเอกราชและการดำรงอยู่ของประเทศชาติอย่างในปัจจุบันก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ฉากเหล่านั้น ก็เป็นเพียงส่วนเลี้ยวหนึ่งของฉากสำคัญที่ควรจะมี เพื่อการสื่อความหมายถึงชาติให้ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน อาทิเช่น ฉากของภูมิประเทศและความอุดมสมบูรณ์ของชาติ ฉากของการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ที่พอเพียงมีชัยสวัสดิ์ ฉากของการตอบแทนบางสิ่งต่อประเทศชาติด้วยความกตัญญูรู้คุณ ไปจนถึงฉากของการประพาศิตนอยู่ในศีลธรรมจรยาตามแต่ในศาสนาซึ่งคนในชาติมีสิทธิ์ที่จะนับถือศรัทธา เป็นต้น

๔.๑.๔ ตัวละคร (Character)

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครซึ่งอยู่ในเพลงชาติไทยฉบับนี้ พบว่าเพลงดังกล่าวมีตัวละครซึ่งมีบุคลิกลักษณะ และบทบาท จำแนกได้ชัดเจน ออกเป็น ๗ ฝ่ายสำคัญ อันได้แก่

๔.๑.๔.๑ ฝ่ายของพระมหากษัตริย์ไทย ผู้ซึ่งทรงมีบุญญาธิการ อำนาจวาสนา และคุณูปการอย่างยิ่งยวดแต่เพียงผู้เดียว ต่อการผนึกผนวก รวบรวม และสถาปนาชาติไทย (Unity) ให้ยังคงดำรงคงไว้ซึ่งดินแดน เกียรติภูมิ และเอกราชมาตราบนานเท่าทุกวันนี้ได้ ดังที่ปรากฏให้เห็นในวรรคแรกของเพลงชาติ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” โดยในที่นี้ได้หมายรวมถึงพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ซึ่งมีส่วนในการสร้างชาติอยู่ไม่มากก็น้อยสลับกันไป นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ผู้รวบรวมและถือครองทั้งกรรมสิทธิ์ปกครองดินแดนและบรรพชนชาวสยาม (ไทย) ณ บริเวณประเทศไทยในอดีต ทั้งที่มีได้มีปรากฏในจารึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ใดๆ อย่างพระมหากษัตริย์ในสมัยทวารวดีหรือก่อนหน้านั้น มาจนถึงพระมหากษัตริย์พระองค์สำคัญๆ ซึ่งเริ่มมีปรากฏในบันทึกทางประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างในสมัยสุโขทัยและหลังจากนั้น ดังที่เห็นได้ชัดในวรรคที่ ๑ ของเพลงชาติไทย กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” โดยในที่นี้สามารถยกตัวอย่างองค์พระมหากษัตริย์ไทย ดังกล่าวได้ อาทิเช่น

- พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว) แห่งวงศ์พระร่วงที่ ๑ ผู้ซึ่งนับได้ว่าเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกของสยาม (ไทย) จากการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรก และประกาศเอกราชไม่ขึ้นกับขอมอีก โดยได้รวบรวมแว่นแคว้นต่างๆ ในบริเวณแหลมทอง (ด้ามขวานทอง) เช่น เมืองเซียง (ศรีสัชนาลัย) เมืองพลัว (แพร่และน่าน) เมืองคณฑี (กำแพงเพชร) เมืองพระบาง (นครสวรรค์) เมืองแพรก (ชัยนาท) เมืองสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) เมืองนครศรีธรรมราช (ราชบุรี เพชรบุรี และศรีธรรมราช) เมืองสรลวง (พิจิตร) เมืองสองแคว (กาญจนบุรี) เมืองฉอด (ตาก) เป็นอาทิ เข้ามาไว้เป็นดินแดนเดียวกันราวปี พ.ศ. ๑๗๕๒

- สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) แห่งวงศ์อู่ทองที่ ๑ ผู้ซึ่งได้สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีลำดับที่ ๒ ของประเทศสยาม (ไทย) เมื่อวันศุกร์ที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๕๓ ทั้งยังเป็นเสมือนผู้หมุนวงล้อของการผนวกอาณาจักรสุโขทัย ละโว้ (ลพบุรี) สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ตะนาวศรี ทวาย นครศรีธรรมราช สงขลา มะละกา และจันทบูร (จันทบุรี) และอื่นๆ เข้ามาไว้เป็นทองแผ่นเดียวกัน ตลอดช่วงระยะเวลา ๔๑๗ ปี นับจาก พ.ศ. ๑๘๕๓ ถึง พ.ศ. ๒๒๗๐ ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

- สมเด็จพระนเรศวรมหาราช แห่งวงศ์สุโขทัยที่ ๒ ผู้ทรงประกาศอิสรภาพจากพม่าเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๑๒๗ และทำศึกสงครามยุทธหัตถี (ชนช้าง) กอบกู้เอกราชของประเทศชาติจากการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในครั้งที่ ๑ ได้เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๑๓๕

- สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้ทรงกอบกู้เอกราชและประกาศอิสรภาพของประเทศชาติ จากพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๗ จากการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในครั้งที่ ๒ ได้เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๑๐

- พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ซึ่งได้สถาปนากรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงหรือราชธานีลำดับที่ ๔ ของประเทศสยาม (ไทย) จากการขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ โดยตลอดรัชกาลได้ผนวกรวมประเทศราชและประชาชนในหลายๆ อาณาจักรใกล้เคียงอย่าง เมืองเวียงจันทน์ เชียงแสน และทวาย ฯลฯ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสยามอยู่ไม่มากนักน้อย (ปัจจุบันบางอาณาจักรและประชาชนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของไทยแล้ว)

- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ซึ่งทรงประกาศเลิกทาส ผ่าน “พระราชบัญญัติทาส รศ. ๑๒๔” (พ.ศ. ๒๔๘๘) อันเป็นเสมือนการปลดแอกให้พลกนิกรได้มีอิสรภาพในการเลือกวิถีทางดำรงชีวิตและรวมความเป็นไทย โดยปราศจากกฎเกณฑ์ที่บีบบังคับต่างๆ ในฐานะที่ทรงเป็นพระราชบิดาหรือองค์พ่อหลวงของปวงชนชาวสยาม (ไทย)

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙) แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ซึ่งเป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจและจิตวิญญาณความเป็นชาติไทยของมหาชนคนในชาติทุกวันนี้ มาตั้งแต่ที่ได้ทรงขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๕ จวบจนปัจจุบัน

๔.๑.๔.๒ ฝ่ายของรัฐบาลทหารไทย ในที่นี้ตีความได้ว่าเป็นรัฐบาลบริหารประเทศในช่วงคร่อมเกี่ยวระหว่างปีพ.ศ. ๒๔๗๕ - ปีพ.ศ. ๒๔๘๒ อย่างรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งกำลังเผชิญอยู่กับทั้งปัญหาจากภายนอกประเทศอย่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสงครามมหาเอเชียบูรพา ซ้ำทั้งปัญหาจากภายในประเทศด้วยความกดดันระหว่างช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอย่างในปัจจุบัน อันเป็นผลให้ประเทศเกิดความบอบช้ำและอ่อนแอลงในหลายๆ ทาง ดังนั้นแล้วทางรัฐบาลทหารซึ่งกำลังมีบทบาทและอำนาจปกครองบ้านเมืองอยู่ จึงต้องมุ่งเป้าประสงค์ของประเทศชาติ ไปยังความเป็นชาตินิยม คือความนิยมในชาติ หรืออีกนัยหนึ่งคือรัฐนิยม ซึ่งมีความหมายถึงความนิยมในรัฐ หรือรัฐที่เป็นของปวงชนชาวไทยทุกคน โดยเท่าเทียม อีกทั้งการรวมกำลังสามัคคีอย่างเป็นทางการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รวมไปถึงความเตรียมพร้อมที่จะปกป้องรักษาเอกราชของชาติอย่างกล้าหาญและเสียสละ ตลอดจนสร้างการปลุกใจให้คนในชาติเกิดความรู้สึกที่เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว ดังที่ปรากฏเป็น

ความหมายโดยนัยอยู่ในเพลงชาติไทยแทบทุกวรรค โดยในที่นี้สามารถยกตัวอย่างรัฐบาลไทยในช่วงดังกล่าวได้ อาทิ รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา รัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนา รัฐบาลของ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม และ โดยเฉพาะรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นรัฐบาลชุดที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงเพลงชาติมาเป็นฉบับที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

๔.๑.๔.๓ ฝ่ายของทหารไทย ซึ่งโดยส่วนมากแล้วเป็นชายชาติทหารทุกตำแหน่งและชั้นยศ ผู้มีความสามัคคี อุดม เข้มแข็ง และกล้าหาญที่จะกรำศึกสงครามทุกคราเมื่อชาติประสบภัยพิบัติ ทั้งการกระทำศึกควบคู่ไปกับพระมหากษัตริย์ เพื่อรวบรวมและสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น ตลอดจนการออกสงครามสู้รบกับทุกผู้ทุกนามซึ่งไม่มีใครจะหวังดีต่อเอกราชของชาติทางใดก็ทางหนึ่งอย่างเสียสละได้แม้กระทั่งเลือดเนื้อและชีวิตของตนเอง ดังที่เห็นได้ชัดในวรรคที่ ๑ ที่ ๕ ที่ ๖ และที่ ๗ กับเนื้อหาที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” ที่ว่า “...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด...” ที่ว่า “เอกราช จะไม่ให้ ไครข่มขี้” และที่ว่า “สละเลือด ทุกหยาด เป็นชาติพลี” ในบทเพลงชาติไทยตามลำดับ โดยในที่นี้สามารถยกตัวอย่างมหาชนชาวไทยดังกล่าวได้ เช่น

- เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สมุหนายก) ผู้ซึ่งเป็นแม่ทัพนายกองทหาร ยกทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ที่ได้ก่อการกบฏชิงไพร่พลครอบครว้ไทยลาวแถบโคราชและสระบุรี กลับไปยังเมืองของตน เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐

- เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ผู้ซึ่งเป็นแม่ทัพนายกองทหาร ยกทัพไปปราบพวกจีนฮ่อที่ได้เข้ามาปล้นสะดมและตีเมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และหนองคาย ซึ่งอยู่ในการปกครองของไทยในขณะนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๘

- กองทัพอทหารไทย จำนวน ๑๒๐๐ นาย ผู้ซึ่งยกทัพเข้าร่วมรบกับฝ่ายพันธมิตรเพื่อการต่อต้านฝ่ายมหาอำนาจกลาง ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐

๔.๑.๔.๔ ฝ่ายของบรรพชนชาวไทย (สยาม) ไ่เรียงลงมาตั้งแต่ผู้ที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้ที่มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางทุกระดับ ข้าราชการ ไปจนถึงพ่อค้า ประชาชน ไพร่และทาส ผู้ซึ่งต่างก็มีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และบุญคุณอย่างใหญ่หลวงต่อการดำรงคงอยู่ของชาติไทย เนื่องจากว่า การที่ประเทศชาติยังคงดำรงตน อีกทั้งความมีเอกราชมาจนถึงทุกวันนี้ได้นั้น ก็เป็นเพราะความรู้รักสามัคคี ความรักสงบ ความกล้าหาญ และความเสียสละซึ่งบรรพชนรุ่นก่อนๆ ได้อุทิศไว้ให้ ตลอดจนสั่งสมและสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกอันล้ำค่าแก่อนุชนในชาติมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่เห็นได้ชัดในวรรคที่ ๓ และ ๔ กับวลีที่ว่า “...อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล...” และ “...ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี...” ของเพลงชาติไทย โดยในที่นี้สามารถยกตัวอย่างบรรพชนไทยดังกล่าวได้ อาทิ

- สมเด็จพระศรีสุริเยศ ผู้ซึ่งได้ปลอมองค์เป็นชาย เข้าไปช่วยขวางกองทัพหน้าของพระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้ (มังตรา) แห่งกรุงหงสาวดี (พม่า) ณ ท่งลุมพลี (ท่งภูเขาทอง) ตำบลมะขามหย่อง กรุงศรีอยุธยา แต่ทรงเสียที่ถูกพระเจ้าแปรใช้ของ้าวฟันสะพายแล่งสิ้นพระชนม์บนคอช้าง เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๕๑

- ท้าวสุรนารี (คุณหญิงโมหรือโม) ภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา ผู้ซึ่งได้รวบรวมกำลังคนไทยต่อสู้กับทัพเมืองเวียงจันทน์ ที่ได้ผ่านเข้ามากวาดต้อนครอบครัวไทยลาวแถบโคราชและสระบุรีกลับไปยังเมืองของตน ณ ท่งสัมฤทธิ์ ได้เป็นผลสำเร็จ เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๖๕

- ชาวบ้านบางระจันและหัวหน้าวีรชนทั้ง ๑๑ คน เช่น นายคอก นายทองแก้ว นายจันทนวด เขียว นายอิน นายเมือง และนายทองเหม็น เป็นอาทิ ผู้ซึ่งมีความกล้าหาญและเสียสละในอันที่จะรวมพลังกันต่อสู้กับกองทัพพม่าซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาลที่เข้ามารุกรานเอกราชของชาติ โดยพม่าต้องยกทัพเข้าตีหมู่บ้านนี้ถึง ๘ ครั้ง ใช้เวลาถึง ๕ เดือน จึงเอาชนะได้ ในราวปี พ.ศ. ๒๑๐๘

- ทหารไทย ผู้ได้เข้าร่วมรบกับฝ่ายพันธมิตร เพื่อต่อต้านกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ จำนวนทั้งสิ้น ๑๒๐๐ นาย และโดยเฉพาะทั้ง ๑๕ นาย ที่เสียชีวิตในสมรภูมียุโรปดังกล่าว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นต้น

๔.๑.๔.๕ ฝ่ายของมหาชนชาวไทย ซึ่งในที่นี้ได้หมายรวมทั้งหมู่ชนผู้ผ่านการสืบสายเลือดเนื้อเชื้อชาติไทยซึ่งมีรากถิ่นฐานอยู่ในบริเวณแหลมทอง (ด้ามขวานทอง) มาตั้งแต่อดีตอยู่ก่อน จนได้พัฒนาก้าวผ่านยุคสมัยและอาณาจักรต่างๆ มาเป็นประชาชนชาวไทยในปัจจุบัน รวมไปถึงหมู่ชนชาติเพื่อนบ้าน ที่ได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาพำนักพักพิงและดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งยังได้ซึมซับรับเอาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และจิตใจความเป็นไทยของคนในชาติเข้ามาไว้กับตัว จนถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งซึ่งมีความกลมกลืนและกลมเกลียวกับคนไทยด้วยกันเอง ดังที่เห็นได้ชัดในวรรคที่ ๑ และ ๒ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” และวลีที่ว่า “...เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน...” ของเพลงชาติไทย โดยในที่นี้สามารถยกตัวอย่างมหาชนชาวไทยดังกล่าวได้ เช่น

- จีน อยู่มากที่บริเวณเขาราชและเพ็ง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทั้งยังมีกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

- แยก ไม่ว่าจะเป็นแขกซิกข์ ที่อยู่มากบริเวณพาทูร์ค แยกฮินดู ที่อยู่มากบริเวณเสาชิงช้าและสี่แยกคอกวัว ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและกระจายอยู่ทั่วไปทั้งประเทศ ไปจนถึงแขกสุตลิม (มลายูมุสลิม) ที่อยู่มากที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส หาดใหญ่ และสงขลา ฯ

- ฉวน อยู่มากที่บริเวณบางโพธิ์ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จันทบุรีและกาญจนบุรี

- ทวายเป็นอยู่มากที่บริเวณบ้านทวาย ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
- เขมร อยู่มากจังหวัดจันทบุรีสระแก้วและตราด
- มอญ อยู่มากที่บริเวณเกาะเกร็ด ในจังหวัดนนทบุรี
- ลาว ไม่ว่าจะเป็นลาวครั้ง ที่อยู่มากในบริเวณจังหวัดอุทัยธานี ลาวเวียง ที่อยู่มาก ในจังหวัดชัยนาท ลาวลาวที่อยู่มากในบริเวณจังหวัดอุทัยธานี ไปจนถึงลาวพวน ที่อยู่มากในบริเวณจังหวัดสระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และอีกหลายแห่งทั่วประเทศไทย

นอกเหนือไปจากนี้แล้ว มหาชนชาวไทยนั้น ยังได้หมายรวมไปถึงหมู่ชนชนเผ่าพื้นเมืองโบราณที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

- ไทยกะเลิง ไทยโย้ย และไทยโส้ อยู่มากที่จังหวัดสกลนคร
- ไทยพวน อยู่มากที่จังหวัดสระบุรี
- ไทยกวย กวย หรือส่วย อยู่มากที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ
- ไทยลื้อ อยู่มากที่จังหวัดพะเยา
- ไทยใหญ่ ไต หรือกุหล่า อยู่มากที่จังหวัดจันทบุรี
- ไทยซ่งคำหรือไทยโซ่ง อยู่มากที่จังหวัดเพชรบุรี บางส่วนอยู่ที่จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี และพิษณุโลก
- ภูไทหรือผู้ไทย อยู่มากที่จังหวัดสกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร
- ทินหรือถิ่น อยู่มากที่จังหวัดน่าน
- มลาบรี (ตองเหลือง) อยู่มากที่จังหวัดแพร่และน่าน
- ลัวะ อยู่มากที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ชอง อยู่มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดจันทบุรีและตราด
- ชาวบน (ญ้อกูร์หรือเงี้ยว) อยู่มากที่จังหวัดชัยภูมิ เพชรบูรณ์ และนครราชสีมา
- ข่าหรือขมุ ส่วย กวย เขอ บรู อยู่มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดนครพนม อุบลราชธานี และเหนือจังหวัดน่าน
- อาข่า มูเซอ ม้ง ลีซอ เข่า อยู่มากที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย
- กะเหรี่ยง อยู่มากในภาคเหนือและภาคตะวันตก ตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์
- ชาไก (เงาะป่า) ชาไกกันฉิว ชาไกยะฮาย ชาไกตะเคอะหรือเยแค และชาไกเต็นเอ็น อยู่มากในเขตป่าภาคใต้ ที่จังหวัดยะลา นราธิวาส ยะลา ตรัง พัทลุง และสตูล
- ชาวละโว้ย และมอญเกน อยู่มากแถบฝั่งทะเลอันดามัน ที่จังหวัดกระบี่และภูเก็ต

ในการนี้ หากพิจารณาเพิ่มเติมตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของบริบทบ้านเมืองในช่วงรัฐนิยม ซึ่งเป็นจุดกำเนิดเพลงชาติไทยร่วมด้วยแล้ว การที่ยึดถือเอาประชาชนทุกหมู่เหล่าดังที่ได้กล่าวข้างต้น เข้ามาไว้เป็นส่วนหนึ่งของคนไทยในชาตินั้น ยังมีความสอดคล้องเป็นเป็นไปตามรัฐนิยม ฉบับที่ ๑ เรื่องการเรียกคนในประเทศว่า “คนไทย” แม้มีเชื้อสายอื่นก็ให้ถือ (เหมารวมทั้งเกมขอความร่วมมือและเกมบังคับ) ว่ามีสัญชาติไทย มิให้แบ่งแยก ซึ่งได้ประกาศใช้ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ด้วย

๔.๑.๔.๖ ฝ่ายของไต้ศึกชาวไทยผู้ทรยศต่อชาติ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีทั้งความคิดและพฤติกรรมที่ดูหมิ่นบุญคุณและคุณค่าความสำคัญของชาติบ้านเมือง ตลอดจนทรยศและหักหลังต่อเอกราชและเกียรติภูมิของทั้งประเทศและเพื่อนร่วมชาติไทย ตั้งแต่อดีตมากระทั่งถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในวรรคที่ ๖ กับวลีที่ว่า “...เอกราชจะไม่ให้ใครขมขี้...” ในเพลงชาติไทย โดยในที่นี่สามารถยกตัวอย่างของไต้ศึกหรือชาวไทยผู้ทรยศต่อชาติดังกล่าวได้ เช่น

- ออกญาจักรี (พระยาจักรี) ในสมัยที่ประเทศสยาม (ไทย) เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ ผู้ซึ่งได้รับอาญาสิทธิ์มอบหมายให้เป็นแม่ทัพในการทำศึกกับกรุงหงสาวดี (พม่า) อย่างเต็มกำลัง แต่กลับคิดก่อการกบฏและทรยศต่อบ้านเกิดเมืองนอนของตน ด้วยการใช้อำนาจในทางที่มีชอบ ผ่านการลดทอนประสิทธิภาพของกลยุทธในการปกป้องรักษาพระนครให้อ่อนแอลง โดยการกำจัดและโยกย้ายกำลังขุนพลทหารที่มีฝีมือและความชำนาญทางการศึก สับเปลี่ยนกันกับผู้ที่ไร้ความสามารถในการรบใดๆ ในจุดประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของทั้งฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นอริราชศัตรูสำคัญของประเทศสยาม (ไทย) ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง อย่างเนรคุณต่อแผ่นดิน เป็นต้น

๔.๑.๔.๗ ฝ่ายของชาวต่างชาติ ผู้ซึ่งเข้ามาพร้อมกันกับเจตจำนงอันไม่ประสงค์ดีต่อเอกราชและเกียรติภูมิของประเทศชาติใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการล่วงเกิน รุกล้ำ รุกราน กดขี่ ข่มเหง รังแก ชักจูง ชี้นำ สนตะพาย หรืออะไรอื่นที่นอกเหนือออกไป ดังที่สามารถสังเกตฝ่ายของชาวต่างชาติดังกล่าวข้างต้นได้ชัดเจน จากคำเพียงคำเดียว นั่นก็คือคำว่า “ใคร” ในวรรคที่ ๖ กับวลีที่ว่า “...เอกราชจะไม่ให้ใครขมขี้...” ในบทเพลงชาติไทย โดยในที่นี่สามารถยกตัวอย่างฝ่ายของชาวต่างชาติสำคัญ ดังกล่าวได้ เช่น

- พม่า ประเทศซึ่งเป็นอริราชศัตรูกับไทยมาตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยา ผ่านการทำศึกสงครามกับไทยมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน ยกตัวอย่างที่สำคัญๆ เช่น สงครามครั้งที่เชียง สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และ ๒ สงครามยุทธหัตถี (ชนช้าง) สงครามกู้เอกราชจากพม่าหลังเสียกรุงครั้งที่ ๒ สงครามศึกอะแซห่วนที่ สงครามเก้าทัพ เป็นต้น

- เขมรและญวน ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น คราวที่เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปปราบเขมร หรือในคราวที่พระยาบดินรเดชา (สง) และพระยาพระคลังยกทัพบกและทัพเรือไปตีกับกบฏชาวเขมรและญวน เป็นต้น
  - ลาว ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อคราวที่เจ้าพระยาบดินรเดชายกทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ที่ได้ก่อการกบฏชิงไพร่พล เป็นต้น
  - เขกมาการซาร์หรือเขกมกกะตัน (กบฏมกกะตัน) ซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อครั้งที่ได้ลอบก่อการกบฏและหมายปลงพระชนม์สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทำให้ไทยต้องเสียไพร่พลจำนวนมากในการปราบปราม
  - จีนฮ่อ ซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อครั้งที่ได้ก่อการกบฏและเข้ามายึดเมืองเวียงจันทน์กับหลวงพระบาง ซึ่งในขณะนั้นยังอยู่ในการปกครองของสยาม(ไทย)
  - ญี่ปุ่น ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น ในคราวศึกปราบทหารญี่ปุ่นซึ่งก่อการจลาจลอยู่ที่อุรุยาและเพชรบุรี ศึกขับไล่คนญี่ปุ่นออกจากสยาม ไปจนถึงศึกจากการรุกรานเข้ามาในแผ่นดินไทย จากชายแดนด้านทิศตะวันออกและตามแนวชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อเคลื่อนทัพผ่านทางไปยังพม่า เป็นต้น
  - อังกฤษ ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยในด้านผลประโยชน์และกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน เช่น ในคราวที่ไทยต้องยอมสูญเสียดินแดนอย่างเมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรี แสนหัวเขียงตุง เประ หาง สาด ต่วน ทา จวด ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิส เป็นต้น
  - ฝรั่งเศส ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยในด้านผลประโยชน์และกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน เช่น ในคราวที่ฝรั่งเศสยึดเขมรไปจากการปกครองไทย ในคราวกรณีพิพาทอินโดจีน ไปจนถึงในคราวประกาศสงครามกับฝรั่งเศส เพื่อทวงคืนดินแดนที่ถูกยึดไปคืนมา เป็นต้น
  - ฝ่ายมหาอำนาจกลาง ซึ่งประกอบด้วย เยอรมัน ออสเตรีย - ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี ซึ่งไทยได้ประกาศสงครามต่อต้านร่วมกับฝ่ายพันธมิตร ซึ่งมีอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และอเมริกาเป็นผู้นำในสงครามโลกครั้งที่ ๑
  - ฝ่ายอักษะ อันประกอบไปด้วย เกอมนำหลัก คือ เยอรมนี อิตาลี และโดยเฉพาะญี่ปุ่น ที่ได้ขอความร่วมมือเกมบังคับให้ไทยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ซึ่งประกอบไปด้วยเกอนนำหลัก คือ อังกฤษ สหภาพโซเวียต และอเมริกา ตลอดจนฝรั่งเศสและจีน ในสงครามโลกครั้งที่ ๒

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าตัวละครทั้งหลายที่มีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาตินั้น จะมีความหลากหลายอยู่มาก แต่กระนั้นแล้ว ก็ยังไม่สามารถที่จะสื่อความหมายแทนตัวละครในบางตัวซึ่งตกหล่นไปไม่มากนักน้อยได้อย่างครบถ้วนทั้งหมด อาทิ ฝ่ายของผู้ถือศีลปฏิบัติธรรม ตลอดจนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเอกราชและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ ซึ่งมาควบคู่กันกับความรุนแรงหรือการทำศึกสงครามที่ต้องเอาชนะคะคานซึ่งกันและกันอย่างแข็งกระด้าง เป็นต้น

๔.๑.๕ การปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้ง (Interaction & Conflict)

จากการศึกษาวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้งในเพลงชาติไทยฉบับนี้ พบว่าเพลงดังกล่าวมีการปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้งที่แบ่งแยกได้เด่นชัดออกเป็น ๒ คู่ด้วยกัน ดังนี้

๔.๑.๕.๑ ปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้งภายในชาติไทย หรือในที่นี้คือความปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งระหว่างชาวไทยด้วยกันเอง ไม่ว่าจะทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระหว่างการรวบรวมแว่นแคว้นและสร้างชาติของพระมหากษัตริย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเส้นทางเดินของประเทศชาติในการดำรงรักษาความมั่นคงและเป็นปึกแผ่นที่สามัคคีกลมเกลียวกัน ไปจนถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจตนเองของชาวไทยในบางกรณีซึ่งมีเหตุคับขันจำเป็น ดังที่ปรากฏในวรรคที่ ๑ กับประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย" และในวรรคที่ ๕ กับประโยคที่ว่า "ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด" ตามลำดับ อันสามารถยกตัวอย่างสำคัญเพิ่มเติมได้ เช่น

- พระราชวงศ์ไทย กับ พระราชวงศ์ไทย ในที่นี้คือปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างพระราชวงศ์ไทยด้วยกันเอง ทั้งในสมัยสุโขทัยและอยุธยา ตั้งแต่พระราชวงศ์พระร่วง พระราชวงศ์อู่ทอง พระราชวงศ์สุพรรณภูมิ พระราชวงศ์สุโขทัย พระราชวงศ์ปราสาททอง และพระราชวงศ์บ้านพลูหลวง ซึ่งแย่งชิงอำนาจการถือสิทธิ์ทางการปกครองอาณาจักรสยาม (ไทย) กันเป็นทอดๆ สลับกันไปมาตามยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นทั้งที่ออกมาในรูปของความขัดแย้งในรูปแบบของพระบิดา - พระบุตร (พ่อ - ลูก) พระเชษฐา - พระอนุชา (พี่ - น้อง) พระสวามี - พระมเหสี (สามี - ภรรยา) พระปิตุลา - พระนัดดา (อา - หลาน) พระชามาดา - พระสุณิสา (เขย - สะใภ้) พระญาติ (เครือญาติ) และอื่นๆ

- ไทย กับ ไทย ในที่นี้คือปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยด้วยกันเอง ไล่ตั้งแต่ผู้ถือครองบรรดาศักดิ์ ขุนนาง ไปจนถึงพสกนิกรประชาชน ไพร่ ทาส และอื่นๆ ซึ่งเกิดความแตกแยกในเอกภาพ และไม่รู้รักสามัคคีกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกัน ทั้งที่ออกมาในลักษณะของการก่อกบฏ คดโกง คิดไม่ซื่อ เณรคุณ ทรยศ และหักหลังทั้งประเทศชาติและเพื่อนร่วมชาติไทยด้วยกัน อาทิ การกระทำของออกญาจักรี (พระยาจักรี) ในสมัยที่ประเทศสยาม (ไทย) เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ ดังที่ได้เคยกล่าวในรายละเอียดไว้แล้ว เป็นต้น

- ไทย กับ รัฐบาลไทย ในที่นี้คือปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างประชาชนคนไทยกับรัฐบาลบริหารประเทศของตนเอง ในประเด็นทางการเมือง การปกครอง และการบริหารประเทศซึ่งไม่ชอบธรรมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อาทิ ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยกับรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งได้ทำการปฏิวัติรัฐประหาร และสร้างความไม่ชอบให้แก่รัฐธรรมนูญ โดยมี

นักศึกษาและประชาชนร่วมกันขับไล่ ในเหตุการณ์ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยกับรัฐบาล พล.ร.อ. สัจด์ ชลออยู่ และพล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลรักษาการ ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมชน์ ในขณะนั้น จากเหตุการณ์จลาจลในกรุงเทพฯ ที่นักศึกษาและประชาชนไม่พอใจในการกลับมาของจอมพล ประภาส จารุเสถียร และจอมพล ถนอม กิตติขจร ในเหตุการณ์ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยกับรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ วันที่ ๑๗ - ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ จากการศึกษาและประชาชนไม่พอใจในดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านดังกล่าว หลังจากการปฏิวัติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ร.ส.ช.) เป็นต้น

- ไทย กับ จิตใจไทย ในที่นี้คือปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งในเรื่องซึ่งอยู่ภายในจิตใจตนเองของชาวไทย นั่นก็คือ ปฏิสัมพันธ์ที่ความขัดแย้งระหว่างคนที่คนไทยมีความรักสงบสันติและไม่ชอบก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เป็นทุนเดิม กับความกล้าหาญ ไม่ขลาดเกรง จนถึงกับขั้นที่สามารถยอมพลีชีวิตของตนเพื่อประเทศชาติได้ เมื่อมีมูลเหตุมาจากการรุกราน และล่วงเกินของผู้อื่นต่อบ้านเกิดเมืองนอนและเพื่อนร่วมชาติของตน ดังที่ปรากฏในวรรคที่ ๕ กับประโยคที่ว่า “ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด” ของเพลงชาติไทย

๔.๑.๕.๒ ปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้งภายนอกชาติไทย อันมีอยู่มากมายหลายหลายคู่ด้วยกัน จนยากที่จะทำการกล่าวถึงได้หมด ไม่ว่าจะทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาติซึ่งเป็นอริศัตรูคู่บาดหมางกันมาแต่เก่าก่อน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาติเมืองขึ้นหรือประเทศราชซึ่งกระด้างกระเดื่อง คิดกบฏ และก่อความแตกแยก ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาติซึ่งเข้ามารุกราน ล่าอาณานิคม ไปจนถึงก่อความไม่สงบอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ประเทศไทย ดังที่ปรากฏอยู่ตรงคำว่า “ใคร” ในวรรคที่ ๖ กับประโยคที่ว่า “เอกราช จะไม่ให้ใครข่มขี่” ในที่นี้สามารถยกตัวอย่างสำคัญเพิ่มเติมได้ เช่น

- ไทย กับ พม่า ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยมาเป็นจำนวนมากที่สุด นับตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ผ่านการทำศึกสงครามกับไทยมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน ยกตัวอย่างที่สำคัญๆ ไล่เรียงกันลงมา เช่น สงครามครั้งแรกที่เชียงกราน เมื่อ พ.ศ. ๒๐๗๗ สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๑๒ สงครามยุทธหัตถี (ชนช้าง) เมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๕ สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ สงครามกู่เอกราชจากพม่าครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ สงครามศึกอะแซห่วนกี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๕ สงครามเก้าทัพ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ สงครามทำดินแดง-สามลบ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ และอื่นๆ ไปจนถึงสงครามที่เชียงแสน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ สงครามทางแถบภาคใต้ที่เมืองชุมพร ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ระนอง กระ และถลาง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ สงครามช่วยอังกฤษรบพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ เป็นต้น

- ไทย กับ เขมรและญวน ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น คราวที่เจ้าพระยามหาศรัยศรีศีกยกทัพไปปราบเขมรจากเหตุผลทางการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๓ หรือในคราวที่พระยาบดินทรเดชา (สง) และพระยาพระคลังยกทัพบกและทัพเรือไปตีกับกบฏชาวเขมรและญวน โดยผ่านทางเมืองเขมร เมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๖ เป็นต้น
- ไทย กับ ลาว ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อคราวที่เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ผ่านมากวาดค้อนครอบครัวชาวไทยลาวแถบโคราชและสระแก้วกลับไป เมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๕ และคราวที่เจ้าพระยาบดินทรเดชายกทัพไปปราบ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๐ เป็นต้น
- ไทย กับ แวก เช่น แวกมาการซาร์หรือแวกมัทกะสัน (กบฏมัทกะสัน) ซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อครั้งที่ได้ลอบวางแผนการก่อกบฏและปลงพระชนม์สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทำให้ไทยต้องเสียไพร่พลเป็นจำนวนมากในการปราบปราม เมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๕
- ไทย กับ จีน เช่น พวกจีนฮ่อ หรือกลุ่มชาวจีนพวกหนึ่ง ซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อครั้งที่ได้ก่อการกบฏและเข้ามายึดเมืองเวียงจันทน์กับหลวงพระบาง ซึ่งในขณะนั้นยังอยู่ในการปกครองของสยาม (ไทย) โดยมีเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีเป็นแม่ทัพยกไปปราบ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘
- ไทย กับ ญี่ปุ่น ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยเป็นครั้งคราว ไม่ว่าจะเป็นในคราวศึกปราบทหารญี่ปุ่นซึ่งก่อการจลาจลอยู่ที่อยุธยาและเพชรบุรี จากความไม่พอใจทางการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๑๕๓ - พ.ศ. ๒๑๗๑ สឹกจับไล่คนญี่ปุ่นออกจากสยาม ในกรณีพิพาทที่หมู่บ้านญี่ปุ่นในอยุธยาถูกเผา เมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๕ ไปจนถึงศึกที่มีเหตุมาจากการบุกรุกและรุกรานเข้ามาในแผ่นดินไทย จากชายแดนด้านทิศตะวันออก พร้อมกับส่งกองกำลังในอ่าวไทย ยกพลขึ้นบกตามแนวชายฝั่งทะเลภาคใต้เข้าสู่พื้นที่จังหวัดปัตตานี สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ และสมุทรปราการ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อเคลื่อนทัพผ่านทางไปยังพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นต้น
- ไทย กับ อังกฤษ ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยในด้านผลประโยชน์และกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นในคราวสมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงประกาศสงครามกับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ (สหราชอาณาจักร) ในกรณีพิพาทระหว่างสยามกับอังกฤษ เรื่องที่อังกฤษไม่พอใจว่าสยามสนับสนุนฝรั่งเศสมากกว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๐ ไปจนถึงในคราวที่ประเทศไทยต้องยอมสูญเสียดินแดนอย่างเมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรีให้อังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๖ รวมไปถึงดินแดนอย่างแสนหวี และเชียงตุง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๘ เสียรัฐประะ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ เสียดินแดนฝั่งแม่น้ำสาละวิน ชายแดนเชียงใหม่ และหัวเมืองเงี้ยวทั้ง ๕ อย่างเมืองหาง สาด ต่วน ทา และจวด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ตลอดจนเสียดินแดนไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ รวมไปถึงอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้ เป็นต้น

- ไทย กับ ฝรั่งเศส ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกับไทยในด้านผลประโยชน์และกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นในคราวที่ทำสงครามขับไล่ฝรั่งเศสออกจากสยาม (ไทย) จากสาเหตุทางการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑ ในคราวที่ฝรั่งเศส ยึดเขมรไปจากการปกครองไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๗ ในคราวที่ทำให้ไทยต้องยอมเสียหลวงพระบางและจำปาสักเพื่อแลกกับจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ตลอดจนต้องยอมเสียเสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณ เพื่อแลกกับตราด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ในคราวที่เกิดความขัดแย้งจากการเข้ามาล่องละเมิดและรุกล้ำดินแดนทางตะวันออกของประเทศไทย ในกรณีข้อพิพาทอินโดจีน ราวปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ไปจนถึงการประกาศสงครามกับฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ เพื่อทวงคืนดินแดนที่ไทยได้ถูกยึดไปคืนมา เป็นต้น

- ไทย กับ ฝ่ายมหาอำนาจกลาง ซึ่งประกอบด้วย เยอรมัน ออสเตรีย - ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี ซึ่งไทยได้ประกาศสงครามต่อต้านร่วมกับฝ่ายพันธมิตร ซึ่งมีอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และอเมริกาเป็นผู้นำในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ระหว่างเพียงช่วงปี พ.ศ. ๒๔๖๐ - พ.ศ. ๒๔๖๑

- ไทย กับ ฝ่ายอักษะ อันประกอบไปด้วยแกนนำหลัก คือ เยอรมนี อิตาลี และโดยเฉพาญี่ปุ่น ที่ได้ขอความร่วมมือแกมบังคับให้ไทยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ซึ่งประกอบไปด้วยแกนนำหลัก คือ อังกฤษ สหภาพโซเวียต และอเมริกา ตลอดจนฝรั่งเศสและจีน ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ระหว่างเพียงช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ - พ.ศ. ๒๔๘๘ แต่ทั้งนี้การประกาศสงครามดังกล่าวก็เป็นโมฆะภายหลัง เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้ทำไปเพราะความเต็มใจ อีกทั้งยังผิดมาตราในรัฐธรรมนูญสมัยนั้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันทั้งสิ้นซึ่งมีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทยนั้น จะมีความหลากหลายและครบถ้วนอยู่มากก็ตาม แต่กระนั้นแล้ว ในหลายๆ ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันนั้น ก็มีลักษณะของการสื่อสารด้วยความหมายโดยนัยซึ่งค่อนข้างจะไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากเพลงชาติไทยไม่ได้มีการกล่าวถึงในประเด็นข้างต้นอย่างจำเพาะและโจ่งแจ้งเป็นคู่ๆ ให้เห็นได้โดยตรงเลย

๔.๑.๖ สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol)

จากการศึกษาวิเคราะห์สัญลักษณ์พิเศษซึ่งอยู่ในเพลงชาติไทยฉบับนี้ พบว่าเพลงดังกล่าวไม่มีสัญลักษณ์เฉพาะที่ช่วยสื่อความหมายพิเศษโดยนัยใดๆ ร่วมอยู่ด้วยเลย เนื่องจากตลอดทั้งบทเพลงเป็นการสื่อความหมายโดยตรงหรือโดยตรงทั้งหมด ในกรณีจึงเป็นผลให้เพลงชาติไทยไม่สามารถสร้างจินตนาการหรือจินตภาพที่กว้างไกลและลึกซึ้งผ่านทางเนื้อร้องและความหมายซึ่งผสมผสานไว้ด้วยสัญลักษณ์พิเศษเปรียบเปรยใดๆ ได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นเลย ในที่นี้เมื่อยกตัวอย่างจากเพลงสรรเสริญพระบารมีในวรรคแรก กับประโยคที่ว่า “ข้าวพุทธเจ้า เอามโนและศิระกราน...” แล้ว จะสังเกตได้ว่า

ประโยคในวรรคดังกล่าวนี้ มีสัญลักษณ์พิเศษซึ่งสื่อความหมายที่ให้จินตภาพและมิติที่ลึกซึ้งมากกว่าที่ปรากฏให้เห็นอยู่โดยตรงว่า “ตัวผู้พูดซึ่งอยู่ในฐานะที่เป็นบ่าวไพร่รับใช้ชั้นผู้น้อยนี้ ขอน้อมเกล้าถวายดวงจิต ดวงใจ และจุดสูงสุดบนร่างกาย ทอดตัวลงราบและกราบกรานต่อพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่และมีเชื้อสายกษัตริย์อันน่านับถือ เคารพ ยกย่อง ยำเกรง และเทิดทูน ตลอดจนประเสริฐแท้ประดุจดังสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบานจากความทุกข์ทั้งปวงแล้ว...” เป็นต้น

๔.๑.๗ มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View)

จากการศึกษาวิเคราะห์มุมมองในการเล่าเรื่องของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งถูกประพันธ์ขึ้นในนามของกองทัพบก โดยพันเอกหลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) ในภาพรวมแล้ว พบว่าเพลงดังกล่าวมีมุมมองของการเล่าเรื่องในลักษณะที่จำกัด (Focalization) อีกทั้งยังเป็นการเล่าหรือกำหนดทิศทางของเรื่องจากจุดยืนของบุคคลที่หนึ่ง (The First - Person Narrator) ผ่านการเล่าด้วยมุมมองของชายชาติทหารไทย ผู้ซึ่งมีทั้งตัวตนอยู่ในเหตุการณ์ ชำยังทำหน้าที่เล่าเรื่องราวซึ่งเกิดขึ้นภายในเหตุการณ์ของประเทศไทยไปในขณะเดียวกัน

อนึ่ง จากการศึกษวิเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวให้ละเอียด ลึกซึ้ง และชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งโดยคำนึงถึงสภาวะการณ์ในปัจจุบันและอดีตซึ่งเพลงชาติได้อุบัติขึ้นมา ในขณะที่ประเทศกำลังประสบเผชิญอยู่กับความตึงเครียด ความกดดันทางการเมืองการปกครอง และการปฏิวัติรัฐประหารในบรรยากาศของลัทธิชาตินิยม (รัฐนิยม) ภายใต้สภาวะของสงครามอินโดจีน และสงครามมหาเอเชียบูรพาหรืออีกนัยหนึ่งคือสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งได้แผ่อิทธิพลความขัดแย้งครอบคลุมทั่วทั้งโลกอยู่ในขณะนั้น ทำให้ค้นพบว่ามุมมองซึ่งกล่าวถึงประเด็นหลักของความสำนึกและความรักชาติตลอดจนประเด็นย่อยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของการรวมชาติ ความเป็นเจ้าของ ความสมัครสมานสามัคคี ความเสียสละ และอื่นๆ เป็นจำนวน ๕ มุมมองสำคัญ อันได้แก่

๔.๑.๗.๑ มุมมองของพระมหากษัตริย์ไทย ผู้ซึ่งทรงมีบุญญาธิการ อำนาจวาสนา และคุณูปการอย่างยิ่งยวดแต่เพียงผู้เดียว ต่อการผืนึกผนวก รวบรวม และสถาปนาชาติไทย (Unity) ให้ยังคงไว้ซึ่งดินแดน เกียรติภูมิ และเอกราชมาตราบนานเท่าทุกวันนี้ได้ อาทิเช่น มุมมองของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ฯลฯ ดังที่ปรากฏให้เห็นในวรรคแรกของเพลงชาติ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีผู้ใดอื่น นอกเหนือจากพระมหากษัตริย์เท่านั้น ที่จะสามารถรวบรวมและสร้างความอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติได้สมบูรณ์

๔.๑.๓.๒ มุมมองของรัฐบาลไทย สำหรับเพลงชาติไทยแล้ว มุมมองของรัฐบาลไทยที่มีต่อคนในชาตินั้น ก่อนข้างจะจำกัดคับแคบอยู่พอสมควร เนื่องจากมีการกล่าวถึงความเป็นชาติและความเป็นเจ้าของประเทศชาติร่วมกัน ในลักษณะที่เป็นประชารัฐหรือรัฐที่เป็นของประชาชนทุกคน โดยเท่าเทียมกัน อยู่แต่ภายใต้ชื่อหรือแ่งมุมของกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติไทยเท่านั้น โดยหาได้รวมกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติอื่นๆ ภายในอาณาบริเวณประเทศไทยเขามาด้วยอย่างครบถ้วนและแท้จริงไม่ ดังสามารถพิจารณาตามบริบททางประวัติศาสตร์ได้จาก รัฐนิยม ฉบับที่ ๓ เรื่องการเรียกคนในประเทศว่า “คนไทย” แม้มีเชื้อสายอื่น ก็ให้ถือ (เหมารวมแ่งบังคับ) ว่ามีสัญชาติไทย โดยมีให้แบ่งแยกตามแนวทางของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ (คุษฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐)

ทั้งนี้และทั้งนั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ในขณะนั้นประเทศกำลังต้องการการฝึกกำลังของคนในชาติให้เกิดความรู้สึกสามัคคีที่จะปกป้องตนเองจากทั้งปัญหาการเมืองการปกครองภายในประเทศ และต่อกรกับอริศัตรูผู้คุกคามจากภายนอกประเทศ ด้วยสภาวะการณ์ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว การประพันธ์และคัดเลือกเนื้อร้องในบทเพลงจึงถูกสอดแทรกไปด้วยประเด็นของการรวมและสร้างชาติไทยให้เป็นหนึ่ง (Unity) ดังนั้นแล้วการเหมารวมทุกคนทุกเชื้อชาติที่หลากหลาย ให้หันเหและผนวกมาเป็นคนไทย ทั้งด้วยความเห็นชอบหรือไม่ก็ตามนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญจำเป็น ตามมุมมองรัฐนิยมของทางรัฐบาลในขณะนั้น ดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในวรรคที่ ๑ และ ๒ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” และวลีที่ว่า “...เป็นประชารัฐ ไผ่ทองของไทยทุกส่วน...” ในเพลงชาติ

๔.๑.๓.๓ มุมมองของชายชาติทหารไทย ในที่นี้สังเกตได้จากการที่เพลงชาติไทยมีการสร้างสรรคณะของความสำนึกและความรักชาติอยู่แต่เฉพาะทางฝ่ายของชายชาตินักรบเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากเจตจำนงหลักของเนื้อร้องและความหมายตลอดทั่วทั้งบทเพลงนั้น มีลักษณะที่เป็นเพลงปลุกใจสำหรับทหาร โดยเฉพาะที่เป็นชายไทย ให้เกิดความตื่นตัว ฮึกเหิม สามัคคี และกล้าหาญในอันที่จะปกป้องและเสียดล ตลอดจนสำนึกและรักชาติในยามมีศึกสงครามเข้ามาประชิด มากกว่าจุดประสงค์อื่นใด (สุกรี เจริญสุข, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

มากไปกว่านั้นแล้ว สาเหตุส่วนใหญ่ที่ช่วยก่อให้เกิดมุมมองข้างต้นขึ้นนั้น ก็น่าจะมาจากการที่เนื้อร้องของเพลงชาติไทยฉบับนี้ ได้ถูกประพันธ์ขึ้นโดยพันเอกหลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) ซึ่งเป็นชายชาติทหาร ในสังกัดของกองทัพบก ตลอดจนในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ประเทศยังได้ก้าวเข้ามาในบรรยากาศของลัทธิชาตินิยมภายใต้สภาวะสงคราม ซึ่งถืออุดมการณ์ทางการเมืองในแบบรัฐนิยมเป็นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด อย่างที่ได้เคยกล่าวถึงในรายละเอียดไว้ก่อนหน้า ดังนั้นแล้วความเป็นชาติ ความสำนึกในชาติ และความรักชาติ จึงได้ถูกมองและประพันธ์ออกมา

ด้วยทรรคนอย่างทหาร เพลงชาติจึงเป็นเพลงของทหาร ในขณะที่เดียวกันเอกราชของชาติจึงถูกมองว่าต้องได้มาจากการสู้รบเท่านั้น โดยทั้งนี้สามารถสังเกตมุมมองดังกล่าวได้จาก ๑ ประโยค กับ ๒ วลีสำคัญ นั่นก็คือประโยคที่ว่า "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." ในวรรคที่ ๕ วลีที่ว่า "...เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่..." ในวรรคที่ ๖ และวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." ในวรรคที่ ๗ ของบทเพลงชาตินั้นเอง (สุกรี เจริญสุข, ๒๕๑๒: ๗๖-๗๗)

ในที่นี้ เมื่อเนื้อร้องและความหมายส่วนใหญ่ได้ผูกขาดและสนับสนุนแต่เพียงความสำนึกและรักชาติของทหาร โดยทหาร และเพื่อทหารเป็นปฐมสำคัญ เนื้อร้องของเพลงชาติไทยจึงไม่ได้มีการเพ่งเน้นไปยังความหมายในแง่มนต์ที่สำคัญบางแง่มนต์ของชาติมากนัก อาทิเช่น แง่มนต์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งถึงแม้ว่ามีการกล่าวเป็นความหมายโดยนัยอยู่บ้างเฉพาะในแง่ของการรวบรวมสร้างชาติ แต่กระนั้นก็ไม่ได้มีแง่มนต์อื่นที่ปรากฏออกมาชัดเจนมากนัก นอกเหนือจากนั้นแล้ว ไม่ว่าจะป็นประเด็นทางเศรษฐกิจ ไปจนถึงประเด็นของสถาบันพระศาสนาซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งในสถาบันหลักของคนในชาติเอง ก็ไม่มีปรากฏอยู่เลย

ในการนี้สามารถยกตัวอย่างจากวลีที่กล่าวว่า "...เป็นประชารัฐ..." ซึ่งหมายความว่า รัฐที่เป็นของปวงชน อันมีลักษณะคล้ายสาธารณรัฐ (ไม่ใช่ราชรัฐหรือรัฐของกษัตริย์ตั้งแต่ก่อน) และวลีที่กล่าวว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." ซึ่งมีความหมายถึงการเสียสละชีพเพื่อชาติ (ไม่ใช่ราชพลีหรือการเสียสละเพื่อพระมหากษัตริย์เช่นในอดีต) ในที่นี้ วลีทั้ง ๒ นั้น ไม่ได้สะท้อนชัดให้เห็นเลยว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสูงสุด ตลอดจนการเสียสละทั้งหลายนั้น ก็ไม่ได้อุทิศให้ใครอื่นนอกจากเพื่อชาติเป็นสำคัญ ๆ

อนึ่ง เมื่อสืบโยงมุมมองเฉพาะของทางทหารดังกล่าวต่อมาโดยละเอียด จะพบว่ามุมมองข้างต้น ได้กล่าวถึงการผนึกผนวกรวมชาติ ความรักสงบสันติ ความรู้รักสามัคคี ตลอดจนความสำนึกและความรักชาติในเหลี่ยมนุมซึ่งแนบแน่นไว้ด้วยความรุนแรง การต่อสู้ฆ่าฟัน และการเอาชนะคะคานซึ่งกันและกันอยู่มาก ดังที่ปรากฏให้เห็นที่คำว่า "เลือดเนื้อ" ตรงวรรคที่ ๑ ในประโยคที่ว่า "...ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." คำว่า "รบ" ตรงวรรคที่ ๕ ในประโยคที่ว่า "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." คำว่า "สละเลือดทุกหยาด" ตรงวรรคที่ ๗ ในวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." และคำว่า "มีชัยกับชโย" ตรงวรรคที่ ๘ ในวลีที่ว่า "...เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย..." ของบทเพลงชาติไทย (คำว่าชโยโดยปรกติวิสัยแล้วเป็นคำที่เปล่งเสียงออกมาเพื่ออวยชัยให้พรหรือแสดงความดีใจเมื่อได้รับชัยชนะมาจากการรบทัพจับศึกหรือแข่งขัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒)) (คุชฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้ว การสื่อสารในเหลี่ยมนุมข้างต้นนั้น ไม่น่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นเสมือนกับการอบรม บ่มเพาะ และปลูกฝังให้ประชาชนคนในชาติเกิดความคุ้นชินอยู่กับเอกราชและความสงบสันติที่ได้มาจากความรุนแรงอยู่ไม่มากก็น้อย

(แจกเช่นเดียวกันกับการส่งเสริมให้เยาวชนคลุกคลีอยู่กับความรุนแรงทางอ้อมในงานวันเด็กแห่งชาติ ผ่านการนำเอาอาวุธยุทธโศปกรณ์ต่างๆ เช่น รถถัง ฯ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของงาน) ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่ควรกล่าวถึงนั้น น่าจะอยู่ในบริบทของความเป็นแผ่นดินทองอันอุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยความสงบสันติ และอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงไม่ทางตรงก็ทางอ้อมใดๆ มากกว่า (คุษฎี พนมยงค์ , สัมภาษณ์, อ้างถึงแล้ว)

๔.๑.๗.๔ มุมมองของบรรพชนชาวไทย ในที่นี้สังเกตเห็นความหมายโดยนัยของมุมมองข้างต้นได้ จากบุญคุณและคุณค่าความสำคัญของความรู้รักสามัคคี ประองคอง และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบรรพชนชาวไทยในอดีต ซึ่งได้อุทิศไว้ให้ต่อชาติบ้านเมือง ตลอดจนสั่งสมและสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกอันล้ำค่าแก่นุชนรุ่นหลังหรือมหาชนคนในชาติปัจจุบัน อันเป็นผลทำให้ประเทศชาติยังคงธำรงความเป็นชาติเกียรติภูมิของชาติ และเอกราชของชาติอย่างมีสันติสุขได้จวบจนตราบทุกวันนี้ ดังที่ปรากฏในวรรคที่ ๒ และ ๓ กับวลีที่ว่า “อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล” และ “ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี” ตามลำดับ

๔.๑.๗.๕ มุมมองของมหาชนชาวไทย มุมมองนี้ ไม่เพียงแต่มีลักษณะที่เป็นไปตามมุมมองของบรรพชนในอดีต ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น อันเป็นมุมมองของความรู้รักสามัคคี ประองคอง และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมหาชนคนในชาติ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อชะตากรรมและการดำรงอยู่ของประเทศชาติในอนาคตเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงมุมมองของมหาชนชาวไทยที่ทั้งได้คำนึงนึกถึง ประารธนา และอวยชัยให้พรต่อคุณค่าของชัยชนะและความสำเร็จอันได้มาจากการสู้รบป้องกันประเทศ ดังที่ปรากฏอยู่ในวรรคที่ ๘ กับวลีที่ว่า “เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย” ในเพลงชาติไทย

ณ จุดนี้ หลังจากที่ได้นำเสนอผลการศึกษาวเคราะห์เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นเนื้อร้องและความหมาย ตามองค์ประกอบของการเล่าเรื่องทั้ง ๑ ประการ ไปโดยละเอียดเรียบร้อยแล้วนั้น ทำให้สรุปได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีการเล่าเรื่องซึ่งสามารถสร้างความสำนึกและความรักชาติให้แก่ชนชั้นปกครองด้วยตนเองได้เท่านั้น เนื่องจากว่าความหมายแทบทั้งหมดของการเล่าเรื่องนั้น ได้มุ่งเป้าไปยังความหมายของชาติซึ่งถูกถ่ายทอดออกมาโดยฝ่ายของรัฐบาลทหารและเหล่าทหารผู้ถือครองอำนาจการบริหารบ้านเมืองในช่วงเวลาซึ่งเพลงชาติได้ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่เดียวกันนั้น กลับไม่มีความหมายของชาติซึ่งถูกถ่ายทอดออกมาโดยฝ่ายของชนชั้นได้ปกครอง อย่างข้าราชการ ผู้ประกอบการค้า ผู้ประกอบการวิชาชีพ และอื่นๆ ปรากฏร่วมอยู่ด้วยเลย หรือในกรณีที่มีปรากฏแทรกอยู่ด้วยนั้น ก็ยังมีลักษณะที่เป็นการถ่ายทอดความหมายจากชนชั้นปกครองดังกล่าวอยู่นั่นเอง

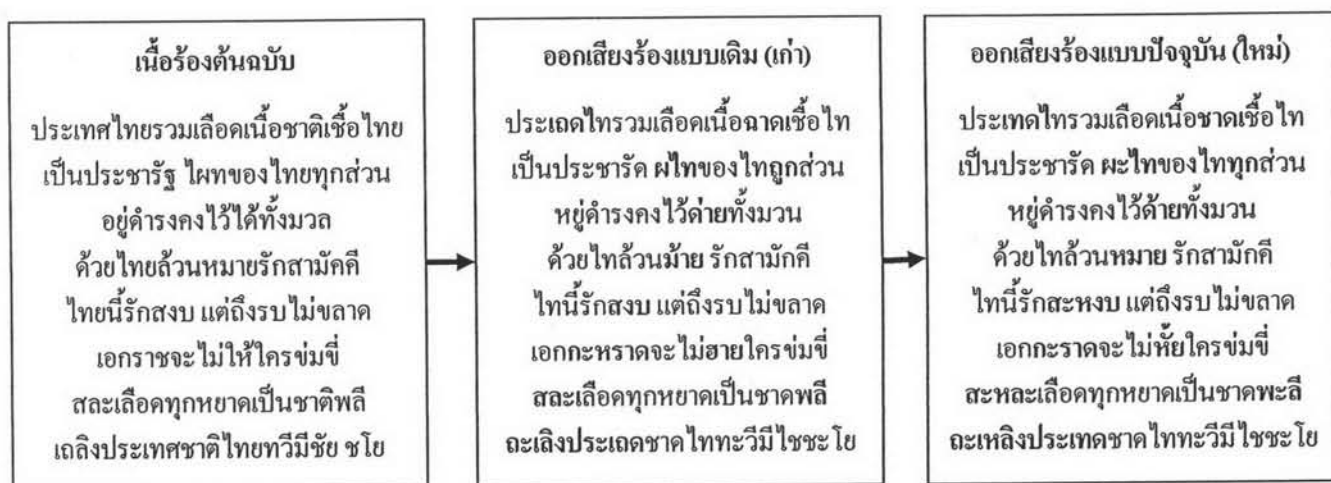
๔.๒ ผลการวิเคราะห์บทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ตามองค์ประกอบทางดนตรี

ผลวิเคราะห์เพลงชาติไทยจากการประมวลบทสัมภาษณ์ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีทั้ง ๔ ท่าน อันประกอบด้วย รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. อ. สถาพร นิยมทอง และ อ. คุณฎี พนมมยงค์ (ดูรายละเอียดได้ในส่วนอ้างอิง) ลงลึกไปในส่วนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญทางดนตรีทั้ง ๕ ประการ (Musical elements) อันได้แก่ เสียง (Tone) เวลา (Time) ทำนอง (Melody) เสียงประสาน (Harmony) ระบบเสียง (Tonality) สีสันเสียง (Tone Color) ลักษณะของเสียง (Characteristics of Sound) รูปพรรณของดนตรี (Texture) และรูปแบบของดนตรี (Forms) นั้น มีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบเคียงกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติในส่วนถัดไป ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ เสียง (Tone)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภายในบทเพลงชาติฉบับปัจจุบันนี้ ได้มีการคำนึงและเน้นย้ำถึงความสำคัญในการออกเสียงแต่ละคำในเนื้อร้องให้กระชับ ชัดถ้อยชัดคำ และสื่อความหมายในเรื่องของชาติ มากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาในฉบับก่อนๆ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องของการบันทึกและอัดเก็บเสียงด้วยนั้น ยังถือได้ว่ามีคุณภาพความคมชัดอยู่ในระดับที่สูงและเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกใช้กันอีกด้วย ในที่นี้จึงกล่าวได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับนี้ มีส่วนช่วยเกื้อหนุนให้เกิดความรู้สึกร่วมไปพร้อมกับความเป็นชาติ จากการออกเสียงขับร้องที่สื่อความหมายได้ชัดเจนอยู่มาก (เรื่องเสียงดนตรีมีปรากฏในส่วนถัดไป)

ทั้งนี้และทั้งนั้น ลักษณะของการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และแก้ไขดังกล่าวข้างต้น สามารถสังเกตดูได้อย่าง จากรอบข้อความเปรียบเทียบระหว่างเนื้อร้องต้นฉบับ การออกเสียงร้องแบบเดิม และการออกเสียงร้องแบบปัจจุบัน เบื้องล่างนี้

แผนภูมิที่ ๔.๑ แผนภูมิแสดงข้อเปรียบเทียบระหว่างเนื้อร้องต้นฉบับ การออกเสียงร้องแบบเดิม และการออกเสียงร้องแบบปัจจุบันของเพลงชาติไทย

๔.๒.๒ เวลา (Time)

สำหรับเรื่องของเวลาในเพลงชาตินั้น สามารถจำแนกได้เป็น ๓ หัวข้อหลักๆ ด้วยกัน ได้แก่ ความเร็วจังหวะ อัตราจังหวะหรือเครื่องหมายกำหนดจังหวะ และจังหวะหรือลีลาของเสียงดังต่อไปนี้

๔.๒.๒.๑ ความเร็วจังหวะ (Tempo / Speed) มีการกำหนดความเร็วเพลงให้กระชับและอยู่ในระดับปานกลางพอเหมาะ (Allegro Maestoso) อันเป็นความเร็วซึ่งถือได้ว่าสง่าผ่าเผย คือตั้งแต่ประมาณ ๑๐๐ - ๑๐๘ ในขณะที่วาทันก็ไม่ได้ต่ำกว่าระดับ ๘๖ หรือสูงเกิน ๑๑๒ กล่าวคือไม่เร็วไปจนสร้างความเร่งรีบ และก็ไม่ช้าไปจนสร้างความอึดอัดและเบื่อหน่ายให้กับผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้เองจึงมีส่วนช่วยอย่างมากต่อการสร้างให้เกิดความตึกตัก กระฉับกระเฉง ฮึกเหิม สง่าผ่าเผย และปลุกใจร่วมกันกับบทเพลงขึ้นมาได้ ตลอดจนยังเป็นการสร้างมาตรฐานให้ทุกคนสามารถร้องและเล่นได้จริงอีกด้วย

๔.๒.๒.๒ อัตราจังหวะหรือเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Meter / Time Signature) อยู่ในกลุ่มจังหวะแบบธรรมดาไม่ใช่จังหวะแบบผสม ซึ่งภายในกลุ่มของจังหวะแบบธรรมดานั้น เพลงชาติไทยก็ไม่ใช่ทั้งที่มีจังหวะแบบเพลงเดินหรือมาร์ช (March) ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้จังหวะแบบ ๒/๔ (ในห้องเพลงหนึ่งมี ๒ จังหวะ) และแบบเดินรำหรือวอลท์ซ (Waltz) ที่จะใช้จังหวะแบบ ๓/๔ (ในห้องเพลงหนึ่งมี ๓ จังหวะ) หากแต่เพลงชาติไทยนั้นจัดอยู่ในพวกที่ใช้อัตราจังหวะแบบ ๔/๔ (ในห้องเพลงหนึ่งมี ๔ จังหวะ) โดยจะเน้นที่จังหวะที่ ๑ ของห้องเพลงมากที่สุด สำหรับจังหวะที่ ๒ จะเบาส่วนจังหวะที่ ๓ ถึงแม้จะเน้น แต่ก็ไม่เท่าจังหวะที่ ๑ และสุดท้ายในจังหวะที่ ๔ ก็จะเบาเช่นเดียวกับจังหวะที่ ๒) ในที่นี้บางกรณีอาจเรียกได้เช่นกันว่าเป็นจังหวะเพลงเดินหรือมาร์ช (March) ในแบบ ๔/๔ อันเป็นอัตราที่ได้รับความนิยมจากการเดินแถวของทหารซึ่งเน้นที่ความกระชับฉับไว พร้อมเพรียง งามสง่า และมีประสิทธิภาพในการปลุกใจอยู่เป็นพื้น

๔.๒.๒.๓ จังหวะหรือลีลาของเสียง (Rhythm) โดยรวมแล้วเพลงชาติไทยประกอบขึ้นด้วยลักษณะของจังหวะและลีลาในแบบ โขยก (Dotted Rhythm) หรืออีกนัยหนึ่งคือแบบสตักคาโต (Staccato) ผ่านการใช้จุดกระตุกตรงตัวโน้ต (.) ซึ่งสามารถสร้างความกระฉับกระเฉงและตึกตักได้ โดยธรรมชาติ คล้ายกันกับทำนองแบบกระตุกเป็นจังหวะๆ (Gavotte) ของทางยุโรปอย่างฝรั่งเศส กล่าวคือมีลักษณะของตัวโน้ตที่เป็นเข็บ็ต ๑ ชั้นประจูด แล้วตามด้วยตัวโน้ต ๒ ชั้นตลอดทั้งบทเพลง ดังนั้นบทเพลงจึงสามารถสร้างให้เกิดความตึกตัก กระฉับกระเฉง และตื่นตัวไปกับความหมายที่บทเพลงชาติต้องการสื่อได้โดยไม่มีอุปสรรคใดๆ

ทั้งนี้ในส่วนของจังหวะที่เป็นการเน้นนั้น (Accent) เพลงดังกล่าว ก็ค่อยๆ ไต่ระดับการเน้นจังหวะหนัก (Strong Beat) ขึ้นไปตั้งแต่ต้นเพลง จนไปเน้นความสำคัญสูงสุดอยู่ในช่วงปลายก่อนจบเพลง ณ จุดที่ทั้งองค์ประกอบทางดนตรีต่างๆ มาบรรจบกันกับคำร้องว่า “พลี” ตรงวรรคที่ ๗ ในวลีที่ว่า “...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี...” (Accent / Climax) ในกรณีนี้ ลักษณะดังกล่าว จึงยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าจังหวะในส่วนนี้นั้น เป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เนื้อร้องได้แสดงความหมายของความสำนึกและรักชาติจนสามารถยอมเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อประเทศชาติได้อย่างเต็มที่นั่นเอง

๔.๒.๓ ทำนอง (Melody)

สำหรับเรื่องของท่วงทำนองในบทเพลงชาติไทยนั้น สามารถจำแนกได้เป็น ๕ หัวข้อหลักๆ ด้วยกัน คือภาพรวมของทำนอง จังหวะของทำนอง มิติของทำนอง ช่วงเสียงของทำนอง และทิศทางของทำนอง ดังต่อไปนี้

๔.๒.๓.๑ โดยภาพรวมแล้วเพลงชาติไทยนั้น ไม่ได้มีประเภทของบันไดเสียงในแบบที่เล่นเพียงครึ่งเสียงตลอดหรือที่เรียกว่า โครมาติก (Chromatic Scale) หรือที่ใช้ตัวโน้ต ๑๒ เสียง หากแต่อยู่ในแบบที่เรียกว่า ไดอาโทนิค (Diatonic Scale) หรือในแบบที่ใช้ตัวโน้ต ๗ เสียง (โด เร มี ฟา ซอล ลา ที) ในชนิดเมเจอร์คีย์ หรือเมเจอร์สเกล (Major Key / Scale) หากเฉพาะเจาะจงกว่านั้นก็คือชนิด ซีเมเจอร์ (C Major) ซึ่งคีย์ทางเมเจอร์นี้ โดยพื้นฐานแล้วจะเป็นคีย์ของความสนุก สว่าง สดใส สง่าผ่าเผย และฮึกเหิมอยู่เป็นพื้น ด้วยเหตุนี้ เพลงชาติไทย จึงมีลักษณะของท่วงทำนองโดยรวมที่สนุก สว่าง สดใส และสง่าผ่าเผย ตลอดจนสามารถสร้างความตื่นตัว กระฉับกระเฉง และฮึกเหิมให้แก่ผู้รับได้อย่างไร้ข้อกังขา

ในทีนี้ประเด็นสำคัญในเรื่องทำนองของเพลงชาติไทยซึ่งต้องกล่าวถึงก็คือ เป็นที่น่าสังเกตได้ชัดว่า เพลงฉบับดังกล่าว มีทำนองที่เป็นแบบเพลงสากล โดยไม่ได้มีกลิ่นอายของเพลงพื้นเมืองหรือเพลงประจำชาติไทยผสมแทรกอยู่เลย มากไปกว่านั้นแล้ว หากศึกษาวิเคราะห์ลึกลงไปในรายละเอียดของทำนองเพลงดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง จะสามารถสังเกตเห็นหรือฟังได้ว่า รากเหง้าทำนองของเพลงชาติไทยนั้น มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันกับเพลงกล่อมเด็ก (Lullaby) ของทางประเทศทางซีกโลกตะวันตกเป็นอย่างมาก ดังเช่นทำนองเพลงเอบีซี (ABCs Song) หรือเพลงทวินเคิล ทวินเคิล ลิทเทิล สตาร์ (Twinkle, twinkle, little star) เป็นอาทิ ผนวกบวกับทำนองในช่วงต้นของบทเพลงเองก็ยังมีส่วนที่คล้องจองกันกับเพลงชาติของประเทศฝรั่งเศสที่ชื่อ ลา มาร์แซลล์ (La Marseillaise) ด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้หากทำความเข้าใจย้อนกลับไป ก็น่าจะเนื่องด้วยเหตุที่ว่าพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) นั้น มีเลือดเนื้อเชื้อพันธุที่ไม่ได้เป็นคนสยามหรือคนไทย โดยแท้แต่กำเนิด แม้จะเกิดอยู่ในสยามประเทศขณะนั้นก็ตามที่ กล่าวคือมีบิดาเป็นชาวเยอรมัน ส่วนมารดานั้นก็เป็นชาวมอญ การอบรมเลี้ยงดูจึงไม่ได้เป็นไปตามครรลองของคนไทยทุกๆ ไปในสมัยนั้น ยิ่งประจวบเหมาะกับการถูกรบเร้าและขอร้องแกมบังคับให้แต่งเพลงชาติไทยภายใต้เวลาอันจำกัดในช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองและสงครามด้วยแล้ว จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่าทำนองของเพลงชาติไทยนั้นมีลักษณะและรากเหง้าของทำนองที่เป็นแบบสากลและไม่ได้มีกลิ่นอายของความเป็นชาติไทยร่วมอยู่เลย ซึ่งตรงจุดนี้เองที่ทำให้เพลงชาติไทยยังขาดตกบกพร่องซึ่งจิตวิญญาณ รวมไปถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในตัวเองอันเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสร้างความสำนึกและความรักชาติไป

๔.๒.๓.๒ จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm) มีความสั้นยาวของระดับเสียงแต่ละเสียง ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นทำนองที่ทั้งคึกคักกระฉับกระเฉงต่อการปลุกใจ เหมาะสมที่จะนำมาประกอบสร้างให้เกิดความสำนึกและรักชาติผ่านเสียงร้อง อีกทั้งยังลงตัวต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

๔.๒.๓.๓ มิติของทำนอง (Melodic Dimensions) ประกอบด้วยความยาว และช่วงกว้าง ดังนี้

๔.๒.๓.๓.๑ ความยาว (Length) เพลงมีทำนองส่วนที่สั้นที่สุดคือเซมิโน้ต ๒ ชั้น ( ) ซึ่งปรากฏอยู่เป็นตัวแรกของตัวโน้ต สำหรับส่วนที่ยาวที่สุดคือ ตัวขาวประจุด ( ) ซึ่งกินความยาวเท่ากับ ๓ ใน ๔ จังหวะของ ๑ ห้องเพลง (เช่นตรงคำว่า "ได้ทั้งหมด") อย่างไรก็ตามในเรื่องของช่วงห่างระหว่างส่วนทำนองที่ยาวและสั้นนี้ ยังมีบทบาทในการสร้างช่วงเน้น ตลอดจนทำหน้าที่เป็นจุดพักวรรคเพลง ให้ทำนองเกิดมีวรรคตอนที่เหมาะสมต่อการฟังและร้องอย่างเข้าถึงและสื่อความหมายในเรื่องของชาติที่ถูกต้องพร้อมกันไป

๔.๒.๓.๓.๒ ช่วงกว้างหรือพิสัย (Range) เพลงชาติฉบับนี้มีช่วงกว้างระหว่างเสียงสูงสุดและต่ำสุดห่างกัน ไม่มากจนเกิดสมควร จากต้นฉบับเดิมที่ช่วงกว้าง (Range) ของบทเพลงอยู่ในระดับ อีแฟลต (E Flat) ซึ่งค่อนข้างเป็นคีย์เพลงที่สูงและยากต่อการที่คนธรรมดาสามัญจะสามารถร้องได้ ก็ปรับลงมาให้ ช่วงกว้างใหม่ (Range) อยู่ในระดับคีย์ซี (Key C / Key Do / C Do) โดยไม่มีแฟลต (b) และชาร์ป (#) ทั้งนี้เสียงสูงสุดในเพลงดังกล่าวนั้น สูงไปแตะถึงแค่ระดับ อี หรือตัวมี (E / Mi) ตรงคำว่า "พลี" และ "ทวี" ในวรรคที่ ๑ และ ๘ ตามลำดับ ส่วนเสียงต่ำสุดนั้นอยู่ที่ระดับ จี หรือตัวซอล (G / Sol) ตรงคำว่า "ประ" ในวรรคขึ้นต้นของบทเพลงนั่นเอง ด้วยเหตุนี้เองบุคคลทั่วไปทั้งที่มีและไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อนจึงทั้งสามารถขับร้องและเข้าถึงความหมายของความสำนึกและรักชาติที่ด้วยบทเพลงต้องการจะสื่อออกมาทางเสียงร้องได้ในชีวิตจริง โดยไม่มีอุปสรรคมากนัก

๔.๒.๓.๔ ช่วงเสียง (Register) เพลงชาติมีทำนองที่อยู่ในช่วงเสียงระดับกลาง คือไม่สูงหรือต่ำมากเกินไป ตลอดจนถึงบทเพลงก็ไม่มีการกระโดดข้ามจากช่วงเสียงหนึ่งไปยังอีกช่วงเสียงหนึ่ง จึงยังเป็นการง่ายต่อทุกคนที่จะสามารถมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้

๔.๒.๓.๕ ทิศทางของทำนอง (Direction) ค่อยๆ เริ่มไต่ระดับจากต่ำไปสูง (Build / Boost) หรือเรียงตัวกันไปเรื่อยๆ (Conjunct Progression) จนไปบรรจบกับเพดานเสียงสูงสุดของบทเพลง (Climax) ที่ระดับ อี หรือ ตั๋วมี (E / Mi) จากคำว่า "พลี" (ตัวที่ ๓ ของบันไดเสียง) หลังจากนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกที่แขวนหรือค้างอยู่ จึงต้องมาลงทำนองจบ (Resolution) อย่างสง่า อยู่ที่เสียงหลักของบทเพลงหรือ โทนิคคีย์ (Tonic Key) ซึ่งในที่นี้คือตัวโด (Do) นั้น จึงยังทำให้บทเพลงมีทิศทางของทำนองที่ลงตัวต่อการปลุกใจให้เกิดความรู้สึกสง่าผ่าเผยและฮึกเหิมไปกับเพลงชาติที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๔.๒.๔ เสียงประสาน (Harmony)

๔.๒.๔.๑ เสียงประสาน โดยภาพรวม สามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ ประเภท คือ เสียงประสานที่เกิดจากการขับร้อง และเสียงประสานที่เกิดจากเครื่องดนตรี อันมีใจความดังนี้

๔.๒.๔.๑.๑ เสียงประสานที่เกิดจากการขับร้อง สำหรับเพลงชาติฉบับนี้นั้น ไม่ได้มีการขับร้องในแบบประสานเสียง หากแต่เป็นการขับร้องในแบบหมู่ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้ตอบสนองต่อความหลากหลาย หากแต่ก็มีความเรียบง่ายที่เอื้อให้ทุกคนสามารถขับร้องได้จริง ตลอดทั้งยังช่วยสร้างให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกของความเป็นผืนกึกก้องและแน่นหนาของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอย่างสมัคสมานสามัคคี ซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

๔.๒.๔.๑.๒ เสียงประสานที่เกิดจากเครื่องดนตรี ในที่นี้มีการใช้เสียงประสานผ่านทางเครื่องดนตรีแบบเต็มวงออร์เคสตรา (Orchestra) อยู่ตลอดทั่วทั้งบทเพลง เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่เปิดกว้าง ลื่นไหล และกลมกลืนในแง่ที่สอดคล้องต่อการปลุกใจ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดความภูมิใจและฮึกเหิมร่วมไปกับคนอื่นในชาติเพิ่มขึ้นไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง

นอกจากที่ได้แยกประเภทของเสียงประสานไว้ข้างต้น ในประเด็นของการเรียบเรียงเสียงประสานเองนั้น ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของโครงสร้างคอร์ด และการจัดเรียงคอร์ด ตลอดจนความกลมกลืนต่างๆ ภายในเสียงประสาน ดังต่อไปนี้

๔.๒.๔.๒ การสร้างคอร์ด (Chord Construction) นั้น เนื่องจากเพลงชาติฉบับนี้อยู่ใน เมเจอร์คีย์ หรือเมเจอร์สเกล (Major Key / Scale) ซึ่งเป็นคอร์ดที่สื่ออารมณ์ของความเบิกกว้าง สว่าง สดใส สง่า กล้าหาญ และองอาจ (เป็นบันไดเสียงหรือคีย์ที่เพลงชาติทั่วโลกใช้กัน) ดังนั้นคอร์ด สำคัญๆ (Chords) ที่ใช้จึงเป็นคอร์ดหลักที่เรียกว่าคอร์ด ๓ เสียง (Triads) ซึ่งประกอบไปด้วยคอร์ดที่ ๑ คอร์ดที่ ๔ และสุดท้ายคือคอร์ดที่ ๕ (Major Chords / Traditional Melody) ไม่ใช่คอร์ดที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๖ ซึ่งเป็นคอร์ดรองหรือไมเนอร์คอร์ด (Minor Chords) หรือคอร์ดที่ ๗ ซึ่งเป็นคิมคอร์ด (Dim Chord) ในขณะเดียวกันก็มีการใช้คอร์ด ๔ เสียง (Seventh Chords) เข้ามาผสมผสานให้เกิดความ กลมกล่อมอยู่บ้าง ตรงตำแหน่งของคอร์ดหลักที่ ๕ เพื่อให้ตัวโน้ตไม่เกิดการค้างแขวน แต่กลับ กลมกลืนและลื่นไหลเข้าหากัน (Harmony) ทำให้คนฟังทั้งรู้สึกโล่ง สว่าง สบาย ตลอดจนสามารถ รับฟังได้อย่างเข้าถึงไปพร้อมๆ กัน

๔.๒.๔.๓ การจัดเรียงคอร์ด (Chord Progression) กล่าวได้ว่าขึ้นอยู่กับทำนองเพลงเป็น หลักว่าทำนองใด สามารถสวมเข้ากับคอร์ดใดได้บ้าง ในที่นี้ถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากการที่ใช้คอร์ดหลัก ๓ เสียง (Triads) อยู่เป็นพื้น (Primary Chords) บวกกับที่มีการใช้ คอร์ด ๔ เสียง (Seventh Chords) เข้ามาบางส่วน จึงทำให้โน้ตทุกตัวในคอร์ดครอบคลุมทุกบันได เสียงได้ทั้งหมด กล่าวคือ คอร์ดที่ ๑ จะประกอบด้วย โด มี และซอล คอร์ดที่ ๔ ประกอบด้วย ฟา ลา และโด ส่วนคอร์ดที่ ๕ ก็ประกอบด้วย ซอล ที และเร นอกเหนือไปจากนี้ ก็ยังมีคอร์ดรองอื่นๆ อีก (Secondary Chords) ที่เข้ามาช่วยกล่อมเกลายให้เพลงมีทั้งความหนักแน่นมั่นคงที่จะปลุกใจให้ คล้อยตาม ตลอดจนยังมีความกลมกลืนที่จะสื่อสารความหมายในเรื่องของความสำนึกรักชาติ ออกมาทางเสียงร้องมากยิ่งขึ้น

๔.๒.๔.๔ ความกลมกลืน (Consonance) เห็นได้ชัดว่าความกลมกลืนในบทเพลงชาติไทย ฉบับนี้ โดยส่วนใหญ่แล้ว จะถูกสื่อสารและถ่ายทอดออกมาจากความรู้สึก น้ำหนัก และอารมณ์ที่ ต้องการเน้นและผ่อนในบางช่วงของบทเพลงสลับกันไปมาตามความเหมาะสม กล่าวคือ ในช่วงที่ ต้องการเน้นถึงความกระชับ ฉับไว ตื่นตัว คึกคัก และหนักแน่น ก็จะใช้คอร์ดเมเจอร์ (Major Chord) ซึ่งเป็นคอร์ดหลัก ส่วนที่เป็นเพียงจุดพักหรือจุดเชื่อมต่อ ก็จะใช้คอร์ดรองหรือคอร์ดไม เนอร์ (Minor Chord) เข้ามาช่วยเสริมให้เกิดความกลมกลืนขึ้นมา ในที่นี้โดยรวมๆ แล้ว ถือได้ว่า เสียงประสานในบทเพลงดังกล่าวมีความกลมกลืนที่ลงตัวทั้งต่อการปลุกใจและสร้างความสำนึกรัก ชาติผ่านทางเสียงร้องได้ เพราะเมื่อฟังแล้วไม่เกิดความรู้สึกที่แขวนหรือค้างอยู่กับที่ แต่กลับลื่นไหล ไปตามแนวทางข้างต้น

๔.๒.๕ ระบบเสียง (Tonality)

เพลงชาติไทยมีลักษณะของระบบเสียงที่เป็นแบบระบบเสียงหลัก (Tonal Music) คือไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงหรือคีย์เลขตลอดทั้งเพลง นอกจากนั้น เพลงยังให้ความรู้สึกรอบ ณ ขณะที่การประสานเสียงจบลงที่คอร์ดซึ่งสร้างขึ้นจากเสียงหลัก ซึ่งในที่นี้ก็คือระดับบันไดเสียงซี หรือคีย์ซี (C Key / Major) อีกนัยหนึ่งก็คือคอร์ดหลักอันเป็นคอร์ดที่ ๑ หรือเสียงโด (Do) ในการนี้จึงทำให้เพลงมีระบบเสียงที่ลงตัวและสมบูรณ์แบบในตัวเอง อันเป็นผลให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและเข้าใจความหมายต่างๆ ที่ต้องการจะสื่อถึงได้ จากความเรียบง่ายและเปิดกว้างของบทเพลงพร้อมๆ กัน

๔.๒.๖ สีสันเสียง (Tone Color / Timbre)

สำหรับเรื่องของสีสันเสียง ในบทเพลงชาตินั้น สามารถแยกย่อยได้ออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือเสียงร้องของมนุษย์ และเสียงของเครื่องดนตรี ดังนี้

๔.๒.๖.๑ สีสันจากเสียงร้องของมนุษย์ (Human singing Voices) มีลักษณะที่เป็นการขับร้องหมู่ โดยไม่ได้มีการประสานเสียงจากเสียงร้องที่มีอยู่หลากหลายระดับ และมีทำนองเพียงทำนองเดียวตลอดทั้งบทเพลง ในการนี้ถึงแม้ว่าบทเพลงจะขาดมิติและความลึกซึ้งเท่าที่ควร เพราะขาดการประสานเสียงร้องของมนุษย์ซึ่งมีอยู่หลากหลายระดับ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริง ลักษณะดังกล่าวกลับยังเป็นการเอื้อหนุนให้ทุกคนสามารถขับร้องได้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในด้านดนตรี หรือไม่มีก็ตาม

๔.๒.๖.๒ สีสันจากเสียงของเครื่องดนตรี (Music Instruments) มีลักษณะที่เป็นการเล่นแบบเต็มวงออร์เคสตรา (Orchestra) โดยใช้เครื่องดนตรีที่สำคัญแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเครื่องสายอย่างไวโอลิน วิโอล่า วิโอลอนเชลโล ดับเบิลเบส เครื่องลมไม้อย่างฟลูต คลาริเน็ต บาสซูน โอโบ ทรัมเป็ต ทรอมโบน ทูบา ฮอว์น และเครื่องตีประกอบจังหวะอื่นๆ ผลลัพธ์ที่ตามจึงช่วยสร้างให้เกิดสีสันทางเสียงของเครื่องดนตรีที่หลากหลาย ลื่นไหล เปิดกว้าง และกลมกลืนต่อการปลุกใจได้เป็นอย่างดี

๔.๒.๗ ลักษณะของเสียง (Characteristic of Sound)

เรื่องลักษณะของเสียงในเพลงชาตินั้น สามารถจำแนกได้ออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับความดังค่อย และลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก ดังนี้

๔.๒.๗.๑ ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับความดังค่อย (Dynamic) จะเห็นว่าช่วงแรกของบทเพลงจะขึ้นเสียงให้เกิดความรู้สึกสง่าผ่าเผยปานกลาง ถัดมาจึงค่อยๆ เริ่มไต่ระดับความดังขึ้นเรื่อยๆ (Crescendo) ไปจนถึงช่วงกลางเพลงที่จะผ่อนเสียงลงมา เพื่อให้เกิดลีลาหรือลีลาของบทเพลงมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงเริ่มไต่ระดับความดังใหม่ จนไปถึงช่วงก่อนสุดท้ายของเพลงซึ่งเป็นจุดสูงสุดของการเน้น (Accent / Climax) จวบจนกระทั่งการลงท้ายบทเพลงด้วยเสียงหลัก (Tonic) ที่ยังคงไว้ซึ่งความสง่าและคึกคักใหญ่ของบทเพลงหรือชาติในทันที เพราะฉะนั้นเมื่อก้าวไปแล้ว ตลอดทั้งบทเพลงจึงอัดแน่นเต็ม ไปด้วยไปด้วยลีลาความรู้สึกในลักษณะซึ่งจงใจจะสร้างให้เกิดความรู้สึกตื่นตัว คึกคัก กระฉับกระเฉง และฮึกเหิม ตลอดจนปลุกใจให้เกิดความรู้สึกร่วมไปด้วยกันกับบทเพลงชาติไทยนั่นเอง

๔.๒.๗.๒ ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก (Expressions) กรณีดังกล่าวนี้ ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบันไดเสียงซึ่งเป็นคีย์เมเจอร์ ในคีย์ซีอันเป็นคีย์แห่งความสว่าง สดใส สง่าผ่าเผย ฮึกเหิม และองอาจ รวมไปถึงเรื่องของจังหวะ ทำนอง ความดังค่อย การเน้น และอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกร่วมไปด้วยกับเสียงร้องที่หมายจะสื่อสารถึงความสามัคคี ความสำนึก และความรักชาติอยู่ตลอด ดังที่ได้กล่าวในรายละเอียดไว้แล้วก่อนหน้านี้

๔.๒.๘ รูปพรรณ หรือพื้นผิว (Texture)

สำหรับเรื่องรูปพรรณหรือพื้นผิวในบทเพลงชาตินั้น สามารถจัดได้ว่าอยู่รูปพรรณหรือพื้นผิวที่เรียกว่าแบบโฮโมโฟนิค (Homophonic texture) กล่าวคือ มีเสียงร้องเสียงเดียว ผสมผสานกันกับเสียงของเครื่องดนตรีอื่นๆ ไปตลอดตั้งแต่ต้นจนจบบทเพลง เพราะฉะนั้นแล้ว บทเพลงชาติไทยจึงมีความเรียบง่ายอยู่มาก ตลอดทั้งเมื่อมีความเรียบง่ายเกิดขึ้น ผลที่ตามมาก็คือความสะดวกในการเข้าถึงและเข้าใจในความหมายที่บทเพลงต้องการจะสื่อ โดยแท้ของบุคคลธรรมดาสามัญทั่วไปนั่นเอง

๔.๒.๙ รูปแบบ (Forms)

สำหรับเรื่องของรูปแบบในบทเพลงชาตินั้น สามารถจำแนกได้ออกเป็น ๓ ส่วนสำคัญ นั่นก็คือ ส่วนองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเพลง ส่วนโครงสร้างของรูปแบบเพลง และส่วนลักษณะของรูปแบบเพลง อันมีใจความดังต่อไปนี้

๔.๒.๕.๑ องค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเพลง เนื่องจากเพลงชาติไทย ไม่ได้มีโครงสร้างของรูปแบบเฉกเช่นเดียวกับเพลงขนาดใหญ่อื่นๆ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะกำหนดประเภทหรือแบ่งแยกรูปแบบของเพลงได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง กล่าวก็คือ โดยปกติแล้ว ใน ๑ ประโยคเพลงนั้นจะใช้ ๘ ห้องเพลง ส่วนใน ๑ วรรคเพลงนั้นก็ใช้ ๔ ห้องเพลง แต่อย่างไรก็ดีเพลงชาติฉบับดังกล่าวนี้มีอยู่แค่เพียง ๒ ประโยคเพลง หรือเท่ากับ ๑๖ ห้องเพลงเท่านั้น (ในบางกรณีอาจมองให้เป็น ๑ ประโยคเพลงในแบบรวดเดียวจบก็ได้ เนื่องจากไม่มีการซ้ำของประโยคเพลงแรกในประโยคเพลงที่สอง) อีกนัยหนึ่งก็คือ ตัวของบทเพลงเองยังสั้นไปและไม่สามารถที่จะก่อร่างสร้างตัวออกมาเป็นรูปแบบที่ชัดเจนได้ ในที่นี้ผลที่ตามมาของความเรียบง่ายดังกล่าวก็คือ ความสามารถที่จะทำให้ทุกคนรับรู้ รับฟังจดจำ และขับร้อง ตลอดจนเข้าใจถึงความหมายที่บทเพลงต้องการจะสื่อออกมาทางเสียงร้องได้จริง

ทั้งนี้องค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบในเพลงชาติฉบับนี้ สามารถแยกได้เป็น ๕ หัวข้อ คือ

๔.๒.๕.๑.๑ แนวทำนอง (Theme) บทเพลงมีลักษณะของแนวทำนองที่เด่นชัด กล่าวคือบุคคลทั้งหลายสามารถรับรู้และจดจำ อีกทั้งรู้สึกถึงการปลุกใจ ซึ่งบทเพลงต้องการจะสื่อได้โดยง่าย

๔.๒.๕.๑.๒ เอกภาพ (Unity) ความมีเอกภาพของบทเพลงนั้นก็ถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ลงตัว เช่นเดียวกับกับ แนวทำนองหลัก เพราะแนวทำนองหลักนั่นเองที่เป็นตัวสร้างให้เกิดเอกภาพที่ดีได้ กล่าวคือสามารถสร้างให้เกิดรับรู้และเข้าใจได้ว่าทั้งหมดของบทเพลงนั้นเป็นเพลงเดียวกันและต้องการจะสื่อให้ประจักษ์ชัดถึงสิ่งใด

๔.๒.๕.๑.๓ ความหลากหลาย (Variety) เนื่องจากเอกภาพมีอยู่สูง ความหลากหลายในตัวของบทเพลงจึงขาดหายไป ซ้ำทั้งโครงสร้างของรูปแบบเพลงเองนั้น ก็มีขนาดเล็กและสั้นจนเกินกว่าความจำเป็นที่จะต้องใส่องค์ประกอบของความหลากหลายลงไป ด้วยเหตุนี้ จึงยังเป็นการเน้นย้ำว่าเพลงชาติมีความเรียบง่ายที่สูง และเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น

๔.๒.๕.๑.๔ ความแตกต่าง (Contrast) เฉกเช่นเดียวกับเหตุผลในเรื่องของความหลากหลาย คือ ไม่มีความแตกต่างใดๆ เลย เนื่องจากบทเพลงมีโครงสร้างของรูปแบบขนาดเล็กและสั้นกระชับ อันเป็นอีกประการที่ช่วยให้บทเพลงยังคงความเรียบง่ายและพอเพียงอยู่ได้

๔.๒.๕.๑.๕ ความยาวเพลง (Length) บทเพลงมีความยาวเพลงทั้งสิ้น ประมาณ ๔๑ วินาที หรือเกือบ ๑ นาทีเต็ม อันเป็นความยาวที่เป็นมาตรฐานเช่นเดียวกับประเทศส่วนใหญ่ในโลก คือไม่เกิน ๑ นาทีครึ่ง ทั้งนี้ความยาวของบทเพลงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมดีแล้ว คือ ไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป ทำให้ง่ายต่อการรับฟัง จดจำ และขับร้องจริงของบุคคลทั้งหลายทั่วไป

๔.๒.๕.๒ โครงสร้างของรูปแบบเพลง เนื่องจากโครงสร้างของประโยค (Phrase Structure) ภายในบทเพลงชาตินั้น มีอยู่ทั้งสิ้น ๒ ประโยคเพลง (อาจมองให้เป็นหนึ่งประโยคก็ได้) ซึ่งเท่ากับ ๔ วรรคเพลง หรือเท่ากับ ๑๖ ห้องเพลง อันถือได้ว่าเป็นเพลงที่มีโครงสร้างเล็กและสั้นเพลงหนึ่ง จึงทำให้เพลงชาติไม่ปรากฏโครงสร้างของรูปแบบเพลงที่แน่นอนตายตัว ว่าส่วนใดเป็นส่วนหรือตอนหลัก (Principle Sections) และส่วนใดที่เป็นส่วนหรือตอนประกอบเฉพาะของบทเพลง (Functional Sections) อันได้แก่ ส่วนนำ (Introduction) ส่วนเสนอทำนองหลัก (Exposition) ส่วนพัฒนาทำนอง (Development) ส่วนย้อนกลับต้น (Recapitulation) ส่วนปิดท้าย (Coda) และส่วนเชื่อมต่อ (Transition / Bridge) ทั้งนี้ความเรียบง่ายดังกล่าว มีส่วนสนับสนุนอย่างมากต่อบุคคลทั้งหลายในการรับรู้ จดจำ ขับร้อง และเข้าใจในความหมายที่เพลงต้องการจะสื่อถึง ได้เพิ่มสูงขึ้นด้วย

๔.๒.๕.๓ ลักษณะของรูปแบบเพลง เพลงชาติมีลักษณะของรูปแบบที่ไม่สามารถจัดอยู่ในรูปแบบหลักๆ ใดได้เลย ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบไบนารี (Binary Form) รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือจะเป็นรูปแบบเพลง (Song Form) เนื่องจากความยาวของบทเพลงนั้นไม่เพียงพอ แต่หากมองเฉพาะในมุมของประโยคเพลงซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๒ ประโยคแล้วนั้น (ในที่นี้อาจมองให้เป็น ๑ ประโยคเพลงในแบบรวบเดียวจบก็ได้) เนื่องจากไม่มีการซ้ำของประโยคเพลงแรกในประโยคเพลงที่สอง) ก็ถือได้ว่าพอจะเข้าข่ายได้เพียงในรูปแบบของไบนารี แต่ก็เป็นเพียงส่วนแรกของไบนารีเท่านั้น เพราะยังขาดส่วนที่สองซึ่งจะช่วยเติมเต็มให้ครบรูปแบบของไบนารีได้ทั้งหมด นอกจากนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าตัวบทเพลงเองจะมีลักษณะของรูปแบบที่เล็กและสั้นก็ตามที แต่กระนั้นก็ถือได้ว่ามีความสมบูรณ์ต่อการถ่ายทอดความปลุกใจให้เคลื่อนไหวตามอยู่ในตัวเอง จากการที่จบลงท้ายด้วยเสียงหลักหรือเสียงโทนิค (Tonic) ซึ่งคุมบังเหียนเสียง (Tone) และความรู้สึกของบทเพลงเอาไว้ตั้งแต่ต้นนั่นเอง

ณ จุดนี้ หลังจากที่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีทั้ง ๕ ประการ ของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันไปโดยครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนี้ มีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวมซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถสร้างแรงปลุกใจและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกตื่นตัว ตึกคัก กระฉับกระเฉง สง่าผ่าเผย องอาจ และฮึกเหิมได้แล้ว หากแต่ยังสามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เนื้อร้องของบทเพลงได้แสดงความหมายของความสามัคคี ความสำนึกและความรักชาติออกมาได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงยังสามารถทำให้ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะมีทักษะความรู้และเชี่ยวชาญทางดนตรีหรือไม่และมากน้อยเพียงใดก็ตาม สามารถที่จะรับรู้ รับฟัง จดจำ และขับร้อง ตลอดจนเข้าใจถึงความหมายที่บทเพลงต้องการจะสื่อออกมาได้ในชีวิตจริง ถึงแม้ว่าบทเพลงดังกล่าวจะมีความขาดตกบกพร่องในเรื่องขององค์ประกอบทางดนตรีซึ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แห่งความเป็นชาติไทยอยู่บ้างก็ตาม

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน

ภายหลังจากทำการวิเคราะห์ตัวบทของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ทั้งด้วยการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายตามองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ตลอดจนวิเคราะห์บทเพลงตามองค์ประกอบทางดนตรีอื่นๆ เสร็จสิ้นไปแล้ว ณ จุดนี้ ก็เป็นอันสมควรที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้รับมาทั้งหมดข้างต้นนั้น มาเปรียบเทียบและเทียบเคียงวิเคราะห์ควบคู่กันไปกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของทั้งเนื้อร้องและองค์ประกอบทางดนตรีภายในบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไว้ตั้งแต่ต้น เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๓๐ ตัวชี้วัด อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวชี้วัดที่ ๑ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและสารประโยชน์ของทั้งประเทศชาติ ตลอดจนคนในชาติ ในอันที่จะต้องทำนุบำรุง รักษา และเกื้อกูลกัน (Unity)

จากการวิเคราะห์ทั้งบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน โดยรวม พบว่าเพลงดังกล่าวมีเนื้อร้องและความหมายที่ต้องการจะสื่อสารและถ่ายทอดให้เห็นถึงความสำคัญและสารประโยชน์ของทั้งประเทศชาติและประชาชน ในแง่มุมที่ว่า ประเทศชาติเป็นศูนย์รวมของผู้ที่มีเลือดเนื้อเชื้อชาติไทยทุกคนให้ได้เข้ามาพำนักพักพิง และดำเนินชีวิตอยู่อย่างเป็นปรกติและสงบสุข ในขณะที่เดียวกันคนไทยทุกคนเองนั้นก็มิสละสิทธิ์โดยชอบธรรมต่อการเป็นเจ้าของประเทศชาติโดยเท่าเทียมกัน อีกทั้งการดำรงอยู่หรือเอกราชของประเทศเองนั้นก็มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นใด นอกเสียจากความรู้รักสามัคคีร่วมกัน ตลอดจนความสำนึกและความรักชาติซึ่งทำให้คนไทยยอมเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อปกป้องรักษา ดังนั้นแล้วการขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป ไม่ประเทศชาติ ก็ตัวของประชาชนชนชาวไทยเองนั้น จึงเป็นไปไม่ได้ ต่อการดำรงอยู่ของทั้งคู่

ตรงจุดนี้เอง จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและสารประโยชน์ของทั้งประเทศชาติ ตลอดจนคนในชาติ ในอันที่จะต้องทำนุบำรุง รักษา และเกื้อกูลกัน อยู่ในระดับที่สูง เป็นผลตามมา

ตัวชี้วัดที่ ๒ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติ และเอกลักษณ์ที่มีอยู่ร่วมกันของคนในชาติ (Solidarity) ในที่นี้ สามารถแบ่งลงไปได้เป็นตัวชี้วัดย่อยๆ ทั้งสิ้นอีก ๔ ส่วน ตัวชี้วัดด้วยกัน อันได้แก่

๒.๑) การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางสังคมที่มีร่วมกัน

เมื่อทำการวิเคราะห์แล้ว พบว่าเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทยนั้น นอกจากในส่วนของ โครงสร้างทางสังคมที่ปรากฏให้เห็นได้ ว่าประเทศไทยเป็นแหล่งรวมบุคคลที่มีเลือดเนื้อเชื้อชาติไทย จากการผนวกรวมกลุ่มชนและสร้างชาติของพระมหากษัตริย์ ผ่านการสังเกตได้จากวรรคที่ ๑ กับประโยคแรกที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย...” แล้วนั้น ก็ไม่มีส่วนใดที่กล่าวถึง โครงสร้างทางสังคมสำคัญซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกันแต่ประการใดเลย ไม่ว่าจะเป็นที่มาหรือต้นตอบอกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของประเทศชาติ รากเหง้าทางเลือดเนื้อเชื้อพันธุ์ของคนในชาติ หรือแม้กระทั่งลักษณะสำคัญทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนแผ่นดินถิ่นกำเนิดของชาติไทย อันถือได้ว่าเป็นประเด็นซึ่งสำคัญยิ่งต่อการสร้างสำนึกและรักชาติอย่างเป็นทางการใด ๆ ใจเดียวกันทุกฝ่ายเอง ก็ไม่มีปรากฏ

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางสังคมซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน แต่เพียงในระดับน้อยเท่านั้น

๒.๒) การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่มีร่วมกัน

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติมีการกล่าวถึง โครงสร้างทางการเมืองการปกครองซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกันเพียงแค่ ๔ ประการเท่านั้น ได้แก่

๒.๒.๑) การเป็นประเทศซึ่งมีพระมหากษัตริย์ ดำรงอยู่ในสถานะอันควรเป็นที่เคารพ ยกย่อง ยำเกรง และเทิดทูนของประชาชนคนไทยทุกคน ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้ผินผนุรรววมและสถาปนาสร้างชาติขึ้นมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาลมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันสมัย ดังที่สังเกตได้จากจากวรรคแรกของบทเพลงชาติไทย กับวลีที่ว่า ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อ ชาติเชื้อไทย...” นั่นเอง

๒.๒.๒) การเป็นประเทศที่โครงสร้างทางการเมืองและการปกครองถือครองโดยประชาชน ซึ่งประชาชนทุกคนในชาติ ต่างก็ล้วนแล้วแต่มีสิทธิในความเป็นเจ้าของประเทศชาติร่วมกันอย่างเท่าเทียม ดังที่สังเกตได้จากคำว่า “ประชารัฐ” อันหมายความว่ารัฐที่เป็นของประชาชน ตรงวรรคที่ ๒ ในวลีที่ว่า “...เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน...” นั่นเอง

๒.๒.๓) การเป็นประเทศที่ถึงแม้ประชาชนจะมีอำนาจทางการเมืองและการปกครองประเทศอยู่ แต่ในทางที่จริงแล้วอำนาจอ้างกล่าวกลับถูกถือครองโดยรัฐบาลบริหารประเทศ (ทหารหรือผู้มีอำนาจอื่นๆ) ในการกำหนดแนวความคิด ทิศทางเดิน และถ่ายทอดสิ่งซึ่งภาครัฐประสงค์ให้ประชาชนเดินตามมากกว่า ดังเช่นที่เห็นได้ง่ายที่สุดในวรรคที่ ๒ กับวลีที่ว่า “เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน” ของบทเพลงชาติไทย ทั้งนี้เนื่องจากคงจะไม่มีผู้ถือครองอำนาจการปกครองอื่นใดอีกแล้ว นอกจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่ใช่ในกรณีนี้ ที่จะสามารถวางแนวทางเดินของประเทศ อย่างในที่นี้คือ แนวทางของรัฐนิยมหรือประชารัฐ ให้ประชาชนก้าวตามได้

๒.๒.๔) การเป็นประเทศที่มีเอกราชเป็นของตนเอง โดยไม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้น หรืออยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของผู้อื่นผู้ใด ให้ได้เข้ามาคดขี่ข่มเหง ชักจูง หรือสนตะพายไปไหนทิศทางใดทิศทางหนึ่งซึ่งไม่พึงประสงค์ ดังที่ปรากฏอยู่ตรงวรรคที่ ๖ ในวลีที่ว่า “...เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่...” ของบทเพลงดังกล่าว

นอกเหนือไปจากที่ได้กล่าวไว้ เพลงชาติไทยก็ไม่ได้พูดถึง โครงสร้างทางการเมืองและการปกครองที่สำคัญทั้งในด้านเหล่านี้และในด้านอื่นๆ ของประเทศอย่างตรงไปตรงมาและชัดเจน เพื่อความเรียบง่ายต่อการเข้าถึงและเข้าใจร่วมด้วยเลย ไม่ว่าจะเป็นการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสูงสุด อีกทั้งยังเปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนได้มีอิสรภาพ สิทธิเสรีภาพ และภราดรภาพ โดยเท่าเทียมกันทั้งหมดแต่อย่างใดร่วมด้วยเลย

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน แต่ในระดับปานกลางเท่านั้น

๒.๓) การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีร่วมกัน

ภายหลังจากการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทย พบว่า ไม่มีการกล่าวถึงในประเด็นของ โครงสร้างทางเศรษฐกิจใดๆ เลย ไม่ว่าจะ เป็น โครงสร้างทางเศรษฐกิจพื้นฐานของชาติ ซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม ในลักษณะของประเทศที่กำลังพัฒนาหรืออย่างอื่น ซึ่งหากถ้าปรากฏอยู่บ้าง ก็น่าจะมีส่วนช่วยกระตุ้นเตือนให้คนในชาติเกิดความตระหนักรู้ร่วมกันว่าควรดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง และไม่ก้าวเดินไปตามแนวทางเศรษฐกิจของประเทศที่เจริญหรือพัฒนาแล้ว โดยไม่พิจารณาให้ลึกซึ้งและรอบคอบเสียก่อน ฯ

ในกรณีนี้ จึงสามารถกล่าวสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย ไม่มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางเศรษฐกิจซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน ปรากฏอยู่เลย

๒.๔) การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายในบทเพลงชาติฉบับข้างต้น พบว่ามีกรกล่าวถึงโครงสร้างทางวัฒนธรรมซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกันแค่เพียง ๒ ด้านเท่านั้น ที่ปรากฏอย่างเด่นชัด อันได้แก่

๒.๔.๑) ด้านของลักษณะนิสัย และรูปแบบการใช้ชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งคือ ชีวิตและจิตใจของคนไทยในชาติเอง ซึ่งในกรณีนี้ก็คือ การเป็นคนรักสามัคคีและรักสงบสันติ แต่ในขณะที่เดียวกันก็กล้าหาญและไม่ขลาดกลัวต่อภัยอันตรายใดๆ ที่เข้ามาคุกคาม จนถึงกับขั้นที่สามารถสละชีวิตของตนเพื่อประเทศชาติโดยรวมได้ ทั้งนี้สังเกตได้จากวรรคที่ ๔ ในวลีที่ว่า "...ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี..." และวรรค ๕ ในประโยคที่ว่า "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." ตามลำดับ

๒.๔.๒) ด้านของภาษา และวรรณกรรม ซึ่งสะท้อนออกมาจากเนื้อร้องภาษาไทยทั้งหมดในเพลงชาติอยู่แล้วโดยปริยาย ในขณะเดียวกันก็ยังมีการเล่นสัมผัสสระ สัมผัสอก สัมผัสใน และความคล้องจองของภาษาอยู่อย่างสม่ำเสมอทั่วบททั้งเพลง ยกตัวอย่างตรงคำว่า "มवल" และคำว่า "ล้วน" ในวรรคที่ ๓ และ ๔ กับวลีที่ว่า "อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมवल" และ "ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี" หรือตรงคำว่า "สงบ" และคำว่า "รบ" ในประโยคที่ว่า "ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด" เป็นอาทิ

นอกเหนือไปจากที่กล่าวมานี้ เพลงชาติไทยก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงประเด็นของโครงสร้างทางวัฒนธรรมข้างต้นนี้เพิ่มเติมอีกเลย ไม่ว่าจะทั้งในด้านของสถาบันพระศาสนา อันมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม และคริสต์ รวมไปถึงศาสนาอื่นๆ ในด้านของศิลป และดนตรี เช่น ศิลปะที่อยู่ในงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม หรือนาฏศิลป์ และดนตรีประจำชาติซึ่งอยู่ในลักษณะของการตีด การตี การตี และการเป่า ฯ ในด้านของประเพณี และการละเล่น อาทิ ประเพณีที่อยู่ในรูปของพระราชพิธี จารีตประเพณี ขนบประเพณี หรือธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นประจำชาติอื่นๆ ตลอดจนในด้านของค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ อาทิเช่น การเคารพนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ การเคารพผู้มีอาวุโส หรือความเชื่อเรื่องโชคลาง และเคล็ดต่างๆ และสุดท้ายคือในด้านของลักษณะร่วมอื่นๆ เช่น การแต่งกาย กีฬา อาหาร หรือตัวเลขประจำชาติ ฯ นั่นก็หาจะมีปรากฏให้เห็นภายในเนื้อร้องและความหมายของบทเพลงชาติไทยแต่อย่างใดไม่

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางวัฒนธรรมซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน แต่ในระดับน้อยเท่านั้น

ตรงจุดนี้ เมื่อพิจารณารวมคู่แล้ว ถึงแม้ว่าเพลงชาติไทยจะมีเนื้อร้องและความหมายที่แสดงหรือบ่งชี้ถึงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่มีร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลางก็ตามที่ แต่เนื่องจากเพลงดังกล่าว ยังมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึง โครงสร้างทางสังคมและ โครงสร้างทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน อยู่ในระดับที่ค่อนข้างจะน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อไม่ปรากฏว่ามีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีร่วมกันอยู่เลยด้วยแล้ว ในการนี้จึงมีเหตุให้ต้องตีความสรุปว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องของทำนองที่เป็นเพลงปลุกใจ ตลอดจนมีทำนองที่เหมาะสมต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่แค่เพียงในระดับน้อยเท่านั้นเอง

ตัวชี้วัดที่ ๓ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกันของคนในชาติ

จากการวิเคราะห์ พบว่าภายในเนื้อร้องของเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงเรื่องของเจตนารมณ์หรือความปรารถนาที่มีร่วมกันของคนในชาติอยู่ประการสำคัญประการหนึ่ง นั่นก็คือ เจตนารมณ์อันมุ่งเน้น ไปที่ความรู้รักสามัคคีกัน ในชาติ อันหมายรวมได้ทั้งความปรองดอง และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทุกฝ่าย ตลอดจนการไม่ถูกเหยียดหยาม กดขี่ข่มเหง เอาชนะคะคาน หรือเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทั้งนี้สังเกตเจตนารมณ์ดังกล่าวได้จากเนื้อร้องของวรรคที่ ๔ ในวลีที่ว่า "...ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี..." นั่นเอง

ในขณะเดียวกัน ความหมายของบทเพลงก็ยังพยายามที่จะสื่อสารถ่ายทอดออกมาให้เห็นว่าคนไทยในชาติต่างก็ล้วนแล้วแต่ปรารถนาในความสงบสันติของชาติบ้านเมือง พร้อมๆ กันกับไม่ต้องการให้ผู้อื่นผู้ใดเข้ามาก้าวล้ำและรุกรานประเทศชาติของตน ดังที่ปรากฏอยู่ในวรรคที่ ๕ ในวลีที่ว่า "...เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่..." และวรรคที่ ๖ ในวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." ตามลำดับ

แต่กระนั้นก็ตาม จะสังเกตได้ว่าเจตนารมณ์หรือเป้าหมายส่วนใหญ่ในนั้น ค่อนข้างจะมีความโน้มเอียงไปทางด้านของการผนึกกำลังกันเพื่อต้านทานการสู้รบมากกว่าที่จะสื่อความหมายของเจตนารมณ์หรือเป้าหมายที่ทั่วถึงความต้องการของคนในชาติอย่างเป็นทางการอย่างที่เป็นกลางทั้งหมด อาทิ เจตนารมณ์หรือเป้าหมายที่จะดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง ไม่เบียดเบียนกัน หรือการปรารถนาที่จะมอบมิตรไมตรีอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและสังคมโลก เป็นต้น

ในการนี้ ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชีวิตที่ ๔ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของคนในชาติ อันมีต่อการดำรงอยู่ของประเทศ

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงชะตากรรมหรือการดำรงอยู่ของประเทศ อันขึ้นอยู่กัคนไทย ภายใต้ปริบทซึ่งมุ่งเน้นไปที่การดำรงอยู่จากความรู้สึกสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งจะช่วยนำพาให้ชาติรอดพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ เป็นหลัก ดังที่ปรากฏอยู่ในเนื้อร้อง ณ วรรคที่ ๓ และ ๔ ในวลีที่ว่า "...อยู่ดำรงไว้ได้ทั้งมวล..." และ "...ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี..." ของบทเพลงชาติ ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อกล่าวเสริมแล้วจะเห็นได้ว่า หากประเทศชาติขาดแม้เพียงสิ่งที่เรียกว่าความสามัคคีของคนในชาติไป การดำรงอยู่หรือชะตากรรมในภายภาคหน้าของชาตินั้น ก็อาจจะถึงกับขั้นที่ล่มสลายได้เช่นกัน

ในกรณีนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า บทเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของคนในชาติ อันมีต่อการดำรงอยู่ของประเทศ อยู่ในระดับที่สูง อย่างกระจ่างชัดเจน

ตัวชีวิตที่ ๕ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงปลุกใจคนในชาติให้เกิดพลังกำลังใจความตื่นตัว และฮึกเหิม โดยพร้อมเพรียงกัน

จากการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติโดยรวมๆ ทว่าทั้งบทเพลงอย่างละเอียด พบว่าบทเพลงดังกล่าวมีลักษณะที่ เป็นไปตามตัวชีวิตข้างต้นแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุที่ว่า บทเพลงถูกประพันธ์ขึ้นมาให้เป็นเพลงปลุกอยู่เป็นทุนเดิม บวกกับเนื้อร้องและความหมายที่กล่าวถึงแต่ในปริมณฑลของการรวบรวมและสร้างชาติของพระมหากษัตริย์ ความเป็นเจ้าของประเทศ ความเป็นเพื่อนร่วมชาติของประชาชน ความมีเอกราชที่จะต้องปกป้องรักษาไว้ ความเสียสละที่พึงอุทิศให้ส่วนรวม ไปจนถึงความสำนึก ความรัก ตลอดจนความปรารถนาให้ประเทศชาติได้พบแต่ชัยชนะในทุกๆ ทางสืบไป

ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้เองที่มีเป็นช่วยเกื้อหนุนสำคัญต่อการทำให้คนในชาติเกิดขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงปลุกใจให้เกิดพลังกำลังใจความตื่นตัว กระฉับกระเฉง และฮึกเหิมที่จะฟันฝ่าอุปสรรคใดๆ ได้โดยถ้วนหน้ากัน

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงปลุกใจคนในชาติให้เกิดพลังกำลังใจความตื่นตัว และฮึกเหิม โดยพร้อมเพรียงกัน อยู่ในระดับที่สูง อย่างชัดเจนเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ ๖ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยเกื้อหนุนให้คนในชาติเกิดการเข้าถึงและเข้าใจในทั้งบทบาท หน้าที่ และความมีส่วนร่วมรับผิดชอบ อันพึงสมควรกระทำให้แก่ชาติ ไม่ในทางใดก็ตามหนึ่ง

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้อง โดยรวมของเพลงชาติไทยนั้น มีความหมายซึ่งช่วยกระตุ้นเตือนให้คนไทยเกิดความเข้าถึงและเข้าใจในแง่ที่ว่าตนเองนั้นก็มิสิทธิความเป็นเจ้าของประเทศชาติร่วมกันกับเพื่อนร่วมชาติคนอื่น ตลอดจนการที่ประเทศจะดำรงรอดอยู่ในสภาพสังคม ณ ขณะนั้นๆ ได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสมัครสามัคคีของคนในชาติร่วมกันทั้งหมด ดังนั้นแล้ว ตนจึงมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบสำคัญอยู่อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการช่วยกันสร้างความปรองดอง หรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และอื่นๆ ซึ่งจำต้องกระทำและอุทิศให้แก่ประเทศชาติ หรือตนเองในอีกนัยหนึ่งนั่นเอง

แต่กระนั้นก็ตาม ถึงแม้ว่าบทบาท หน้าที่ และความมีส่วนร่วมรับผิดชอบส่วนใหญ่ที่เพลงชาติต้องการจะสื่อออกมานั้น จะมีความสำคัญก็จริงอยู่ แต่ก็หาใช่สาระสำคัญที่ครบถ้วนไม่ เพราะไม่ได้มีการกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวในแง่มุมอื่นๆเลย ไม่ว่าจะเป็บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะดำรงตนเป็นมนุษย์ที่ดี ซึ่งอยู่ในศีลในธรรม หรือในจารีตประเพณีอันงดงามของไทย และอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

ในกรณีนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยเกื้อหนุนให้คนในชาติเกิดการเข้าถึงและเข้าใจในทั้งบทบาท หน้าที่ และความมีส่วนร่วมรับผิดชอบ อันพึงสมควรกระทำให้แก่ชาติ ไม่ในทางใดก็ตามหนึ่ง อยู่เฉพาะในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๗ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงบุญคุณ หรือคุณค่าความสำคัญ ของทั้งบรรพชนและมรดกตกทอดต่างๆ ที่ยังคงหลงเหลือและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่ว่า หากชาติไป ทั้งประเทศชาติและคนในชาติก็จำเป็นจะต้องดำรงคงอยู่ได้อย่างยากลำบาก

จากการวิเคราะห์ พบว่าภายในเนื้อร้องของเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงประเด็นข้างต้นนี้ ในลักษณะของการสื่อความหมายออกมาโดยนัยกว้างๆ มากกว่าที่จะเป็นการสื่อสารออกมาทางบทเพลง ให้มวลชนผู้รับได้ชัดแจ้งในบุญและคุณค่าทั้งหลายเหล่านั้นอย่างชัดเจน โดยตรง ทั้งนี้สำหรับในส่วนที่ปรากฏให้เห็นนั้น ก็คือการถ่ายทอดให้เห็นว่าการที่ประเทศชาติยังคงดำรงตน อีกทั้งความมีเอกราชอันเป็นมรดกตกทอดขึ้นสำคัญ มาจนถึงทุกวันนี้ได้นั้น ก็เป็นเพราะความรู้รักสามัคคี ความรักสงบ ความกล้าหาญ และความเสียสละซึ่งบรรพชนรุ่นก่อนๆ ได้อุทิศไว้ให้ ตลอดจนถึงสมและสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกอันล้ำค่าแก่ชนในชาติรุ่นต่อๆ มาในปัจจุบัน ไม่ว่าจะทั้งวีรกรรมอันน่าเชิดชูของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย ท้าวสุรนารี หรือชาวบ้านบางระจัน เป็นอาทิ

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงบุญคุณ หรือคุณค่าความสำคัญของทั้งบรรพชนและมรดกตกทอดต่างๆ ที่ยังคงหลงเหลือและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่ว่า หากขาดไป ทั้งประเทศชาติและคนในชาติก็น่าจะมีอันต้องดำรงคงอยู่ได้อย่างยากลำบาก อยู่ในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชีวิตที่ ๘ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสิ่งยึดเหนี่ยวที่สามารถทำให้คนในชาติ เกิดความรู้สึกขึ้นมาได้ว่าตนเองนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในชาติ อันจะนำมาซึ่งความรักใคร่ กลมเกลียว และร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันในทุกเงื่อนไข

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้องของเพลงชาติมีการกล่าวถึงสิ่งยึดเหนี่ยวหรือเสาหลักทางจิตใจของคนในชาติอยู่เพียง ๒ ประการสำคัญ ได้แก่

๘.๑) พระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งทรงทั้งเป็นผู้รวบรวมกลุ่มชนและสถาปนาประเทศชาติขึ้นมา ดังที่ปรากฏในวรรคที่ ๑ ของเพลงชาติ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อ ชาติเชื้อไทย” อย่างไม่รู้ดี ในที่นี้ถึงแม้ว่าจะสามารถสกัดความหมายในลักษณะดังกล่าวออกมาได้อยู่บ้างก็ตาม แต่กระนั้นการสื่อความหมายของประเด็นดังกล่าวในบทเพลงชาติ ก็มีลักษณะที่กล่าวออกมาโดยนัยกว้างๆ มากกว่าที่จะเป็นการสื่อสารออกมาทางบทเพลงให้มหาชนคนไทยได้ประจักษ์แจ้งถึงความ เป็นหลักแหล่งรวมใจของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อคนในชาติอย่างเถรตรงและเด่นชัด

๘.๒) ประเทศเทศไทย อันเป็นผืนแผ่นดินแม่หรือบ้านเกิดเมืองนอนหลักของคนในชาติ ซึ่งทุกคนต่างก็ล้วนแล้วแต่มีสิทธิโดยชอบ ที่จะพำนักพักพิง อีกทั้งใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบสันติและสมัคสมานสามัคคี ด้วยความรู้สึกที่ว่าตนเองนั้นก็มิฐานะที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองประเทศร่วมกับกับเพื่อนร่วมชาติคนอื่น ดังที่ปรากฏ ณ วรรคที่ ๒ ในวลีที่ว่า “...เป็นประชารัฐ ผไทของไทยทุกส่วน...”

มากไปกว่านั้นแล้ว ยังพบว่าเพลงชาติมีเนื้อร้องและความหมายที่พยายามจะเสริมให้เห็นว่า หากมีผู้ใดมาขี้หรือปลัดพรากประเทศชาติ อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวหรือเสาหลักทางจิตใจของคนไทย ไป ชาวไทยก็พร้อมที่จะร่วมแรงร่วมใจและแสดงความกล้าหาญออกมา เพื่อทวงคืนเอกราชและชัยชนะของประเทศชาติกลับมา ถึงแม้ว่าอุปสรรคหรือเงื่อนไขนั้นจะรุนแรงถึงชีวิตก็ตาม ดังที่ปรากฏ ณ วรรคที่ ๖ ในประโยคที่ว่า “...เอกราชจะไม่ให้ใครขมจี...” และวรรคที่ ๗ ในวลีที่ว่า “...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี...”

ทั้งนี้และทั้งนั้น จากการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติมดูแล้ว นอกเหนือไปจากที่ได้กล่าวผ่านไปแล้วข้างต้น สิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจสำคัญด้านอื่นๆ ของประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านสถาบันพระพุทธศาสนา อันเป็นอีกหนึ่งสถาบันหรือเสาหลักประจำชาติ และอื่นๆ นั้น ก็ไม่ได้มีกล่าวถึงในบทเพลงชาติไทยเลย

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสิ่งยึดเหนี่ยวที่สามารถทำให้คนในชาติ เกิดความรู้สึกขึ้นมาได้ว่าตนเองนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในชาติทั้งหมด อันจะนำมาซึ่งความรักใคร่ กลมเกลียว และร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันในทุกเงื่อนไข อยู่แต่ในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๕ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชาติเกิดความรู้สึกในลักษณะของความปรารถนาที่จะทำอะไรบางอย่าง เพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติของตน

จากการวิเคราะห์เนื้อร้องของเพลงชาติไทยตั้งแต่เริ่ม ซึ่งขึ้นต้นด้วยการปูฐานความรู้และความเข้าใจว่าประเทศชาตินั้น อุดมขึ้นมาได้จากการรวบรวมแคว้นดินแดนต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ไทย มากไปกว่านั้นแล้ว ประเทศไทยเองยังเป็นของชาวไทยทุกคน โดยไม่อาจปฏิเสธได้ อีกทั้งการที่ประเทศชาติยังคงดำรงเอกราชและความอยู่รอดมาจนถึงทุกวันนี้ได้ ก็เพราะการกระทำที่กล้าหาญและเสียสละมากมาย ซึ่งทั้งบรรพชนและปวงชนในชาติได้อุทิศไว้ให้แก่อนุชนรุ่นหลังอย่างคนในประเทศชาติปัจจุบัน ๆ จวบจนกระทั่งจบบทเพลง ในที่นี้เมื่อพิจารณาจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว จึงทำให้พบว่า ถึงแม้ว่าเพลงชาติไทยจะไม่ได้มีการบอกกล่าวหรือร้องขอสิ่งใดจากคนในชาติโดยตรง แต่ในทางตรงกันข้ามเพลงดังกล่าวกลับมีความหมายซึ่งนำซึ่งช่วยกระตุ้นและผลักดันให้คนในชาติเกิดความปรารถนาในลักษณะที่เป็นการขอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นความสุขเล็กๆ น้อยๆ ไปจนถึงแม้กระทั่งเลือดเนื้อและชีวิตของตน เพื่อเป็นการตอบแทนให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวมของประเทศชาติและเพื่อนร่วมชาติของตนอยู่ทั่วทั้งเพลงอย่างพอประมาณ แต่ไม่มากนัก ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมให้เกิดความปรารถนาข้างต้นนั้น ยังค่อนข้างไม่ครบถ้วนและมีความโน้มเอียงไปยังความปรารถนาในการรวมกำลังเพื่อการทำศึกสงครามมากกว่าในด้านอื่นๆ เช่น ความปรารถนาดำรงตนเป็นประชาชนที่ดีอยู่ในสังคมไทย เป็นต้น

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชาติเกิดความรู้สึกในลักษณะของความปรารถนาที่จะทำอะไรบางอย่าง เพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติของตน อยู่เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๐ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของ ผูกพัน และหวงแหนในทุกๆ องค์ประกอบที่เป็นของชาติ

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้องในเพลงชาติมีความหมายซึ่งโยงถึงประเด็นข้างต้นนี้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในเนื้อร้องมีการชี้ชัดให้เห็นว่าประเทศไทยโดยทั้งหมดทุกองค์ประกอบนี้ มิใช่ของผู้อื่นผู้ใด นอกเสียจากจะเป็นของคนไทยทุกคน ทุกกลุ่ม และทุกหมู่เหล่าด้วยกันเองเท่านั้น ที่มีสิทธิโดยชอบธรรมต่อการกำหนดทิศทาง หรือกุมบังเหียนความเป็นไปของประเทศชาติ มากไปกว่านั้นแล้ว ความผูกพันและหวงแหนในทุกองค์ประกอบที่เป็นของชาติดังกล่าว ยังสะท้อนออกมาผ่านการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเอกราชของชาติที่ทุกคนควรปกป้องรักษาไว้ยิ่งชีวิตของตน ทั้งนี้สังเกตความหมายทั้งคู่นี้ได้จากวรรคที่ ๑ และที่ ๒ ของบทเพลง กับประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." และ "เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน" กับวรรคที่ ๖ และ ๗ กับประโยคที่ว่า "...เอกราช จะไม่ให้ใครข่มขี่...." และ "...สละเลือด ทุกหยาด เป็นชาติพลี..." ตามลำดับ

แต่กระนั้นก็ตาม ความเป็นเจ้าของ ผูกพัน และหวงแหนในทุกๆ องค์ประกอบที่เป็นของชาติข้างต้นนั้น ก่อนข้างมีการกล่าวในมุมมองที่ไม่ทั่วถึงอยู่บ้าง ยกตัวอย่างจากในประเด็นของสถาบันพระศาสนา สถาบันครอบครัว วัฒนธรรมประเพณี หรือทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งไม่ได้ถูกนำไปเชื่อมโยงรวมกลุ่มอยู่กับความหมายขององค์ประกอบของชาติข้างต้นอย่างที่เหมาะสมจะเป็น

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของ ผูกพัน และหวงแหนในทุกๆ องค์ประกอบที่เป็นของชาติ อยู่เพียงในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ตัวชี้วัดที่ ๑๑ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และความนิยมชมชอบในทั้งประเทศชาติ และเพื่อนร่วมชาติของตน

จากการวิเคราะห์ พบว่าภายในเนื้อร้องของเพลงชาติไม่ได้มีการกล่าวถึงในประเด็นของความพึงพอใจ ภาคภูมิใจ และนิยมชมชอบในทั้งประเทศชาติ ตลอดจนเพื่อนร่วมชาติของตน โดยทางตรงร่วมอยู่ด้วยกันกับประเด็นอื่นๆ ที่ได้กล่าวผ่านไปแล้วในหลายๆ ประเด็นเลย หากจะมีก็เพียงแต่เป็นการกล่าวถึงในทางอ้อม ซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดความหมายโดยนัยในลักษณะที่พึงพอใจ ภาคภูมิใจ และนิยมชมชอบต่อประเทศชาติ ในด้านที่ยังคงดำรงรักษาความมีเอกราชไว้ได้ตราบเท่าทุกวันนี้ อีกทั้งยังเป็นชาติที่เปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนได้มีสิทธิของความเป็นเจ้าของประเทศร่วมกันอย่างเท่าเทียมและสงบสันติ ตลอดจนเพื่อนร่วมชาติและเหล่าบรรพชนนั้น ก็ล้วนแล้วแต่มีความกล้าหาญที่จะเสียสละประ โยชน์สุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมเสียมากกว่า

ในกรณี จึงมีเหตุให้ต้องตีความสรุปว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และความนิยมชมชอบในทั้งประเทศชาติ และเพื่อนร่วมชาติของตน ปรากฏร่วมอยู่ด้วยในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๒ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความจงรักภักดีอันสูงสุดที่สามารถมีให้ได้แก่ชาติ

จากการศึกษา พบว่าเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทยนี้ มีการกล่าวถึงความจงรักภักดีอันสูงสุดที่บุคคลหนึ่งสามารถมีให้ได้แก่ชาติ ไม่ว่าจะด้วยความเข้มแข็งและกล้าหาญในการสู้รบ ไปจนถึงขั้นที่ว่าสามารถยอมพลีกายถวายชีวิต เพื่อปกป้องรักษาความมีอิสระในทางการเมืองการปกครอง ความมั่นคงปลอดภัย อีกทั้งเกียรติภูมิอันสูงสุดแห่งเอกราชของชาติ ตลอดจนหมู่ชนที่มีชาติพันธุ์เดียวกันกับตน ทั้งนี้สามารถสังเกตดูความหมายดังกล่าวได้จากวรรคที่ ๗ ของบทเพลงชาติไทย ในวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." อันเป็นวลีซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า คนไทยมีความจงรักภักดีอันสูงสุดต่อประเทศชาติของตนเอง (บุคคลหนึ่งๆ ไม่สามารถยอมเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อของตนให้แก่สิ่งใดได้ หากบุคคลนั้นมีได้เกิดความจงรักภักดีอันสูงสุดต่อสิ่งดังกล่าว)

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความจงรักภักดีอันสูงสุดที่สามารถมีให้ได้แก่ชาติ อยู่ในระดับที่สูง

ตัวชี้วัดที่ ๑๓ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงปริบทและช่วงเวลาซึ่งเป็นอมตะตลอดกาล ในอันที่จะนำมาซึ่งความสำนึกและรักชาติที่ไม่เสื่อมคลายไปตามปริบทและช่วงเวลาซึ่งแปรเปลี่ยนไป

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน พร้อมทั้งบทสัมภาษณ์ รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงชาติไทยในขั้นที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น พบได้ว่าเพลงฉบับดังกล่าว มีเนื้อร้องที่สื่อความหมายให้ประจักษ์ชัดถึงบริบทและกาลเวลาที่หยุดนิ่งอยู่กับที่เสียแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้สาเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา หากแต่ตัวของบทของเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติเองยังคงหยุดนิ่งและไม่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องควบคู่ไปด้วยกันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงการสู้รบในนัยความหมายที่เป็นการต่อสู้กับอริศัตรูคู่แค้นบนสมรภูมิจริงๆ หรือแม้แต่ความกล้าหาญ เสียสละสำนึก และรักชาติที่สะท้อนออกมาให้เห็นถึงภาพของสังคมในสถานะสงคราม อีกทั้งยังแสดงออกมามีด้วยนัยของชาตินิยมกรบเป็นต้นมา ๆ แทนที่จะมีการกล่าวถึงความกล้าหาญ สามัคคี ปองคอง และ

เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ตลอดจนความสำนึกและความรักชาติในเหลี่ยมมิติที่เป็นนามธรรมอันไม่ยึดอยู่กับขอบเขตของเวลา ซึ่งทุกคนในชาติไม่ว่าจะในยุคสมัยใดต้องประสบพบเจอและมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในชีวิตประจำวัน

ด้วยเหตุนี้ ผลที่ตามมาอันไม่อาจปฏิเสธได้นั้น จึงหนีไม่พ้นไปจากบทสรุปของเนื้อร้องในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันซึ่งได้แต่เป็นเพียงเพลงเฉพาะกิจหรือเฉพาะกาล ไม่ใช่เพลงอมตะตลอดกาล (Classic / Contemporary / Intellectual / Neutral / Modern / Timeless / Up-to-date) ที่สามารถที่จะยืนยงคงอยู่ได้ในทุกสภาวะการณ์ ในอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ เนื้อร้องของเพลงชาติไทย มีความเหมาะสมเฉพาะแต่เพียงยุคหนึ่งสมัยหนึ่งซึ่งได้ผ่านพ้นไปแล้วเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมและบ้านเมืองปรับเปลี่ยนไป เนื้อร้องดังกล่าวเองก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึง สะท้อน และตอบสนองต่อสภาพสังคมโดยรวมในขณะนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นที่แล้วมา (สุกรี เจริญสุข, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ในการนี้ จึงสามารถกล่าวสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงปริบทและช่วงเวลาซึ่งเป็นอมตะตลอดกาล ในอันที่จะนำมาซึ่งความสำนึกและรักชาติที่ไม่เสื่อมคลายไปตามปริบทและช่วงเวลาซึ่งแปรเปลี่ยนไป อยู่แค่เพียงในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๔ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงแก่นความคิดหลัก (Theme) ของความเป็นไทยที่ครบถ้วนชัดเจน และเหมาะสมต่อคนไทย

เนื่องมาจากการศึกษา ที่พบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทย ได้มีการหยิบยกเอาแก่นความคิดหลักของชาติทางซีกโลกตะวันตก ซึ่งมุ่งนำเสนอในประเด็นของความเป็นชาติ การรวมและการสร้างชาติ (Unity) ความเป็นภราดรภาพ (Egalitarian) การรู้รักสามัคคีอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชากร (Solidarity) การรักษาเอกราชของชาติ (Sovereignty) ความรักสงบสันติของชนชาวไทย แต่ก่อกล้ากล้าหาญและพร้อมที่จะกรำศึกอย่างสละชีวิตทุกเมื่อหากถูกข่มเหงตลอดจนการปลุกใจให้เกิดความรักประเทศชาติ (Nationality) มาเป็นแนวทางหลักในการนำเสนอและกล่อมเกลาคคนไทยในชาติให้เป็นไปตามแนวทางเหล่านั้น มากไปกว่าที่จะถ่ายทอดและปลุกฝังแก่นความคิดหลักของความเป็นชาติไทย ไม่ว่าจะเป็นความรักกันฉันครอบครัว เครือญาติ พี่น้อง และเพื่อนฝูง ความรักสงบสันติ ความพอเพียง ความกตัญญูคุณเดวตี ความเกรงใจ ความมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ความมีเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนความมีศีลธรรมและนับถือความดี ฯลฯ ให้คนไทยได้รับรู้และเข้าถึงรากเหง้าของตนเอง ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าจะมีบางแก่นความคิดที่สอดคล้องกันระหว่างของชาติไทยกับของทางชาติตะวันตก อย่างในเรื่องของความรักสงบสันติซึ่งเป็นส่วนน้อยก็ตาม แต่กระนั้นแล้ว เพลงชาติก็ยังคงขาดตกบกพร่องในแก่นความคิดส่วนใหญ่ของชาติไทยไปอยู่นั่นเอง

ดังนั้นแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงแก่นความคิดหลักของความเป็นไทยที่ครบถ้วนชัดเจน และเหมาะสมต่อคนไทย อยู่ในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๕ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงเรื่อง (Plot) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพของลำดับเหตุการณ์สำคัญโดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์

เนื่องมาจากการวิเคราะห์ ซึ่งพบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทยนั้น มีการหยิบยกและเล่าถึงลำดับประเด็นเหตุการณ์สำคัญของชาติ ผ่านออกมาทาง โครงเรื่องที่ชัดเจนอยู่มาก ในบริบทของการสร้างความสามัคคีและกลมเกลียว สร้างความกล้าหาญและเสียสละ ตลอดจนสร้างชาติให้เป็นหนึ่ง ในจุดประสงค์เพื่อการทำศึกสงครามสู้รบ เพื่อชัยชนะ และเพื่อเอกราชของประเทศชาติ ไล่เรียงไปตั้งแต่การเริ่มทำความถึงจุดกำเนิดของประเทศชาติ ซึ่งอุบัติมีขึ้น ได้จากทั้งการกรำศึกฟันฝ่าสงคราม การรวบรวมแว่นแคว้น และการสร้างชาติของพระมหากษัตริย์ไทย จนมาเป็นประเทศที่คนไทยทุกคนมีสิทธิความเป็นเจ้าของอยู่ร่วมกัน ต่อมาจึงพัฒนาเหตุการณ์ไปสู่ประเด็นของความรักสามัคคีของคนในชาติ อันมีผลทำให้ชาติยังคงอยู่รอดมาได้มาถึงทุกวันนี้ หลังจากนั้นจึงได้แทรกสภาวะวิกฤตเข้ามา เพื่อแสดงให้เห็นว่าถึงแม้คนไทยจะรักสงบ แต่ก็พร้อมที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้อย่างห้าวหาญและเสียสละเมื่อเกิดเหตุคับขัน กระทั่งสุดท้ายเหตุการณ์ได้คลี่คลายมาจบลงที่ชัยชนะจากการสู้รบ จนมายุติเรื่องราวที่ความตื่นตันใจกับชัยชนะที่ได้มาและความปรารถนาที่จะประสบชัยชนะกับความสำเร็จเช่นนั้นยิ่งๆ ขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าทุกองค์ประกอบของ โครงเรื่องซึ่งมีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทยนั้น จะมีความชัดเจนและสำคัญอย่างมากต่อการดำรงอยู่ของประเทศชาติในปัจจุบัน แต่กระนั้นแล้ว โครงเรื่องดังกล่าวก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งในอีกหลายๆ ส่วนของ โครงเรื่องทั้งหมดซึ่งควรมีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทย อาทิ โครงเรื่องซึ่งกล่าวถึงมิตรไมตรีและความสัมพันธ์อันดีกับชาติเพื่อนบ้านหรือสังคมโลก ไปจนถึง โครงเรื่องซึ่งกล่าวถึงการทำศึกสงครามกับกิเลสตัณหาและอุปทานความไม่รู้ทั้งหลายภายในจิตใจตนเองของชนชาวไทย ในอันที่จะส่งผลให้ประเทศชาติประสบกับชัยชนะที่ยั่งยืนถาวรและประเสริฐ เป็นอาทิ

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึง โครงเรื่อง (Plot) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพของลำดับเหตุการณ์สำคัญโดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์ อยู่แต่เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๖ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงฉาก (Scene) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพและสถานการณ์โดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์

เนื่องมาจากการศึกษา ที่พบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงฉากหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแต่เพียง ๔ ด้าน อันได้แก่ ฉากของการผนึกผนวกรวบรวมแว่นแคว้น ดินแดน อาณาจักร และประชาชนพลเมืองในแผ่นดินถิ่นฐานที่หลากหลายต่างๆ เข้ามาไว้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย ฉากของการบริหารปกครองของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประเทศกำลังประสบกับปัญหาความกดดันทางการเมืองการปกครองจากทั้งภายในและภายนอก ข้าทั้งยังกำลังถูกรุ่นอยู่ในบรรยากาศของลัทธิชาตินิยม (รัฐนิยม) ฉากของการทำศึกสงครามสู้รบแย่งชิงความเป็นเอกราชของชาติไทย อันทำให้คนในประเทศต้องลุกขึ้นมาปกป้องรักษาชาติอย่างเข้มแข็งกล้าหาญ ไปจนถึงการยอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวอย่างไม่คิดชีวิตเพื่อประเทศชาติ และสุดท้ายคือ ฉากของชัยชนะในศึกสงคราม ซึ่งกองทัพทหารหรืออีกนัยหนึ่งคือชนชาวไทย ได้รับชัยชนะและเอกราชของประเทศชาติกลับคืนมาจากการทำสู้รบ ไปจนถึงการที่ชาวไทยทั่วประเทศ ได้อวยชัยให้พรต่อความสำเร็จและชัยชนะของประเทศชาติเหล่านั้น ให้มีทบทวีเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นภาพรวมได้ว่า หัวใจของฉากที่ปรากฏอยู่ในเพลงชาติไทยส่วนใหญ่ นั้น ค่อนข้างจะมีความ โน้มเอียงไปยังประเด็นของการรวบรวมและผนึกกำลังกันของคนในชาติให้เป็นปึกแผ่นที่แน่นหนา ด้วยจุดประสงค์ที่จะสร้างความสามัคคีและกลมเกลียว ในอันที่จะสามารถนำมาใช้ปกป้องรักษาและทำศึกสู้รบกับอริศัตรูผู้คุกคาม เพื่อชัยชนะและเอกราชของประเทศชาติเป็นสำคัญกว่าฉากในแง่มุมอื่นใดของชาติอย่างเห็น ได้ชัด อาทิเช่น ฉากของภูมิประเทศและความอุดมสมบูรณ์ของชาติ ฉากของการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ที่พอเพียงมีธัญสดีและไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ฉากของการตอบแทนบางสิ่งต่อประเทศชาติด้วยความกตัญญูรู้คุณ ไปจนถึงฉากของการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมจรรยาตามแต่ในศาสนาซึ่งคนในชาติมีสิทธิที่จะนับถือศรัทธา เป็นต้น

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าฉากของการผนวกรวม สร้างชาติ ทำศึกสงคราม และชัยชนะที่ปรากฏอยู่ในเพลงชาตินั้น จะมีความโดดเด่นชัดเจนและสำคัญอยู่มากต่อการดำรงอยู่ของประเทศอย่างในปัจจุบันก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ฉากเหล่านั้น ก็เป็นเพียงส่วนเสี้ยวหนึ่งของฉากสำคัญที่ควรจะมี เพื่อการสื่อความหมายถึงชาติให้ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน

ในที่นี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงฉาก (Scene) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพและสถานการณ์โดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์ อยู่แต่เพียงในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๗ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงตัวละคร (Character) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพโดยรวมของทั้งพลเมืองและบุคคลอื่นซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเทศไทยที่สมบูรณ์

เนื่องมาจากการวิเคราะห์ ซึ่งพบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงตัวละครสำคัญโดยภาพรวม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันกับชาติไทยที่หลากหลายและเกือบจะครบถ้วนสมบูรณ์อยู่มาก ไล่เรียงไปตั้งแต่ฝ่ายของพระมหากษัตริย์ ผู้ซึ่งได้รวบรวมและสถาปนาชาติไทย ฝ่ายของรัฐบาลทหารไทย ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของความกดดันทางการเมืองการปกครอง สงคราม และการบริหารจัดการประเทศภายใต้แนวทางรัฐนิยม ฝ่ายของทหารไทย ผู้ซึ่งมีความสามัคคี อดทน เข้มแข็ง และกล้าหาญที่จะกรำศึกสงครามทุกคราเมื่อชาติประสบภัยพิบัติ อย่างเสียสละได้แม้กระทั่งเลือดเนื้อ และชีวิตของตนเอง ฝ่ายของบรรพชนชาวไทย ผู้ซึ่งต่างก็มีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และบุญคุณอย่างใหญ่หลวงต่อการดำรงคงอยู่ของชาติ ฝ่ายของมหาชนชาวไทยทั่วทุกสารทิศและชาติพันธุ์ ผู้ซึ่งปรารถนาความสงบสันติ แต่ก็พร้อมที่จะลุกขึ้นมาพิทักษ์เอกราชของชาติอย่างสามัคคี กล้าหาญ และเสียสละ ฝ่ายของไส้ศึกชาวไทย ผู้เฝ้าระวัง ทรมาน และหักหลังต่อเอกราชและเกียรติภูมิของชาติ ไปจนถึงฝ่ายของชาวต่างชาติ ผู้ซึ่งเข้ามาพร้อมกันกับเจตจำนงอันไม่ประสงค์ดีต่อเอกราชและเกียรติภูมิของประเทศชาติใดๆ

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าตัวละครทั้งหลายที่มีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาตินั้น จะมีความหลากหลายอยู่มาก แต่กระนั้นแล้ว ก็ยังไม่สามารถที่จะสื่อความหมายแทนตัวละครในบางตัวซึ่งตกหล่นไปไม่มากนักได้อย่างครบถ้วนทั้งหมด อาทิ ฝ่ายของผู้ถือศีลปฏิบัติธรรม ตลอดจนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเอกราชและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ ซึ่งมาควบคู่กันกับความรุนแรงหรือการทำศึกสงครามที่ต้องเอาชนะคะคานซึ่งกันและกันอย่างแข็งกระด้าง เป็นต้น

มากไปกว่านั้นแล้ว ในบางตัวละครที่มีการกล่าวพาดพิงถึง กลับมีลักษณะของการสื่อสารด้วยความหมายโดยนัยซึ่งค่อนข้างจะไม่ชัดเจนมากเท่าที่ควร จนในหลายกรณี อาจทำให้บุคคลทำนุศลธรรมศาสนิกซึ่งมิได้เป็นนักวิชาการ นักภาษาศาสตร์ หรือนักวิเคราะห์ ตลอดจนผู้ที่มิได้ให้ความสนใจต่อเพลงชาติมากนัก พากันสับสนงุนงงและไม่เห็นด้วยว่ามีตัวละครเหล่านั้นปรากฏร่วมอยู่ด้วย เนื่องจากเพลงชาติไทยไม่ได้มีการกล่าวถึงตัวละครข้างต้น โดยเฉพาะเจาะจงเป็นรายๆ ให้เห็นอย่างประจักษ์แจ้งเลย ในที่นี้ยกตัวอย่างได้เช่น ตัวละครของพระมหากษัตริย์ ในวรรคแรกของบทเพลง กับประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย" ตัวละครของรัฐบาลไทย ในวรรคที่ ๒ กับวลีที่ว่า "เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน" ตัวละครของบรรพชนชาวไทย ในวรรคที่ ๑ และ ๔ วลีที่ว่า "อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล" และที่ว่า "ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี" และตัวละครของไส้ศึกผู้ทรยศต่อชาติ ในวรรคที่ ๖ กับประโยคที่ว่า "เอกราช จะไม่ให้ ใครข่มขี่" เป็นอาทิ

ดังนั้นแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงตัวละคร (Character) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพโดยรวมของทั้งพลเมืองและบุคคลอื่นซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเทศไทยที่สมบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๘ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันกับสิ่งต่างๆ (Interaction & Conflict) ที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ถึงประเด็นของความไม่ลงรอยในอดีต และสามารถที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาชาติต่อไปในอนาคต

เนื่องมาจากการศึกษา ที่พบว่าเนื้อร้องและความหมายภายในเพลงชาติไทยมีการกล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งภายใต้บริบทของชาติไทยโดยภาพรวม ที่หลากหลายและเกือบจะครบถ้วนสมบูรณ์อยู่มาก ทั้งตั้งแต่ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันภายในชาติไทย อันประกอบไปด้วย ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างพระราชวงศ์ไทย ซึ่งแย่งชิงอำนาจการถือสิทธิ์ทางการปกครองอาณาจักรสยาม (ไทย) กันเป็นทอดๆ สลับกันไปมาตามยุคสมัย ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชนชาวไทยด้วยกันเอง ซึ่งเกิดความแตกแยกในเอกภาพ และไม่รู้รักสามัคคีกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชนชาวไทยกับจิตใจของตนเอง ซึ่งถึงแม้ว่าคนไทยจะมีความรักสงบสันติและไม่ชอบก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เป็นทุนเดิม แต่เมื่อบ้านเกิดเมืองนอนถูกคุกคาม คนไทยกลับกล้าหาญจนสามารถยอมพลีชีวิตของตนเพื่อประเทศชาติได้ และปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชนชาวไทยกับรัฐบาลของตน ซึ่งบริหารปกครองบ้านเมืองทั้งด้วยลักษณะที่ไม่เป็นธรรมและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ไปจนถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันภายนอกชาติไทย อันประกอบไปด้วยมากมายหลากหลายคู่ขัดแย้งด้วยกัน อย่างปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างชาติไทย กับ พม่า เขมร ลาว มอญ จีน ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฝ่ายมหาอำนาจกลาง ฝ่ายอักษะ และอื่นที่นอกเหนือไปจากนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันทั้งสิ้นซึ่งมีปรากฏอยู่ในบทเพลงชาติไทยนั้น จะมีความหลากหลายและครบถ้วนอยู่มากก็ตาม แต่กระนั้นแล้ว ในหลายๆ ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันนั้น กลับมีลักษณะของการสื่อสารด้วยความหมายโดยนัยซึ่งค่อนข้างจะไม่ชัดเจนมากนัก จนในหลายกรณี อาจทำให้บุคคลทำบุคลลธรรมคาท้าวไป ซึ่งมีได้ให้ความใส่ใจต่อเพลงชาติมากเท่าที่ควร พวกคนจนสนเท่ห์และไม่เห็นด้วยว่ามีปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันเหล่านั้นปรากฏร่วมอยู่ด้วย เนื่องจากเพลงชาติไทยไม่ได้มีการกล่าวถึงในประเด็นข้างต้นอย่างจำเพาะและโจ่งแจ้งเป็นคู่ๆ ให้เห็นได้โดยตรงเลย ดังที่สามารถสังเกตปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันทั้งหมดทุกคู่ได้จากเพียงแค่ ๒ วรรค ในบทเพลงชาติไทย

คือในวรรคที่ ๑ กับประโยคที่ว่า “ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” ซึ่งเพียงแค่สะท้อนทางอ้อมให้เห็นว่า แต่ก่อนนั้นประเทศชาติในบริเวณแหลมทองหรือด้ามขวานทองนี้ มีความหลากหลาย กระจัดกระจาย และแตกแยก จนต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้างก่อนที่สามารถหลอมรวมมาเป็นทองแผ่นเดียวกันอย่างในปัจจุบันนี้ ตลอดจนในวรรคที่ ๖ กับประโยคที่ว่า “เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่” ซึ่งคำว่า “ใคร” อันแสดงให้เห็นถึงผู้มาข่มขี่ในที่นี้สามารถตีความหมายออกไปได้อีกมากมายอย่างไม่ระบุชี้ชัด

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันกับสิ่งต่างๆ (Interaction & Conflict) ที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ถึงประเด็นของความไม่ลงรอยในอดีต และสามารถที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาชาติต่อไปในอนาคต อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๑๕ คือ การมีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) ซึ่งผสมผสานแทรกอยู่ภายใน ในอันที่จะนำมาซึ่งมิติและจินตนาการหรือจินภาพของชาติที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

เนื่องด้วยเพลงชาติไทยฉบับนี้ ไม่มีสัญลักษณ์พิเศษที่ช่วยสื่อความหมายเฉพาะ โดยนัยใดๆ ร่วมอยู่ด้วยเลย เนื่องจากเมื่อวิเคราะห์ดูแล้ว สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตลอดทั่วทั้งบทเพลงมีแต่การสื่อความหมายโดยอรรถหรือโดยตรงทั้งหมด ในการนี้จึงเป็นผลให้เพลงชาติไทยไม่สามารถสร้างจินตนาการหรือจินภาพที่กว้างไกลและลึกซึ้งผ่านทางเนื้อร้องและความหมายซึ่งผสมผสานแทรกไว้ด้วยสัญลักษณ์พิเศษเปรียบเปรยใดๆ ได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นเลย ในที่นี้เมื่อยกตัวอย่างจากเพลงสรรเสริญพระบารมีในวรรคแรก กับประโยคที่ว่า “ข้าวรพุทธเจ้า เอามโนและศิระกราน...” แล้ว จะสังเกตได้ว่า ประโยคในวรรคดังกล่าวนี้มีสัญลักษณ์พิเศษซึ่งสื่อความหมายที่ให้จินตภาพและมิติที่ลึกซึ้งมากกว่าที่ปรากฏให้เห็นอยู่โดยตรงว่า “ตัวผู้พูดซึ่งอยู่ในฐานะที่เป็นบ่าวไพร่รับใช้ชั้นผู้น้อยนี้ ขอน้อมเกล้าถวายดวงจิต ดวงใจ และจุดสูงสุดบนร่างกาย ทอดตัวลงราบและกราบกรานต่อพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่และมีเชื้อสายกษัตริย์อันน่านับถือ เคารพ ยกย่อง ยำเกรง และเทิดทูน ตลอดจนประเสริฐแท้ประดุจดังสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบานจากความทุกข์ทั้งปวงแล้ว...” เป็นอาทิ

ในการนี้ จึงสามารถกล่าวสรุปได้อย่างประจักษ์แจ้งว่า เพลงชาติไทยไม่มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) ซึ่งผสมผสานแทรกอยู่ภายใน ในอันที่จะนำมาซึ่งมิติและจินตนาการหรือจินภาพของชาติที่กว้างไกลและลึกซึ้งร่วมอยู่ด้วยเลย

ตัวชีวิตที่ ๒๐ คือ การมีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงทั้งมุมมองโดยภาพรวม (Point of View) มุมมองในเรื่องของความสำนึก และความรักชาติ ที่เปิดกว้างและเข้าถึงทุกคนในชาติได้อย่างถ้วนทั่วและเหมาะสม

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อเรื่องและความหมายของบทเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงชาติ และ อ. คุชฎี พนมยงค์ ผู้อำนวยการทางด้านขับร้องเพิ่มเติม พบว่าเนื่องจากเพลงดังกล่าวมีมุมมองของการถ่ายทอดเรื่องราวในลักษณะที่ค่อนข้างจำกัด (Focalization) อีกทั้งยังเป็นมีกำหนดทิศทางของเรื่องจากจุดยืนของบุคคลที่หนึ่ง (The First-Person Narrator) โดยผ่านอวัชยมุมมองของทหารในฐานะผู้เล่า ที่มีต่อประเทศไทยในสถานการณ์ซึ่งมีความตึงเครียดและกดดันทางการเมืองการปกครองจากทั้งภายในอย่างการปฏิวัติรัฐประหาร และภายนอกอย่างสงครามมหาเอเชียบูรพา หรืออีกนัยหนึ่งคือ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งกำลังอุบัติอยู่ ณ ขณะนั้นเป็นหลัก ดังนั้นแล้วผลกระทบที่ตามมาและเกิดต่อเพลงชาติ จึงไม่พ้นไปจากการมีมุมมอง ซึ่งถึงแม้จะมีความหลากหลายจนเกือบจะสามารถเรียกว่าครบถ้วนก็ตามที แต่กระนั้นแล้ว หากพินิจวิเคราะห์ลึกลงไปในมุมมองเหล่านั้น จะสังเกตได้ว่ามีอยู่แค่เพียง ๒ มุมมองเท่านั้น คือมุมมองของฝ่ายรัฐบาลไทย และโดยเฉพาะมุมมองของฝ่ายทหารหรือชาชาติทหาร ซึ่งค่อนข้างจะมีขอบข่ายและมิติที่ละเอียดลึกซึ้งกว่ามุมมองอื่นๆ อย่างมุมมองของพระมหากษัตริย์ไทย มุมมองของบรรพชนชาวไทย และมุมมองของมหาชนชาวไทย

ทั้งนี้และทั้งนั้น เมื่อขยายความแล้วจะเห็นได้ชัดว่ากลุ่มของมุมมองที่ไม่ค่อยจะมีมิติที่ลึกซึ้งมากนักในเพลงชาติไทยนั้น ก็คือมุมมองของพระมหากษัตริย์ซึ่งน่าจะมีปรากฏอยู่มาก แต่ก็กลับมีแทรกอยู่เพียงเล็กน้อย ในความหมายโดยนัยที่ต้องการจะสื่อว่าประเทศไทยเกิดขึ้นมาได้จากการผนวกรวมแว่นแคว้นต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ไทย ดังนั้นแล้วชาวไทยควรสำนึกในบุญคุณเหล่านั้นของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ด้วยเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันมุมมองของบรรพชนและมหาชนชาวไทยผู้ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศเอง ก็เช่นเดียวกัน คือมีปรากฏอยู่แต่เพียงเพื่อสื่อความหมายว่าประชาชนทุกคนต้องรู้รักสามัคคีและกลมเกลียวกัน ในอันที่จะส่งผลให้ประเทศชาติยังคงดำรงรอดอยู่ได้เป็นสำคัญ

ในทางตรงกันข้าม สำหรับมุมมองของฝ่ายรัฐบาลไทย ซึ่งมีมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นนั้น ก็ค่อนข้างจะมีลักษณะที่คับแคบ อยู่พอสมควร กล่าวคือมีการพูดถึงความเป็นเจ้าของ ความสำนึก และความรักชาติ อยู่แต่ในแง่มุมมองของกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติไทยเท่านั้น หากได้รวมกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติอื่นๆ ภายในอาณาเขตประเทศไทยเขา มาด้วยอย่างแท้จริงไม่ ประหนึ่งเสมือนกับเป็นการแบ่งเขาแบ่งเรา ต้องการครอบงำตลอดจนจำกัดสิทธิของความเป็นเจ้าของ ความสำนึก และความรักชาติไว้อยู่แต่เฉพาะกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ สัญชาติ หรือเป็นคนไทยแต่กำเนิดกันเองเท่านั้น โดยมีได้คิดคำนึงถึงชนชาติอื่นซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกันไม่มากนักน้อย ดังที่สามารถพิจารณาเพิ่มเติมตามบริบททางประวัติศาสตร์ได้

จากรัฐนิยม ฉบับที่ ๓ เรื่องการเรียกคนในประเทศว่า "คนไทย" แม้มีเชื้อสายอื่น ก็ให้ถือ (เหมารวมแกมบังคับ) ว่ามีสัญชาติไทย โดยมีให้แบ่งแยก ตามแนวทางของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยทั้งนี้สังเกตมุมมองดังกล่าวได้จากวรรคที่ ๑ และ ๒ กับประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." และวลีที่ว่า "...เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน..." ได้ในเพลงชาติไทย อย่างไรก็ดี หากกล่าวเสริมเพิ่มเติมต่อไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของ อ. คุญฎิ พนมยงค์แล้ว ประโยคในวรรคที่ ๑ ข้างต้นนั้น น่าจะมีใจความในปริบทที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อทุกเชื้อชาติ..." มากกว่า (คุญฎิ พนมยงค์, สัมภาษณ์, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๐)

ในที่นี้สำหรับประเด็นว่าด้วยมุมมองข้างต้นนั้น หากพิจารณาลงไปแล้ว ก็น่าจะมีส่วนซึ่งทำให้คนที่มีเชื้อชาติอื่นซึ่งเข้ามาใช้ชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินไทยนี้ ไม่ได้รู้สึกถึงความสำคัญและความรักชาติ รวมไปถึงด้วยกันกับทั้งเนื้อร้องและคนส่วนใหญ่ในชาติไปด้วย หากจะรู้สึกร่วมไปด้วยบ้างนั้น ก็อาจเกิดขึ้นได้แต่เพียงผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง ตลอดจนอาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยเกื้อหนุนรอบข้างอื่นๆ มากกว่า

สำหรับมุมมองของทางทหาร ซึ่งมีมิติที่ลึกซึ้งมากที่สุดนั้น ก็ค่อนข้างจะมีลักษณะที่คับแคบ อยู่เช่นเดียวกัน กล่าวคือมีการสร้างสรรชนะของความสำคัญและความรักชาติอยู่แต่เฉพาะทางฝ่ายของชายชาตินักรบเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากเจตจำนงหลักของเนื้อร้องและความหมายตลอดทั่วทั้งบทเพลงนั้น มีลักษณะที่เป็นเพลงปลุกใจสำหรับทหาร โดยเฉพาะที่เป็นชายไทย ให้เกิดความตื่นตัว อึกเขิม และกล้าหาญในอันที่จะปกป้องและเสียสละ ตลอดจนสำนึกและรักชาติในยามมีศึกสงครามเข้ามาประชิด มากกว่าจุดประสงค์อื่นใด (ข้อที่น่าสังเกตคือ การที่ประเทศไทยถูกปกครองโดยรัฐบาลทหารเสียส่วนมาก อาจเนื่องด้วยเพลงชาติมีส่วนในการสื่อความหมายและตอกย้ำความสำนึกและรักชาติแต่เพียงของทหารมาโดยตลอด) ดังที่สามารถสังเกตมุมมองดังกล่าวได้จาก ๑ ประโยค กับ ๒ วลีสำคัญ นั่นก็คือประโยคที่ว่า "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." ในวรรคที่ ๕ วลีที่ว่า "...เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่..." ในวรรคที่ ๖ และวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." ในวรรคที่ ๗ ของบทเพลงชาตินั้นเอง (สุกรี เจริญสุข, ๒๕๓๒: ๗๖-๗๗)

อีกส่วนหนึ่งซึ่งสืบโยงมาจากมุมมองเฉพาะของทางทหารข้างต้น ดังที่ อ. คุญฎิ พนมยงค์ ได้เสริมสมทบก็คือ มีการกล่าวถึงความรักสงบสันติ ความรู้รักสามัคคี ตลอดจนความสำนึกและความรักชาติในเหลี่ยมนุมซึ่งแนบแฝงไว้ด้วยความรุนแรง การต่อสู้ฆ่าฟัน และการเอาชนะคะคานกับผู้อื่น ดังที่ปรากฏให้เห็นที่คำว่า "เลือดเนื้อ" ตรงวรรคที่ ๑ ในประโยคที่ว่า "ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย..." คำว่า "รบ" ตรงวรรคที่ ๕ ในประโยคที่ว่า "...ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด..." คำว่า "สละเลือดทุกหยาด" ตรงวรรคที่ ๗ ในวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." และคำว่า "มีชัยกับชโย" ตรงวรรคที่ ๘ ในวลีที่ว่า "...เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย..." ของบทเพลงชาติไทย (คำ

ว่าชโยโดยปรกติวิสัยแล้วเป็นคำที่เปล่งเสียงออกมาเพื่ออวยชัยให้พรหรือแสดงความดีใจเมื่อได้รับชัยชนะมาจากการรบทัพจับศึกหรือแข่งขัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๒) ทั้งนี้การสื่อสารในเหลี่ยมมูมข้างต้นนั้น ไม่น่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นเสมือนกับการอบรม บ่มเพาะ และปลูกฝังให้คนในชาติเกิดความคุ้นชินอยู่กับเอกราชและความสงบสันติที่ได้มาจากความรุนแรงอยู่ไม่มากก็น้อย (แจกเช่นเดียวกับกับการส่งเสริมให้เยาวชนคลุกคลีอยู่กับความรุนแรงทางอ้อมในงานวันเด็กแห่งชาติ ผ่านการนำเอาอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ เช่น รถถัง ฯ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของงาน) ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่ควรกล่าวถึงนั้น น่าจะอยู่ในบริบทของความ เป็นแผ่นดินทองอันอุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยความสงบสันติ และอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงไม่ทางตรงก็ทางอ้อมใดๆ (คุชฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, อ้างถึงแล้ว)

ณ จุดนี้เนื่องจากเหตุที่ว่า เพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายที่แสดงหรือบ่งชี้ให้เห็นถึง มุมมองในลักษณะที่ค่อนข้างจำกัด (Focalization) ทั้งด้วยการขบเน้นถึงมุมมองทางฝ่ายของชนชั้นปกครอง อย่างรัฐบาลบริหารประเทศ กองทัพทหาร และพระมหากษัตริย์ ที่มีบรรจอยู่เป็นส่วนใหญ่ ได้เรียงกันลงมา มากไปกว่าในมุมมองของบรรพชนชาวไทย มหาชนชาวไทย และอื่นๆ นอกจากนั้นแล้ว ยังกล่าวถึงความ เป็นเจ้าของ ความสำนึก และความรักชาติอยู่แต่ภายใต้เงามุมของกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติไทย การสร้างทรรชนะของความสำนึกและความรักชาติอยู่แต่เฉพาะทางฝ่ายของทหารหรือชายชาตินักรบ รวมไปถึงการกล่าวถึงความรักสงบสันติ ความรู้รักสามัคคี ตลอดจนความสำนึกและความรักชาติในเหลี่ยมมูมซึ่งแนบแฝงไว้ด้วยความรุนแรงซึ่งไม่สมควรและเหมาะสมต่อทุกคนและทุกบริบท ในการนี้จึงสามารถตีความสรุปได้อย่างไร้ข้อกังขาว่า เพลงชาติไทย มีเนื้อร้องและความหมายที่แสดงหรือบ่งชี้ให้เห็นถึงทั้งมุมมองโดยภาพรวม (Point of View) มุมมองในเรื่องของความสำนึกและความรักชาติ ที่เปิดกว้างและเข้าถึงทุกคนในชาติได้อย่างถ้วนทั่วและเหมาะสม อยู่แค่เพียงในระดับที่เล็กน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๒๑ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวม ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงรากเหง้าทางจิตวิญญาณ ตลอดจนความมีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์แห่งชาติไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์เรื่ององค์ประกอบทางดนตรีโดยรวมในเพลงชาติไทย ผนวกบวกับ การสัมภาษณ์ รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงชาติแล้วนั้น พบว่าถึงแม้บริบทอื่นๆ ภายในบทเพลงชาติไทยนั้นจะมีความเป็นไทยอยู่บ้างก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเนื้อร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน และอื่นๆ หากแต่จิตวิญญาณแท้ๆ โดยรวมของความเป็นไทยนั้น กลับขาดตกบกพร่องไปอย่างเห็นได้ชัด

ตรงจุดนี้ รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข ได้ยกตัวอย่างซึ่งเกิดขึ้นจริงในสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันให้เห็นว่า การยืมและร้องเคารพเพลงชาติไทยนั้น ได้กลายสภาพไปสู่ลักษณะของสงครามทางวัฒนธรรมไปแล้วโดยปริยาย กล่าวในรายละเอียดแล้วก็คือ คนส่วนใหญ่ในสังคมจะยืมและร้องทำความเคารพเพลงดังกล่าวก็ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นมาตรฐาน บรรทัดฐาน และค่านิยมซึ่งทางสังคมได้ขีดเส้น กำหนด และสืบทอดต่อกันมาจนเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) และพิธีกรรม (Ceremony) เพียงเท่านั้น หากได้ยืมและร้องเคารพด้วยใจจริงผ่านจิตวิญญาณของความสำนึกและรักชาติโดยแท้ไม่ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์หาคำแล้ว สาเหตุหลักก็น่าจะมาจากการที่เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนั้นยังขาดกลิ่นอายหรือพลังทางจิตวิญญาณขั้นมูลฐานของความเป็นชาติไทย ตลอดจนความมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในตัวเองไปไม่มากก็น้อยนั่นเอง ในที่นี้จึงสามารถเห็นถึงความขาดไร้ซึ่งกลิ่นอายและพลังทางจิตวิญญาณข้างต้นได้ประจักษ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หากลองนำเอาเพลงชาติไทยไปเปรียบเทียบกับเพลงมหาฤกษ์ และเพลงมหาชัย อันเป็น ๒ ใน ๔ ของเพลงเกียรติยศสำคัญประจำชาติ ซึ่งมีกลิ่นอายและจิตวิญญาณความเป็นไทยผสมแทรกอยู่อย่างล้ำลึกและรู้สึกได้ (สุกรี เจริญสุข, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ทั้งนี้อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สามารถชี้ชัดได้อย่างเต็มที่ว่าเพลงชาติไทย มิได้มีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวมที่บ่งชี้ถึงความมีจิตวิญญาณ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของความเป็นไทยผสมแทรกอยู่ด้วยเลยแม้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากเหตุผลที่ว่า จิตวิญญาณ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของไทยบางประการที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบัน คนไทยก็ได้ซึมซับรับเอาความเป็นสากลเข้ามาปรับประยุกต์และหลอมรวมจนกลายมาเป็นความเป็นไทยเสียเองแล้ว ยกตัวอย่างเช่น เพลงไทยยอดนิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนไทยในยุคหลังๆ อย่างยุคของเพลงสุนทราภรณ์ หรือยุคที่เริ่มมีการจัดแบ่งประเภทของเพลงเป็นเพลงลูกกรุง หรือลูกทุ่ง และอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้ ก็ได้มีการนำเอาประเภทของบันไดเสียงในแบบที่เรียกว่าไดอาโทนิค (Diatonic Scale) หรือในแบบที่ใช้ตัวโน้ต ๗ เสียง เข้ามาเพิ่มเติมต่อขยายจากพื้นฐานตัวโน้ต ๕ เสียงของไทย หรือที่เรียกกันว่าเพ็นทาโทนิค (Pentatonic Scale) จนมาเป็นส่วนหนึ่งของบทเพลงไทยอยู่แล้ว ๆ

ด้วยมูลเหตุทั้งหมดข้างต้น จึงสามารถพินิจวิเคราะห์ได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนี้ ยังมีอีกส่วนหนึ่งเพิ่มเติม ที่ทำให้บทเพลงดังกล่าวมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะสร้างให้เกิดความสำนึกและความรักชาติขึ้นมาได้โดยสมบูรณ์ เนื่องจากยังขาดคกบกร่องในเรื่องของจิตวิญญาณ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ในตัวเองเป็นปฐมเหตุสำคัญ

ในการนี้ จึงสามารถตีความได้ว่า เพลงชาติไทยมีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวม ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงรากเหง้าทางจิตวิญญาณ ตลอดจนความมีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์แห่งชาติไทย อยู่แต่เพียงในระดับน้อยเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๒๒ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของการออกเสียงร้อง (Tone) ที่กระชับ และสื่อความหมายในประเด็นของชาติได้ชัดเจน

จากการวิเคราะห์เรื่องของการออกเสียงหรือขับร้องในเพลงชาติไทย ควบคู่กันกับการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน พบว่าเนื่องจากบทเพลงชาติฉบับดังกล่าว ได้มีการคำนึงถึงและเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญในการออกเสียงสูงต่ำสั้นยาวของแต่ละคำในเนื้อร้องให้เกิดความกระชับ ชัดถ้อยชัดคำ และสื่อความหมายซึ่งอยู่ในปริบทของความรักชาติ ความเสียสละ ความสำนึก และความรักชาติ ตลอดจนสามารถสร้างความปลุกใจให้คล้อยตามไปกับบทเพลง ได้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาในฉบับก่อนๆ (ได้แสดงเปรียบเทียบไว้ในแผนภูมิที่ ๔.๑ แล้ว) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องของการบันทึกและอัดเก็บเสียงด้วยนั้น ยังถือได้ว่ามีคุณภาพความคมชัดอยู่ในระดับที่สูงและเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกใช้กัน ในที่นี้จึงกล่าวได้ว่า การออกเสียงหรือขับร้องในเพลงชาติไทยฉบับนี้ มีส่วนช่วยเกื้อหนุนให้เกิดความรู้สึกร่วมไปด้วยกับความเป็นชาติ จากการออกเสียงขับร้องที่สื่อความหมายได้ชัดเจนอยู่มาก (ณรงค์ แสงบุศย์, สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ดังนั้นแล้ว จึงสามารถตีความสรุปได้ว่าเพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของการออกเสียงร้อง (Tone) ที่กระชับและสื่อความหมายในเรื่องของชาติได้ชัดเจน อยู่ในระดับที่สูง

ตัวชี้วัดที่ ๒๓ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเวลาหรือจังหวะ (Time) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน รวมไปถึงการศึกษาเรื่องเป็นเวลาหรือจังหวะในเพลงฉบับดังกล่าวตามองค์ประกอบทางดนตรีซึ่งได้วิเคราะห์ไปก่อนหน้านี้ พบว่าในเรื่องเป็นเวลาหรือจังหวะข้างต้น สามารถจำแนกให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติ ได้เป็น ๓ หัวข้อหลักๆ ด้วยกัน คือความเร็วจังหวะ อัตราจังหวะ หรือเครื่องหมายกำหนดจังหวะ และจังหวะหรือลีลาของเสียง ดังต่อไปนี้

๒๓.๑) ความเร็วจังหวะ (Tempo / Speed) เนื่องจากเพลงชาติมีการปรับและกำหนดความเร็วเพลงให้กระชับและอยู่ในระดับพอเหมาะปานกลาง (Allegro Maestoso) อันเป็นความเร็วซึ่งถือได้ว่าสง่าผ่าเผย คือประมาณตั้งแต่ ๑๐๐ - ๑๐๘ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ต่ำกว่าระดับ ๘๖ หรือสูงเกิน ๑๑๒ ด้วยเหตุนี้เองที่มีส่วนช่วยอย่างมากต่อการสร้างให้เกิดความตึกตัก กระฉับกระเฉง ฮึกเหิม และสง่าผ่าเผยขึ้นมาได้ กล่าวคือไม่ได้เร็วเกินไป จนสร้างความเร่งรีบและลุกลี้ลุลน ในขณะเดียวกัน

ก็ไม่ได้ซ้ำเกิดพอดี จนสร้างความอึดอัด ขี้ขลาด และเบื่อหน่าย ในส่วนนี้ อ. สถาพร นิยมทอง ยังได้กล่าวเสริมว่า จากการกำหนดให้ค่าความเร็วชัดเจนและเป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้นนั้น ผลดีที่ตามมาคือบทเพลงสามารถถูกเล่นและร้องกันได้อย่างทั่วถึง แม้กระทั่งผู้ซึ่งขาดทักษะ ระดับความสามารถ และความชำนาญก็ตาม (สถาพร นิยมทอง, สัมภาษณ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

๒๓.๒) อัตราจังหวะหรือเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Meter / Time Signature) เนื่องจากเพลงชาติไทยจัดอยู่ในกลุ่มจังหวะแบบธรรมดาไม่ใช่จังหวะแบบผสม กล่าวคือจัดอยู่ในพวกที่ใช้อัตราจังหวะแบบ ๔/๔ (ในที่นี้ อ. สถาพร นิยมทอง ได้กล่าวเสริมว่าบางกรณีอาจเรียกได้เช่นกันว่าเป็นจังหวะของเพลงเดิน หรือจังหวะมาร์ชในแบบ ๔/๔ อันเป็นอัตราที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเดินแถวของทหารซึ่งเน้นที่ความกระชับฉับไว พร้อมเพรียง และปลูกใจอยู่เป็นพื้น) ด้วยเหตุนี้แล้ว เพลงชาติจึงมีอัตราจังหวะที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ด้วยการปรับความเร็วให้เร่งขึ้นหรือช้าลงได้ตามความเหมาะสม ซ้ำทั้งยังสามารถแสดงความคึกคัก กระฉับกระเฉง สง่าผ่าเผย องอาจ และปลูกใจออกมาผ่านทางบทเพลงได้พร้อมๆ กัน (สถาพร นิยมทอง, สัมภาษณ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

๒๓.๓) จังหวะหรือลีลาของเสียง (Rhythm) เนื่องจากโดยรวมแล้วเพลงชาติไทย ประกอบขึ้นด้วยลักษณะของจังหวะและลีลาในแบบโยยก (Dotted Rhythm) หรืออีกนัยหนึ่งคือแบบสตัดคาโต (Staccato) อันเป็นจังหวะและลีลาที่สามารถสร้างความกระฉับกระเฉงและคึกคักได้อยู่แล้วโดยธรรมชาติ ผ่านการใช้จุดกระตุกตรงตัวโน้ต (.) คล้ายกันกับทำนองแบบกระตุกเป็นจังหวะๆ (Gavotte) ของทางยุโรปอย่างฝรั่งเศส กล่าวคือมีลักษณะของตัวโน้ตที่เป็นเขบีต ๑ ชั้นประจุแล้ว ตามด้วยตัวโน้ต ๒ ชั้นตลอดทั้งบทเพลง ดังที่ อ. สถาพร นิยมทอง ได้กล่าวเสริมไว้ ดังนั้นแล้ว เพลงดังกล่าวจึงสามารถสร้างให้เกิดความคึกคัก กระฉับกระเฉง และตื่นตัวไปกับความหมายที่บทเพลงชาติต้องการสื่อได้โดยไม่มีอุปสรรคใดๆ

นอกจากนั้นในส่วนของจังหวะที่เป็นการเน้นนั้น (Accent) ยังแสดงให้เห็นว่าค่อยๆ มีการไต่ระดับการเน้นของจังหวะหนัก (Strong Beat) ขึ้นไปตั้งแต่ต้นเพลง จนไปเน้นความสำคัญสูงสุดอยู่ในช่วงปลายก่อนจบเพลง ณ จุดที่ทั้งองค์ประกอบทางดนตรีต่างๆ มาบรรจบพบกันกับคำร้องว่า "พลี" ตรงวรรคที่ ๗ ในวลีที่ว่า "...สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี..." (Accent / Climax) ในกรณีนี้ลักษณะดังกล่าว จึงยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าจังหวะในส่วนนี้นั้น เป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เนื้อร้องได้แสดงความหมายของความสำนึกและรักชาติจนสามารถยอมเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อประเทศชาติได้อย่างเต็มที่นั่นเอง (ณรงค์ แสงบุศย์, สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ตรงจุดนี้ เนื่องจากสาเหตุที่ เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องของความเร็วจังหวะ (Tempo / Speed) ที่กระชับพอเหมาะ ทั้งยังสามารถสร้างความสง่า ผ่าเผย ตื่นตัว และฮึกเหิมได้ ใน

เรื่องของอัตราจังหวะหรือเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Meter / Time Signature) ที่กระชับ จับใจ และสามารถปลุกใจได้โดยพร้อมเพรียงกัน และในเรื่องของจังหวะหรือลีลาของเสียง (Rhythm) ที่สามารถสร้างความกระฉับกระเฉง และคึกคักได้ ทั้งยังมีการเน้น (Accent) ของจังหวะหนักเบาที่เหมาะสม สอดคล้อง และช่วยเสริมเนื้อร้องให้สื่อความหมายได้ชัดเจน อยู่ในระดับที่สูงทั้งหมด ในกรณีนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเวลาหรือจังหวะ (Time) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ในระดับที่สูงอย่างไร้ข้อกังขาใดๆ

ตัวชี้วัดที่ ๒๔ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของทำนอง (Melody) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้างและเหมาะสมต่อคนไทยทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการวิเคราะห์เรื่องของท่วงทำนองในบทเพลงชาติไทยนั้น สามารถจำแนกให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติ ได้เป็น ๕ หัวข้อหลักๆ ด้วยกัน คือภาพรวมของทำนอง จังหวะของทำนอง มิตินของทำนอง ช่วงเสียงของทำนอง และทิศทางของทำนอง ดังต่อไปนี้

๒๔.๑) ภาพรวมของทำนองเพลงชาติไทย จากการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุญสุข ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน พบว่าเนื่องจาก เพลงชาติมีประเภทของบันไดเสียงในแบบที่เรียกกันว่า ไดอาโทนิค (Diatonic Scale) หรือในแบบที่ใช้ตัวโน้ต ๗ เสียง (โด เร มี ฟา ซอล ลา ที) ในชนิดที่เป็นบันไดเสียงหลัก อีกนัยหนึ่งก็คือเมเจอร์คีย์ หรือเมเจอร์สเกล (Major Key / Scale) โดยเฉพาะเจาะจงกว่านั้นก็คือ ชนิดซีเมเจอร์ (C Major) ซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว คีย์ทางเมเจอร์นี้จะให้ความสนุก สว่าง สดใส สง่าผ่าเผย อึกเหิม และปลุกใจอยู่เป็นทุนเดิม ด้วยเหตุนี้จึงตีความได้ว่า เพลงชาติไทย มีลักษณะของท่วงทำนองโดยรวมที่สนุก สว่าง สดใส และสง่าผ่าเผย ตลอดจนสามารถสร้างความตื่นตัว กระฉับกระเฉง อึกเหิม และปลุกใจได้อย่างไร้ข้อกังขา ดังลักษณะพื้นฐานของทางบันไดเสียงหลักหรือคีย์เมเจอร์ ซึ่งเป็นเสมือนตัวกำหนดแนวทางของทำนองทั้งหมดในบทเพลงเอาไว้

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงชาติควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ทำนองของบทเพลงเพิ่มเติม ยังพบว่าประเด็นสำคัญในเรื่องทำนองเพลงชาติไทยซึ่งจำต้องกล่าวถึง นั่นก็คือ เป็นที่น่าสังเกตได้ชัดว่า เพลงชาติฉบับดังกล่าว มีทำนองที่เป็นแบบเพลงสากล โดยไม่ได้มีกลิ่นอายของเพลงพื้นเมืองหรือเพลงประจำชาติไทยผสมผสานแทรกอยู่เลย ดังที่ได้เคยกล่าวถึงประเด็นทางจิตวิญญาณและกลิ่นอายความเป็นไทยในเพลง ก่อนหน้านี้ไว้บ้างแล้ว

โดยสรุปก็คือ ถ้าคิดตามสำนวนไทยโบราณที่กล่าวไว้ว่า “สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” แล้ว ทำนองของเพลงชาติไทยนั้น ไม่ได้สื่อถึงทั้งความเป็นไทย ความมีเลือดเนื้อเชื้อชาติไทย ตลอดจนความเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยเลยแม้แต่น้อย

มากไปกว่านั้นแล้ว จากการพินิจพิจารณาผลลัพ์ซึ่งได้มาจากการศึกษาในส่วนขององค์ประกอบทางดนตรีก่อนหน้านี้ พบว่ารากเหง้าทำนองของเพลงชาติไทยนั้น มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันกับเพลงกล่อมเด็ก (Lullaby) ของทางประเทศทางซีกโลกตะวันตกเป็นอย่างมาก ดังเช่นทำนองเพลงเอบีซี (ABCs Song) หรือเพลงทวินเคิล ทวินเคิล ลิทเทิล สตาร์ (Twinkle, twinkle, little star) เป็นอาทิ ผนวกบวกกับทำนองในช่วงต้นของบทเพลงเองยังมีส่วนที่คล้องจองกันกับเพลงชาติของประเทศฝรั่งเศสที่ชื่อ ลา มาร์แซลlez (La Marseillaise) ด้วยแล้ว จึงสามารถกล่าวได้ว่าทำนองของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนี้ ยังมีความยิ่งใหญ่และสมเกียรติไม่เพียงพอที่จะสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจ ความสำนึก และความรักชาติขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยชอบธรรม ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดทำนองโดยภาพรวมที่ประกอบด้วยเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในตนเองเป็นปฐมเหตุสำคัญนั่นเอง

๒๔.๒) จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm) ด้วยการสัมภาษณ์ข้างต้น ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ว่าจังหวะของทำนองในเพลงชาติไทยนั้น มีความสั้นยาวของระดับเสียงแต่ละเสียงซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นทำนองที่กระชับ คึกคัก และเหมาะสมลงตัว ต่อการสื่อความหมายในเรื่องของการสร้างสำนึกและความรักชาติ

๒๔.๓) มิติของทำนอง (Melodic Dimensions) จากการสัมภาษณ์ในครั้งเดียวกัน ยังพบว่ามิติของทำนองนั้น ยังสามารถแยกย่อยให้เห็นประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติได้ออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ความยาวและช่วงกว้างหรือพิสัย ดังนี้

๒๔.๓.๑) ความยาว (Length) เนื่องจากเพลงชาติมีทำนองส่วนที่สั้นที่สุดคือเข็บ ๒ ชั้น ($\cdot$) ซึ่งปรากฏอยู่เป็นตัวแรกของตัวโน้ต และที่ยาวที่สุดคือ ตัวขาวประจุด ($\cdot$) ซึ่งกินความยาวเท่ากับ ๓ ใน ๔ จังหวะของ ๑ ห้องเพลง (เช่นตรงคำว่า "ได้ทั้งมวล") ตลอดทั้งยังมีการจัดวางส่วนที่ยาวและสั้นเหล่านี้สลับกันไปมาตามความเหมาะสมและลงตัว ดังนั้นแล้ว ช่วงห่างระหว่างส่วนทำนองที่ยาวและส่วนทำนองที่สั้นนี้ จึงมีบทบาทอย่างมากในการสร้างช่วงเน้น ตลอดจนช่วยทำหน้าที่เป็นจุดพักรรคเพลง ให้ทำนองมีวรรคมีตอนที่เหมาะสมต่อการฟังและร้องอย่างเข้าถึงและสื่อความหมายที่ถูกต้องพร้อมกันไป

๒๔.๓.๒) ช่วงกว้างหรือพิสัย (Range) เนื่องด้วยเพลงชาติฉบับนี้มีช่วงกว้างหรือพิสัยของเสียงอยู่ในระดับบันไดเสียงหรือคีย์ซี (Key C / Key Do / C Do) โดยไม่มีแฟลต (b) และชาร์ป ($\#$) เข้ามาประกอบ ซ้ำทั้งยังได้กำหนดให้เสียงสูงสุดในเพลงดังกล่าวสูงไปแตะถึงแต่ละระดับ อี

หรือตัวมี (E / Mi) ตรงคำว่า “พลี” และ “ทวิ” ในวรรคที่ ๗ และ ๘ ตามลำดับ ส่วนเสียงต่ำสุดนั้นอยู่ที่ระดับ จี หรือตัวซอล (G / Sol) ตรงคำว่า “ประ” ในวรรคขึ้นต้นของบทเพลง ด้วยเหตุนี้เองบุคคลทั่วไปไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อนจึงได้สามารถขับร้องและเข้าถึงความหมายของความสัมพันธ์และรักชาติที่ตัวบทเพลงต้องการจะสื่อได้ในชีวิตจริง โดยไม่มีอุปสรรคมากนัก

๒๔.๔) ช่วงเสียง (Register) พบว่ามีทำนองที่อยู่ในช่วงเสียงระดับกลาง คือ ไม่สูงหรือต่ำมากจนเกินไป ตลอดทั้งภายในทำนองของบทเพลงก็ไม่มีการกระโดดข้ามจากช่วงเสียงหนึ่งไปยังอีกช่วงเสียงหนึ่ง จึงยังเป็นการง่ายต่อทุกคนที่จะสามารถมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้

๒๔.๕) ทิศทางของทำนอง (Direction) เนื่องจากเพลงชาติมีการกำหนดทิศทางของทำนองที่ค่อยๆ เริ่มไต่ระดับจากต่ำไปสูง (Build / Boost) หรือเรียงตัวกันไปเรื่อยๆ (Conjunct Progression) จนไปบรรจบกับเพดานเสียงสูงสุดของบทเพลง (Climax) ที่ระดับอี หรือตัวมี (E / Me) จากคำว่า “พลี” (ตัวที่ ๓ ของบันไดเสียง) หลังจากนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกที่แขวนหรือค้างอยู่อีกทั้งเพื่อลงท้ายให้บทเพลงจบลงอย่างสมบูรณ์ จึงต้องมาลงทำนองจบ (Resolution) อยู่ที่เสียงหลักของบทเพลงหรือโทนิคคีย์ (Tonic Key) ซึ่งในที่นี้คือตัวโด (Do) ทั้งนี้จึงสามารถตีความได้ว่า เพลงดังกล่าวมีทิศทางของทำนองที่ลงตัว ตลอดจนมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ความหมายในเรื่องของความสำนึกและรักชาติสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ณ จุดนี้ เมื่อพิจารณาแล้ว ถึงแม้ว่าองค์ประกอบทางดนตรีหลักๆ ในเรื่องของทำนองแทบทุกเรื่องในเพลงชาติไทยจะมีประสิทธิภาพในการสื่อสารอยู่ในระดับสูงทั้งหมดก็ตามที ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของจังหวะทำนอง (Melodic Rhythm) ที่กระชับชัดเจน และสามารถสร้างความคึกคัก กระฉับกระเฉงได้ ในเรื่องของมิติทำนอง (Melodic Dimensions) ด้านความสั้นยาว (Length) ที่เหมาะสม มีวรรคมีตอน และด้านช่วงกว้างหรือพิสัย (Range) ที่บุคคลทั่วไปสามารถขับร้องและเข้าถึงความหมายที่บทเพลงต้องการจะสื่อได้จริง ในเรื่องของช่วงเสียง (Register) ที่เรียบง่าย โดยอยู่ในระดับปานกลาง และในเรื่องของทิศทางทำนอง (Direction) ที่เรียงตัวกันอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม และลงท้ายบทเพลงได้อย่างสมบูรณ์ แต่เนื่องจากเพลงดังกล่าวปราศจากองค์ประกอบทางดนตรีสำคัญในเรื่องของทำนองโดยรวมที่ช่วยสื่อและแสดงให้เห็นถึงทั้งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แห่งความเป็นชาติไทยปรากฏร่วมอยู่ด้วย ดังนั้นแล้วจึงมีเหตุให้ต้องตีความสรุปว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องของทำนองที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้างและเหมาะสมต่อคนไทยทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่แค่เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ ๒๕ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเสียงประสาน (Harmony) ที่เป็นเพลงปลุกใจ ซึ่งเปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการศึกษาเรื่องของเสียงประสานในบทเพลงชาติไทย พร้อมทั้งความรู้ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ทำให้สามารถจัดแบ่งให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ ได้เป็น ๕ ประเด็นหลักๆ คือ ประเภทของเสียงประสานที่เกิดจากการขับร้อง และเสียงประสานที่เกิดจากเครื่องดนตรี รวมไปถึงการสร้างคอร์ด การจัดเรียงคอร์ด และความกลมกลืน ดังต่อไปนี้

๒๕.๑) เสียงประสานที่เกิดจากการขับร้อง เนื่องจากเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันนี้ ไม่ได้มีการขับร้องในแบบประสานเสียง ซึ่งจะทำให้เกิดสีสันของเสียงประสานที่แตกต่างหลากหลายออกไปอีก หากแต่มีความตั้งใจให้เป็นการขับร้องในแบบหมู่แทน ผลที่บังเกิดขึ้นตามมาจึงหนีไม่พ้นไปจากความเรียบง่ายของบทเพลงอันมีแก่ทุกคนในการปฏิบัติหรือขับร้องจริง ไม่ว่าจะทั้งที่เป็นผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในแวดวงดนตรีไต่ลงไป จนกระทั่งถึงเด็กในโรงเรียนตามต่างจังหวัดที่ทั้งขาดเครื่องมือเครื่องมือ อีกทั้งยังด้อยในเรื่องของทักษะและวิชาความรู้ในด้านดนตรีนี้อยู่มาก ไม่แต่เพียงเท่านั้น การขับร้องในแบบหมู่นี้เอง ยังช่วยสร้างให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกของความเป็นผืนปีกแผ่นและแน่นหนาของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอย่างสมัครสมานสามัคคี ซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดีพร้อมกันไป

๒๕.๒) เสียงประสานที่เกิดจากเครื่องดนตรี ด้วยเหตุที่ว่าในเพลงชาติไทยมีการใช้เสียงประสานผ่านทางเครื่องดนตรีแบบเต็มวงออร์เคสตรา (Orchestra) อยู่ตลอดทั่วทั้งบทเพลง สิ่งที่ดีติดตามจึงช่วยสร้างให้เกิดความหลากหลาย เปิดกว้าง ลื่นไหล และกลมกลืนในแง่ที่สอดรับต่อการปลุกใจ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดความภูมิใจและฮึกเหิมร่วมไปกับคนอื่นในชาติเพิ่มขึ้นไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง

๒๕.๓) การสร้างคอร์ด (Chord Construction) เนื่องจากเพลงชาติฉบับดังกล่าวจัดอยู่ในบันไดเสียงหลัก อีกนัยหนึ่งก็คือ เมเจอร์คีย์ หรือเมเจอร์สเกล (Major Key / Scale) ดังที่ อ. คุณฎีพนมมงคล ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า เป็นบันไดเสียงที่มีพื้นฐานของการสื่ออารมณ์ที่เปิดกว้าง สว่างสดใส สง่า กล้าหาญ และองอาจ ซ้ำทั้งยังเป็นบันไดเสียงหรือคีย์ซึ่งประเทศทั่วทั้งโลกใช้กันเป็นเพลงชาติ ดังนั้นแล้วคอร์ดสำคัญๆ (Chords) ที่ใช้จึงเป็นคอร์ดหลักที่เรียกว่าคอร์ด ๓ เสียง (Triads) ซึ่งประกอบไปด้วยคอร์ดที่ ๑ คอร์ดที่ ๔ และสุดท้ายคือคอร์ดที่ ๕ (Major Chords / Traditional Melody) ไม่ใช่

คอร์ดรองอื่นๆ ในขณะที่เวลานั้นก็มีการใช้คอร์ด ๔ เสียง (Seventh Chords) เข้ามาผสมผสานตรงตำแหน่งของคอร์ดหลักที่ ๕ ให้เกิดความกลมกลืนอยู่บ้าง ทั้งนี้คอร์ดทั้งหมดข้างต้นนั้น มีประโยชน์ในแง่ที่ว่า ช่วยผลักดันให้มีการเดินหรือเคลื่อนไหวเกิดขึ้น (Tension) ไม่ให้ตัวโน้ตเกิดการค้างแขวนอยู่ลอยๆ ได้ด้วยตัวของมันเอง หากแต่ต้องการตัวโน้ตถัดไปเข้ามารองรับและเคล้าตัวโน้ตก่อนหน้าให้ไหลลื่นเข้าหากัน (Harmony) ทำให้คนฟังและเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งยังทำให้ฟังแล้วเกิดความรู้สึกโล่ง สว่าง สบาย ตลอดจนเปิดกว้างต่อการรับฟังและเข้าถึงพร้อมๆ กันไป

๒๕.๔) การจัดเรียงคอร์ด (Chord Progression) เนื่องจากบทเพลงมีการใช้คอร์ดหลัก ๓ เสียง (Triads) อยู่เป็นพื้น (Primary Chords) บวกกับการผสมผสานคอร์ด ๔ เสียง (Seventh Chords) เข้ามาบางส่วน เพราะฉะนั้นโน้ตทุกตัวในคอร์ดดังกล่าวจึงสามารถครอบคลุมทุกบันไดเสียงทั้งหมดเอาไว้ได้แล้ว กล่าวคือ คอร์ดที่ ๑ จะประกอบด้วย โด มี และซอล คอร์ดที่ ๔ จะประกอบด้วย ฟา ลา และโด ส่วนคอร์ดที่ ๕ ก็จะประกอบด้วย ซอล ที และเร นอกเหนือไปจากนี้ ก็ยังมีคอร์ดรองอื่นๆ อีก (Secondary Chords) ที่เข้ามาช่วยกล่อมเคล้าให้เพลงมีทั้งความหนักแน่นที่จะปลุกใจให้กล้าลุยตาม และกลมกลืนที่จะสื่อความสำนึกและความรักชาติออกมาทางเสียงร้องมากยิ่งขึ้น

๒๕.๕) ความกลมกลืน (Consonance) เนื่องจากเพลงชาติไทยไม่ได้เป็นเพลงที่ต้องการจะสื่อเพียงแค่อารมณ์ ความรู้สึก และน้ำหนักในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างโดดๆ ดังนั้นแล้วบทเพลงจึงได้ถูกสร้างขึ้นมาให้มีการเน้นและผ่อนในบางช่วง กล่าวคือ ในส่วนที่ต้องการเน้นถึงความกระชับ ตื่นตัว และหนักแน่น ก็จะใช้คอร์ดเมเจอร์ (Major Chord) สำหรับส่วนที่เป็นเพียงจุดพักหรือจุดเชื่อมต่อ ก็จะใช้คอร์ดรองหรือคอร์ดไมเนอร์ (Minor Chord) เข้ามาช่วยเสริมให้เกิดความกลมกลืนขึ้นมา ในที่นี้โดยรวมๆ แล้ว ถือได้ว่าเสียงประสานในเพลงชาติมีความกลมกลืนที่ลงตัวทั้งต่อการปลุกใจและสร้างความสำนึกรักชาติผ่านทางเสียงร้องได้ เพราะเมื่อฟังแล้วไม่รู้สึกแขวนหรือค้างอยู่กับที่ แต่ทั้งนี้ยัยหนึ่งก็อาจมีความคุ้นชินที่ได้ฟังมาเป็นเวลานานเข้ามาเป็นหนึ่งในหลายๆ ปัจจัยประกอบด้วยเช่นกัน

ตรงจุดนี้ เนื่องจากเหตุที่ว่า เพลงชาติไทยมีองค์ประกอบทางดนตรีทั้งในเรื่องของเสียงประสานจากการขับร้องในลักษณะปลุกใจ ซึ่งเรียบง่ายและเหมาะสมต่อทุกคนในการขับร้องจริง ในเรื่องของเสียงประสานจากเครื่องดนตรีที่มีลักษณะปลุกใจเช่นกันกับการขับร้อง แต่มีความหลากหลาย และเปิดกว้างต่อการรับฟังมากกว่า ในเรื่องของการสร้างคอร์ด (Chord Construction) ที่อยู่ในบันไดเสียงหลักหรือเมเจอร์คีย์ (Major Key / Scale) ซึ่งให้ความรู้สึกเปิดกว้าง สว่าง สดใส และเป็นไปตามมาตรฐานสากล ในเรื่องของการจัดเรียงคอร์ด (Chord Progression) ที่ครอบคลุมทุกบันไดเสียง

จนสร้างความไหลลื่นในตัวของเพลงได้อย่างเหมาะสม และในเรื่องของความกลมกลืน (Consonance) ระหว่างช่วงของอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการจะเน้นและผ่อนในบทเพลงที่ลงตัว อันถือได้ว่ามีประสิทธิภาพในการสื่อสารอยู่ในระดับที่สูงทั้งหมดทุกเรื่อง ดังนั้นแล้วจึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องของเสียงประสาน (Harmony) ที่เป็นเพลงปลุกใจ ซึ่งเปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ในระดับที่สูงด้วยเช่นเดียวกัน

ตัวชี้วัดที่ ๒๖ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของระบบเสียง (Tonality) ที่เรียบง่าย และเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการศึกษา พบว่า เนื่องจากเพลงชาติไทยมีลักษณะของระบบเสียงที่เป็นแบบระบบเสียงหลัก (Tonal Music) คือ ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงหรือคีย์เลยตลอดทั้งบทเพลง ระบบเสียงในเพลงชาติจึงมีลักษณะที่เรียบง่าย เปิดกว้าง และเหมาะสมอย่างมากต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อบทเพลงให้ความรู้สึกจบ ณ ขณะที่การประสานเสียงจบลงที่คอร์ดซึ่งสร้างขึ้นจากเสียงหลัก ซึ่งในที่นี้ก็คือระดับบันไดเสียงซี หรือคีย์ซี (C Key / Major) อีกนัยหนึ่งก็คือคอร์ดหลักอันเป็นคอร์ดที่ ๑ หรือเสียงโด (Do) ดังคำให้สัมภาษณ์ของ อ. คุณฤๅ พนมยงค์ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจึงไม่พ้นไปจากความลงตัวและสมบูรณ์แบบในตัวเองของระบบเสียงในเพลงชาติไทย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่ช่วยให้บทเพลงสามารถสร้างแรงปลุกใจขึ้นมาได้ ตลอดจนยังเป็นผลให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและเข้าใจความหมายต่างๆ บทเพลงต้องการที่จะสื่อถึง ได้จากความเรียบง่ายและเปิดกว้างของบทเพลงนั่นเอง (คุณฤๅ พนมยงค์, สัมภาษณ์, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐)

ในการนี้ จึงสามารถตีความได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของระบบเสียง (Tonality) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ในระดับที่สูงเป็นผลตามมา

ตัวชี้วัดที่ ๒๗ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของสีสันเสียง (Tone Color) ที่หลากหลายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุญชัย ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน รวมไปถึงการศึกษาเรื่องของสีสันเสียงในเพลงฉบับดังกล่าวตามองค์ประกอบทางดนตรีซึ่งได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้ พบว่าในเรื่องของสีสันเสียงข้างต้น สามารถคัดแยกให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติ ได้เป็น ๒ ประเภทด้วยกัน คือ เสียงร้องของมนุษย์ และเสียงของเครื่องดนตรี ดังต่อไปนี้ (ณรงค์ แสงบุญชัย, สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

๒๗.๑) สีสันจากเสียงร้องของมนุษย์ (Human singing Voices) เนื่องจากในบทเพลงมีลักษณะของสีสันทางเสียงร้อง ที่เป็นการขับร้องหมู่ โดยไม่ได้มีการประสานเสียงจากเสียงร้องของมนุษย์ซึ่งมีอยู่หลากหลายระดับ อีกทั้งยังมีทำนองเพียงทำนองเดียวตลอดทั้งบทเพลง ด้วยเหตุนี้เมื่อมองโดยผิวเผินแล้ว อาจเห็นได้ว่าเป็นความอ่อนด้อยทางด้านวิชาการ เมื่อเปรียบเทียบกับเพลงชาติของนานาอารยประเทศอื่นๆ ตลอดจนมีส่วนทำให้บทเพลงชาติมิตีและความลึกซึ้งเท่าที่สมควรจะเป็น ดังคำให้สัมภาษณ์ของ อ. คุชฎี พนมยงค์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาขับร้อง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงให้ลึกซึ้งขึ้นไปอีก การกระทำดังกล่าวกลับมีความตั้งใจและมุ่งหวังให้ทุกคนสามารถขับร้องได้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในด้านดนตรี หรือไม่มีก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อของการประสานเสียง (คุชฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, อ้างถึงแล้ว)

๒๗.๒) สีสันจากเสียงของเครื่องดนตรี (Music Instruments) เนื่องด้วยบทเพลงชาติมีลักษณะของสีสันทางเครื่องดนตรี ที่เป็นการเล่นแบบเต็มวงออร์เคสตรา (Orchestra) โดยใช้เครื่องดนตรีที่สำคัญแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเครื่องสายอย่างไวโอลิน วิโอล่า วิโอลอนเชลโล ดับเบิลเบส เครื่องลมไม้อย่างฟลูต คลาริเน็ต บาสซูน โอโบ ทรัมเป็ต ทรอมโบน ทูบา ฮอว์น รวมไปถึงเครื่องตีประกอบจังหวะอื่นๆ ผลลัพธ์ที่ติดตามจึงช่วยสร้างให้เกิดสีสันทางเสียงของเครื่องดนตรีที่หลากหลาย ลื่นไหล เปิดกว้าง และกลมกลืนต่อการเป็นบทเพลงปลุกใจอย่างไม่ยากลำบาก

ตรงจุดนี้ เนื่องจากเหตุที่ว่า เพลงชาติไทยมีองค์ประกอบทางดนตรีทั้งในเรื่องของสีสันจากเสียงร้องของมนุษย์ (Human singing Voices) ที่เปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนในการขับร้องจริง และสีสันจากเสียงของเครื่องดนตรี (Music Instruments) ที่หลากหลาย ลื่นไหล เปิดกว้าง และกลมกลืนในตัวเอง อันจัดได้ว่าสีสันทั้งสองมีประสิทธิภาพในการสื่อสารอยู่ในระดับที่สูงพอๆ กัน ดังนั้นแล้วจึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของสีสันเสียง (Tone Color) ที่หลากหลายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ในระดับที่สูงด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ ๒๘ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องลักษณะของเสียง (Characteristics of Sound) ที่เป็นเพลงปลุกใจให้เกิดความตื่นตัว อดทน และฮึกเหิม

จากการวิเคราะห์ลักษณะของเสียงในเพลงชาติไทย พร้อมกับการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันคุณแล้ว พบว่าเรื่องลักษณะของเสียงข้างต้น สามารถจำแนกให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติ ได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ๆ คือ ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับความดังค่อย และลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก ดังนี้ (ณรงค์ แสงบุศย์, สัมภาษณ์, อ้างถึงแล้ว)

๒๘.๑) ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับความดังค่อย (Dynamic) เนื่องจากในช่วงแรกของบทเพลงมีการขึ้นเสียงที่ทำให้เกิดความรู้สึกสง่าผ่าเผยปานกลาง จากนั้นจึงค่อยๆ เริ่มได้ระดับความดังขึ้นเรื่อยๆ (Crescendo) ไปจนถึงช่วงกลางเพลงที่จะผ่อนเสียงลงมา เพื่อให้เกิดลีลาหรือลีลาของบทเพลงที่เปลี่ยนรสชาติออกไป หลังจากนั้นจึงเริ่มได้ระดับความดังใหม่ มุ่งไปถึงช่วงก่อนสุดท้ายของบทเพลงซึ่งเป็นจุดสูงสุดของการเน้น (Accent / Climax) จนมาถึงการลงท้ายบทเพลงด้วยเสียงหลัก (Tonic) ที่ช่วยเสริมให้เพลงเกิดความลงตัว เพราะฉะนั้นเมื่อก้าวไปแล้ว ตลอดทั้งบทเพลงจึงอัดแน่นและคั่นแทรกไปด้วยลีลาความรู้สึกในลักษณะที่จงใจให้เกิดความตื่นตัว กระฉับกระเฉง ฮึกเหิม และปลุกใจ จวบจนกระทั่งการลงท้ายบทเพลงด้วยเสียงหลักที่ยังคงไว้ซึ่งความสง่าและคึกคักใหญ่ ด้วยการสื่อสารผ่านลักษณะเสียงของความดังค่อย และสั้นยาวที่แตกต่าง หลากหลาย และครบถ้วนในเวลาเดียวกัน ดังที่ อ. สถาพร นิยมทอง ได้กล่าวเสริมถึงการกระทำข้างต้นว่าเป็นเพราะไม่ต้องการให้เกิดอารมณ์ที่ซ้ำซากอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งอยู่อย่างโดดๆ กล่าวคือมีความตั้งใจที่จะปล่อยและเน้นอารมณ์ร่วมในบางช่วงให้ผ่อนหรือเข้มข้นขึ้นเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม (สถาพร นิยมทอง, สัมภาษณ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

๒๘.๒) ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก (Expressions) เนื่องด้วยในประเด็นลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึกนี้ ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบันไดเสียงซึ่งเป็นคีย์เมเจอร์ ในคีย์ซี อันเป็นคีย์แห่งความสว่าง สดใส สง่าผ่าเผย ฮึกเหิม และองอาจ รวมไปถึงเรื่องของจังหวะ ทำนอง ความดังค่อย การเน้น และอื่นๆ ที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้แล้วก่อนหน้านี้ ในที่นี้ จึงขอสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวแต่โดยกระชับว่า เพลงชาติไทยมีลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความรู้สึก รวมไปถึงด้วยเสียงร้องที่หมายจะสื่อถึงความสามัคคี ความสำนึก และความรักชาติอยู่ตลอด

อนึ่ง เนื่องจากสาเหตุที่ เพลงชาติไทยมีองค์ประกอบทางดนตรีทั้งในเรื่องลักษณะของเสียงเกี่ยวกับความดังค่อย (Dynamic) และลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการกำหนดความรู้สึก (Expressions) ที่แตกต่าง หลากหลาย ครบถ้วน และทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่สั่นไหว อยู่ในระดับที่สูงพอกันทั้งคู่ ดังนั้นแล้วจึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องลักษณะของเสียง (Characteristics of Sound) ที่เป็นเพลงปลุกใจให้เกิดความตื่นตัว องอาจ และฮึกเหิม อยู่ในระดับที่สูงด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ ๒๘) คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของรูปพรรณหรือพื้นผิว (Texture) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องของรูปพรรณหรือพื้นผิวในบทเพลงตามองค์ประกอบทางดนตรีจาก ส่วนก่อนหน้า พร้อมกับการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน คุณแล้ว พบว่าเนื่องจากเพลงชาติไทยนั้น ประกอบกันขึ้นมาจากรูปพรรณหรือพื้นผิวในลักษณะที่ เรียกว่าแบบโฮโมโฟนิค (Homophonic texture) กล่าวคือ มีการใช้เสียงร้องเพียงเสียงเดียว ผสมผสานกันกับเสียงของเครื่องดนตรีอื่นๆ ไปตลอดทั่วทั้งบทเพลงจนจบ เพราะฉะนั้นแล้ว รูปพรรณหรือพื้นผิวในบทเพลงชาติไทยจึงจัดได้ว่ามีความเรียบง่ายอยู่มาก ตลอดทั้งเมื่อมีความเรียบง่ายเกิดขึ้น ผลที่ตามมาก็คือความเข้าถึงและเข้าใจในความหมายที่บทเพลงต้องการจะสื่อ โดยแท้ นั้นเอง ไม่เหมือนกับเพลงที่มีลักษณะอื่นๆ ซึ่งซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไป จนยากแก่การที่คนธรรมดาสามัญจะสามารถรับฟังได้โดยสะดวก

ในการนี้ จึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของ รูปพรรณหรือพื้นผิว (Texture) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ใน ระดับที่สูงเป็นผลตามมา

ตัวชี้วัดที่ ๓๐ คือ การมีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของรูปแบบ (Forms) ที่เรียบง่าย และ เปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

จากการวิเคราะห์เรื่องของรูปแบบภายในบทเพลงชาติชาติไทย ควบคู่กับการสัมภาษณ์ น.อ. ณรงค์ แสงบุศย์ ร.น. ผู้อำนวยการเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันคุณแล้ว พบว่าเรื่องของรูปแบบข้างต้น สามารถจำแนกให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและรักชาติ ได้เป็น ๓ ส่วนสำคัญ คือ ส่วนองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเพลง ส่วนโครงสร้างของรูปแบบเพลง และส่วนลักษณะของ รูปแบบเพลง ดังต่อไปนี้

๓๐.๑) องค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเพลง เนื่องจากเพลงชาติไทย เป็นเพียงบทเพลงที่มี โครงสร้างของรูปแบบขนาดเล็ก ซ้ำทั้งยังมีแนวทำนองและเอกภาพที่เด่นชัด ตลอดจนไม่มีความ แตกต่างและหลากหลายมาจนเกินไป รวมไปถึงมีความยาวเพลงเพียงแค่ประมาณ ๔๑ วินาที หรือ เกือบ ๑ นาทีเต็ม อันเป็นความยาวที่เป็นมาตรฐานเช่นเดียวกันกับประเทศส่วนใหญ่ในโลก ดังนั้นจึง สามารถกล่าวได้ว่า ตัวของบทเพลงชาติเองมีความเรียบง่ายอยู่มาก จนไม่พอเพียงที่จะก่อร่างสร้างตัว ออกมาเป็นรูปแบบที่ลึกซึ้งและซับซ้อนได้ ซึ่งเมื่อตีความแล้วจะพบว่าความเรียบง่ายดังกล่าว นั้น มี ผลดีมากกว่าผลเสีย ในด้านที่ทุกคนสามารถรับรู้ รับฟัง จดจำ และขับร้อง ตลอดจนเข้าถึงความหมาย ที่บทเพลงต้องการจะสื่อออกมาทางเสียงร้องได้จริง

๓๐.๒) โครงสร้างของรูปแบบเพลง เนื่องจากโครงสร้างของประโยค (Phrase Structure) ภายในบทเพลงชาตินั้น มีอยู่ทั้งสิ้น ๒ ประโยคเพลง (อาจมองให้เป็นหนึ่งประโยคก็ได้) ซึ่งก็คือ ๔ บรรทัดเพลง หรือเท่ากับ ๑๖ ห้องเพลง อันถือได้ว่าเป็นเพลงที่มีโครงสร้างเล็กและสั้นเพลงหนึ่ง ผนวกบวกกับความจำเป็นที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานที่ง่ายต่อการรับรู้ จดจำ เข้าใจ และขับร้อง ดังนั้นด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เพลงชาติทั้งไม่ปรากฏ และไม่สามารถจำแนกโครงสร้างของรูปแบบในบทเพลงออกมาได้ อย่างอย่างละเอียดลึกซึ้งและตายตัว ว่าส่วนใดเป็นส่วนหรือตอนหลัก (Principle Sections) และส่วนใดที่เป็นส่วนหรือตอนประกอบเฉพาะของบทเพลง (Functional Sections) อันได้แก่ ส่วนนำ (Introduction) ส่วนเสนอทำนองหลัก (Exposition) ส่วนพัฒนาทำนอง (Development) ส่วนย้อนกลับคืน (Recapitulation) ส่วนปิดท้าย(Coda) และส่วนเชื่อมต่อ (Transition / Bridge) ทั้งนี้ ความเรียบง่ายดังกล่าว จึงมีส่วนสนับสนุนอย่างมากต่อบุคคลทั้งหลายในการรับรู้ จดจำ ขับร้อง และเข้าใจในความหมายที่เพลงต้องการจะสื่อถึงได้เพิ่มสูงขึ้นด้วย

๓๐.๓) ลักษณะของรูปแบบเพลง ถึงแม้เพลงชาติจะมีความยาวของบทเพลงที่เล็กและสั้นจนไม่สามารถจัดอยู่ในรูปแบบเพลงหลักๆ ได้ เว้นแต่ว่ารูปประโยคที่พอจะจัดให้เข้าข่ายได้แต่เพียงส่วนแรกของรูปแบบของไบนารี (Binary Form) แต่อย่างไรก็ดีถือว่าบทเพลงมีความสมบูรณ์ต่อการถ่ายทอดความปลุกใจให้คล้อยตามอยู่ในตัว จากการจบลงท้ายด้วยเสียงหลักหรือเสียงโทนิค (Tonic) ซึ่งคุมบังเหียนเสียง (Tone) และความรู้สึกรักของความรัก สง่าผ่าเผย ตื่นตัว กระฉับกระเฉง องอาจ และฮึกเหิมเอาไว้ตั้งแต่ต้นนั่นเอง (ณรงค์ แสงบุศย์, สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ในที่นี้ เนื่องจากเหตุที่ว่า เพลงชาติไทยมีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวม ทั้งในเรื่ององค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบเพลง โครงสร้างของรูปแบบเพลง และลักษณะของรูปแบบเพลง ที่เรียบง่ายและเหมาะสมต่อทุกคนในการรับรู้ รับฟัง จดจำ ขับร้อง ตลอดจนเข้าใจในความหมายในเรื่องของความสำนึกและรักชาติที่บทเพลงต้องการจะสื่อได้ อยู่ในระดับที่สูงโดยทัดเทียมกัน ดังนั้นแล้วจึงสามารถตีความสรุปได้ว่า เพลงชาติไทย มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของรูปแบบเพลง (Forms) ที่เรียบง่าย และเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อยู่ในระดับที่สูงด้วยเช่นเดียวกัน

ณ จุดนี้ หลังจากที่ได้นำเสนอผลการศึกษาวเคราะห์ประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยในการสร้างความสำนึกและความรักชาติโดยเปรียบเทียบและเทียบเคียงกันกับตัวชี้วัด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไว้ใช้เป็นเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพของเรื่องดังกล่าว โดยละเอียดและลึกซึ้งแล้วนั้น ในส่วนที่เชื่อมโยงกันต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะขอทำการนำเสนอตารางสรุปเปรียบเทียบและเทียบเคียงระหว่างแต่ละตัวชี้วัดดังกล่าว กับเนื้อร้อง ความหมาย ตลอดจนองค์ประกอบทางด้านดนตรีอื่นๆ ภายในบทเพลงชาติไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในหน้าถัดไป

ตารางที่ ๔.๑ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเนื้อร้อง ความหมาย และองค์ประกอบทางดนตรีของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ

ข้อที่	ตัวชี้วัด (Indicators) ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักที่มีต่อชาติของเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน	เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
๑.	มีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ถึงความสำคัญและสารประโยชน์ของทั้งประเทศชาติ ตลอดจนคนในชาติ ในอันที่จะต้องทำนุบำรุงและรักษาและเกื้อกูลกัน (Unity)	√			
๒.	มีเนื้อร้อง และความหมายโดยรวมที่บ่งชี้ถึงคุณสมบัติ และเอกลักษณ์ที่มีอยู่ร่วมกันของคนในชาติ (Solidarity)			√	
๓.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกันของคนในชาติ		√		
๔.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงความสำคัญของคนในชาติ อันมีต่อการดำรงอยู่ของประเทศ	√			
๕.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงปลุกใจคนในชาติให้เกิดพลังความตื่นตัว และฮึกเหิม โดยพร้อมเพรียงกัน	√			
๖.	มีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยเกื้อหนุนให้คนในชาติเกิดการเข้าถึงและเข้าใจในทั้งบทบาท หน้าที่ และความมีส่วนร่วมรับผิดชอบ อันพึงสมควรกระทำให้แก่ชาติ ไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง		√		
๗.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงบุญคุณ หรือคุณค่าความสำคัญของทั้งบรรพชนและมรดกตกทอดต่างๆ ที่ยังคงหลงเหลือและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่ว่า หากขาดไป ทั้งประเทศชาติและคนในชาติก็น่าจะมีอันต้องดำรงคงอยู่ได้อย่างยากลำบาก			√	
๘.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงสิ่งยึดเหนี่ยวที่สามารถทำให้คนในชาติ เกิดความรู้สึกขึ้นมาได้ว่าตนเองนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในชาติ อันจะนำมาซึ่งความรักใคร่ กลมเกลียว และร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันในทุกเงื่อนไข			√	
๙.	มีเนื้อร้องและความหมายที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชาติเกิดความรู้สึกในลักษณะของปรารถนาที่จะทำอะไรบางสิ่งบางอย่าง เพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติของคน		√		

ข้อที่	ตัวชี้วัด (Indicators) ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักที่มีต่อชาติของเนื้อเรื่องและความหมายในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน	เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
๑๐.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงความเป็นเจ้าของ ผูกพัน และหวงแหนในทุกๆ องค์ประกอบที่เป็นของชาติ		√		
๑๑.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และความนิยมชมชอบในทั้งประเทศชาติ และเพื่อนร่วมชาติของคน			√	
๑๒.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงความจงรักภักดีอันสูงสุดที่สามารถมีให้ได้แก่ชาติ	√			
๑๓.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงปริบทและช่วงเวลาซึ่งเป็นอมตะตลอดกาล ในอันที่จะนำมาซึ่งความสำนึกและรักชาติที่ไม่เสื่อมคลายไปตามปริบทและช่วงเวลาซึ่งแปรเปลี่ยนไป			√	
๑๔.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงแก่นความคิดหลัก (Theme) ของความเป็นไทยที่ครบถ้วนชัดเจน และเหมาะสมต่อคนไทย เช่น ความรักกันฉันครอบครัวและญาติพี่น้อง ความพอเพียง ความกตัญญูกตเวทิตา ความเกรงใจ ความมีเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีศีลธรรมจรรยา ฯ			√	
๑๕.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงโครงเรื่อง (Plot) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพของลำดับเหตุการณ์สำคัญ โดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์		√		
๑๖.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงฉาก (Scene) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพและสถานการณ์ โดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์			√	
๑๗.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงตัวละคร (Character) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพ โดยรวมของทั้งพลเมืองและบุคคลอื่นซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเทศไทยที่สมบูรณ์		√		
๑๘.	มีเนื้อเรื่องและความหมายที่บ่งชี้ถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันกับสิ่งต่างๆ (Interaction & Conflict) ที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ถึงประเด็นของความไม่ลงรอยในอดีต และสามารถที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาชาติต่อไปในอนาคต		√		

ข้อที่	ตัวชี้วัด (Indicators) ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักที่มีต่อชาติของเนื้อร้องและความหมายในเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน	เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
๑๙.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงสัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) ซึ่งผสมผสานแทรกอยู่ใน ในอันที่จะนำมาซึ่งมิตีและจินตนาการหรือจินภาพของชาติที่กว้างไกลและลึกซึ้ง				√
๒๐.	มีเนื้อร้องและความหมายที่บ่งชี้ถึงทั้งมุมมองโดยภาพรวม (Point of View) มุมมองในเรื่องของความสำนึกและความรักชาติ ที่เปิดกว้างและเข้าถึงทุกคนในชาติได้อย่างถ้วนทั่วและเหมาะสม			√	
๒๑.	มีองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวม ที่บ่งชี้ถึงรากเหง้าทางจิตวิญญาณ ตลอดจนความมีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์แห่งชาติไทย			√	
๒๒.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของการออกเสียงร้อง (Tone) ที่กระชับและสื่อความหมายในประเด็นของชาติได้ชัดเจน	√			
๒๓.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเวลาหรือจังหวะ (Time) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้าง และเหมาะสมต่อทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
๒๔.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของทำนอง (Melody) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้างและเหมาะสมต่อคนไทยทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย		√		
๒๕.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเสียงประสาน (Harmony) ที่เป็นเพลงปลุกใจ ซึ่งเปิดกว้างและเหมาะสมต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
๒๖.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของระบบเสียง (Tonality) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
๒๗.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของสีสันเสียง (Tone Color) ที่หลากหลายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
๒๘.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องลักษณะของเสียง (Characteristics of Sound) ที่เป็นเพลงปลุกใจให้เกิดความตื่นตัว องอาจ และฮึกเหิม	√			
๒๙.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของรูปพรรณหรือพื้นผิว (Texture) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
๓๐.	มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของรูปแบบ (Forms) ที่เรียบง่าย และเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	√			
รวม	ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันทุกตัวชี้วัด	๑๒	๘	๕	๑

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ภายหลังจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน ในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ ผ่านการเปรียบเทียบและเทียบเคียงกับตัวชี้วัดจำนวน ๓๐ ตัว ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างไว้แต่ต้น ปรากฏผลลัพธ์หรือข้อค้นพบซึ่งสามารถสรุปถึงความมีประสิทธิภาพ โดยเบื้องต้น ออกมาเป็นระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนได้ จำนวนทั้งสิ้น ๔ ลำดับชั้นด้วยกัน โดยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก หรืออีกนัยหนึ่งคือ จากลำดับชั้นที่ไม่ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติอยู่เลย ไปจนถึงลำดับชั้นที่มีประสิทธิภาพอยู่มาก ได้ดังนี้

ลำดับชั้นที่หนึ่ง คือ พบว่าเพลงชาติไทย มีอยู่ ๑ ประเด็นด้วยกัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ที่ไม่มีความตรงหรือสอดคล้องและเกี่ยวโยงกันกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติใดๆ เลย หากขยายความแล้วก็คือ (๑.) ประเด็นที่ว่าเพลงชาติไทยไม่มีเนื้อร้อง และความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจซึ่งคนในชาติมีอยู่ร่วมกัน อาทิ การเป็นประเทศเกษตรกรรมที่กำลังพัฒนา ฯ

ลำดับชั้นที่สอง คือ พบว่าเพลงชาติไทย มีอยู่ ๕ ประเด็นด้วยกัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ที่มีความตรงหรือสอดคล้องและเชื่อมโยงกันกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติอยู่ในระดับน้อย อันได้แก่ (๑.) ประเด็นที่ว่าเพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่ช่วยบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติ และเอกลักษณ์ที่คนในชาติมีอยู่ร่วมกัน (๒.) บ่งชี้ถึงบุญคุณและคุณค่า ความสำคัญของทั้งบรรพชนและมรดกตกทอดต่างๆ ที่ยังคงหลงเหลือและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่ว่าหากขาดไป ทั้งประเทศชาติและคนในชาติก็น่าจะมีอันต้องดำรงคงอยู่ได้อย่างยากลำบาก (๓.) บ่งชี้ถึงสิ่งยึดเหนี่ยวที่สามารถทำให้คนในชาติ เกิดความรู้สึกขึ้นมาได้ว่าตนเองนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในชาติ อันจะนำมาซึ่งความรักใคร่ กลมเกลียว และร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันในทุกเงื่อนไข (๔.) บ่งชี้ถึงความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และความนิยมชมชอบในทั้งประเทศชาติ และเพื่อนร่วมชาติของตน (๕.) บ่งชี้ถึงปริบทและช่วงเวลาซึ่งเป็นอมตะตลอดกาล ในอันที่จะนำมาซึ่งความสำนึกและรักชาติที่ไม่เสื่อมคลายไปตามปริบทและช่วงเวลาซึ่งแปรเปลี่ยนไป (๖.) บ่งชี้ถึงแก่นความคิดหลัก (Theme) ของความเป็นไทยที่ครบถ้วนชัดเจน และเหมาะสมต่อคนไทย (๗.) บ่งชี้ถึงฉาก (Scene) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพและสถานการณ์โดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์ (๘.) บ่งชี้ถึงมุมมอง (Point of View) โดยภาพรวม มุมมองในเรื่องของความสำนึก และมุมมองในเรื่องของความรักชาติ ที่เปิดกว้างและเข้าถึงทุกคนในชาติได้อย่างถ้วนทั่วและเหมาะสม (๙.) และสุดท้ายคือ มืองค์ประกอบทางดนตรีโดยรวมที่ช่วยบ่งชี้ให้เห็นถึงรากเหง้าทางจิตวิญญาณ อีกทั้งความมีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์แห่งชาตินั้นเอง

ลำดับชั้นที่สาม คือ พบว่าเพลงชาติไทย มีอยู่ ๘ ประเด็นด้วยกัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ ที่มีความตรงหรือสอดคล้องและเชื่อมโยงกันกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติอยู่ในระดับปานกลาง อันได้แก่ (๑.) ประเด็นที่ว่าเพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่ช่วยบ่งชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกันของคนในชาติ (๒.) ช่วยเกื้อหนุนให้คนในชาติเกิดการเข้าถึงและเข้าใจในทั้งบทบาท หน้าที่ และความมีส่วนร่วมรับผิดชอบ อันพึงสมควรกระทำให้แก่ชาติ ไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง (๓.) ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชาติเกิดความรู้สึกในลักษณะของความปรารถนาที่จะทำอะไรบางสิ่งบางอย่าง เพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติของตน (๔.) บ่งชี้ถึงความเป็นเจ้าของ ผูกพัน และห่วงแหนในทุกๆ องค์ประกอบที่เป็นของชาติ (๕.) บ่งชี้ให้เห็นถึงโครงเรื่อง (Plot) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพของลำดับเหตุการณ์สำคัญโดยรวมของประเทศไทยที่สมบูรณ์ (๖.) บ่งชี้ให้เห็นถึงตัวละคร (Character) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งภาพโดยรวมของทั้งพลเมืองและบุคคลอื่นซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเทศไทยที่สมบูรณ์ (๗.) บ่งชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันกับสิ่งต่างๆ (Interaction & Conflict) ที่ครบถ้วนและชัดเจน ในอันที่จะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ถึงประเด็นของความไม่ลงรอยในอดีต และสามารถที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาชาติต่อไปในอนาคต ตลอดจน (๘.) มีองค์ประกอบทางดนตรี ในเรื่องของเวลาหรือจังหวะ (Time) ที่เป็นเพลงปลุกใจ รวมไปถึงเปิดกว้าง และเหมาะสมต่อทุกคนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

ลำดับชั้นที่สี่ คือ พบว่าเพลงชาติไทย มีอยู่ ๑๒ ประเด็นด้วยกัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๐ ที่มีความตรงหรือสอดคล้องและเชื่อมโยงกันกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติอยู่ในระดับสูง อันได้แก่ (๑.) ประเด็นที่ว่าเพลงชาติไทยมีเนื้อร้องและความหมายโดยรวมที่ช่วยบ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและสารประโยชน์ของทั้งประเทศชาติ ตลอดจนคนในชาติ ในอันที่จะต้องทำนุบำรุงและรักษาและเกื้อกูลกัน (๒.) บ่งชี้ถึงความสำคัญของคนในชาติ อันมีต่อการดำรงอยู่ของประเทศ (๓.) บ่งชี้ถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงปลุกใจคนในชาติให้เกิดพลังกำลังความตื่นตัวอย่างฮึกเหิม และ (๔.) บ่งชี้ถึงความจงรักภักดีอันสูงสุดที่สามารถมีให้ได้แก่ชาติ ตลอดจน (๕.) ยังมีองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องของการออกเสียงร้อง (Tone) ที่กระชับและสื่อความหมายในประเด็นของชาติได้ชัดเจน (๖.) มีเวลาหรือจังหวะ (Time) ที่เป็นเพลงปลุกใจและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย (๗.) มีเสียงประสาน (Harmony) ที่เป็นเพลงปลุกใจ ซึ่งเปิดกว้างต่อการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย (๘.) มีระบบเสียง (Tonality) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนใน

การมีปฏิสัมพันธ์ด้วย (๕.) มีสีสันเสียง (Tone Color) ที่หลากหลายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย (๑๐.) มีลักษณะของเสียง (Characteristics of Sound) ที่เป็นเพลงปลุกใจให้เกิดความตื่นตัว อดอาจ และฮึกเหิม (๑๑.) มีรูปพรรณหรือพื้นผิวของเสียง (Texture) ที่เรียบง่ายและเปิดกว้างต่อทุกคนในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย สุดท้ายคือ (๑๒.) มีรูปแบบเพลง (Forms) ที่เปิดกว้างต่อการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั่นเอง

ทั้งนี้เมื่อสรุปผลประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันในการสร้างความสำนึกและความรักชาติโดยเบื้องต้น ผ่านการจัดแบ่งให้เห็นเป็นลำดับขั้นและขั้นตอนข้างต้น สิ่งที่ค้นพบได้เมื่อกล่าวไล่เรียงกันลงมาแล้วก็คือ พบว่าประเด็นของบทเพลงที่ไม่มีปรากฏอยู่ในตัวชี้วัดประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยเลย จำนวน ๑ ประเด็น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ประเด็นของบทเพลงที่มีปรากฏในตัวชี้วัดประสิทธิภาพข้างต้นอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย จำนวน ๕ ประเด็น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ประเด็นของบทเพลงที่มีปรากฏในตัวชี้วัดประสิทธิภาพดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๘ ประเด็น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ และสุดท้ายคือ ประเด็นของบทเพลงที่มีปรากฏในตัวชี้วัดประสิทธิภาพของเพลงชาติไทยในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ อยู่ในระดับมาก จำนวน ๑๒ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๐ นั่นเอง

ตารางที่ ๔.๒ ตารางสรุปการให้คะแนนประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน

ประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน	จำนวนความถี่	ร้อยละของความถี่	คะแนน	ร้อยละของคะแนน
ไม่มี (๐ คะแนน)	๑	๓.๓๓	๐	๐
น้อย (๑ คะแนน)	๕	๓๐	๕	๑๐
ปานกลาง (๒ คะแนน)	๘	๒๖.๖๗	๑๖	๑๖.๖๗
มาก (๓ คะแนน)	๑๒	๔๐	๓๖	๔๐
รวม (๕๐ คะแนน)	๓๐	๑๐๐	๖๑	๖๖.๖๗

จากตารางที่ ๔.๒ เมื่อทำการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติของเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันให้เป็น ๔ ระดับคะแนน คือ

ระดับการไม่มีประสิทธิภาพ	แปลผลได้เท่ากับ	๐	คะแนน
ระดับการมีประสิทธิภาพน้อย	แปลผลได้เท่ากับ	๑	คะแนน
ระดับการมีประสิทธิภาพปานกลาง	แปลผลได้เท่ากับ	๒	คะแนน
ระดับการมีประสิทธิภาพมาก	แปลผลได้เท่ากับ	๓	คะแนน

สิ่งที่สามารถพบได้คือ เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีประเด็นที่สามารถสร้างความสำนึกและความรักชาติได้อยู่เพียง ๑ ประเด็น หรือเท่ากับ ๐ คะแนน ที่ไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใดเลย อีกทั้งยังมีอยู่ ๕ ประเด็น หรือเท่ากับ ๕ คะแนน ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ตลอดจนถึงยังมีอยู่ ๘ ประเด็น หรือเท่ากับ ๑๖ คะแนน ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายคือมีอยู่ถึง ๑๒ ประเด็น หรือเท่ากับ ๓๖ คะแนนด้วยกัน ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

สุดท้ายนี้ เมื่อนำผลรวมของค่าคะแนนประสิทธิภาพในการข้างต้นของเพลงชาติไทย ซึ่งประมวลรวมแล้วได้เท่ากับ ๖๑ คะแนน มาทำการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ จากคะแนนเต็มของตัวชี้วัดทั้ง ๓๐ ตัว หรือเท่ากับ ๕๐ คะแนน ด้วยเกณฑ์การแบ่งค่าเฉลี่ยร้อยละเป็น ๔ ช่วง คือ

ช่วงค่าเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ ๐ – ๒๕ แปลผลได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติ หรืออีกนัยหนึ่งคือระดับน้อยมาก

ช่วงค่าเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ ๒๖ – ๕๐ แปลผลได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติในระดับน้อย

ช่วงค่าเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ ๕๑ – ๗๕ แปลผลได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติในระดับปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ยร้อยละ ตั้งแต่ ๗๖ – ๑๐๐ แปลผลได้ว่า เพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติในระดับมาก

จากเกณฑ์การแปลผลข้างต้น เมื่อพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละในเรื่องประสิทธิภาพของเพลงชาติฉบับดังกล่าว ซึ่งคำนวณหาค่าแล้วได้เท่ากับ ๖๗.๗๘ ไปตกอยู่ในช่วงค่าเฉลี่ยร้อยละตั้งแต่ ๕๑ – ๗๕ แล้วนั้น ในการนี้จึงสามารถแปลผลสรุปโดยกระชับได้ว่าเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำนึกและความรักชาติอยู่ในระดับปานกลางนั่นเอง อนึ่ง ผู้วิจัยจะทำการสรุปและอภิปรายผลข้อค้นพบดังกล่าวอย่างเบ็ดเสร็จในบทที่ ๖ อีกครั้งหนึ่ง